

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

73707

TÜRKİYE'DE TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİNE
BİR YAKLAŞIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr. Mustafa Yaşar ŞİMŞEK

Hazırlayan
Ahmet Özdal DEĞİRMENCİOĞLU

T 73707

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Ankara-1998

Gazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

A.Özdal Değirmencioğlu'na ait "Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitimine Bir Yaklaşım" adlı çalışma jürimiz tarafından Turizm Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan.....

Akademik unvanı, Adı-Soyadı

(İmza)

Üye.....

Akademik unvanı, Adı-Soyadı

(Danışman)

(İmza)

Üye.....

Akademik unvanı, Adı-Soyadı

ÖZET

Günümüzde dev bir endüstri durumuna gelmiş olan Turizm sektörünün kültür elçileri durumundaki Turizm rehberlerinin eğitimlerinin yeterliği üzerine yapılmış olan bu çalışmada; Turizm ve Turizm Rehberliğinin tanımları, önemleri ve özelliklerinin üzerinde durulmuş ve tarihi gelişimi kronolojik bir akış içerisinde ele alınmaya çalışılmıştır.

Turizm Rehberlerinin çalışma alanlarını oluşturan seyahat acentaları ve tur operatörlerinin fonksiyonları ile tur çeşitleri irdelenirken, turlara örnekler verilmiş, ayrıca rehberlerin bu turlara olan katkıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Turlarda görev alan unsurlar ile rehberliğin çeşitleri yine bu çerçevede içerisinde ele alınmıştır.

Turizm Bakanlığı, Eğitim Genel Müdürlüğü ile çeşitli üniversitelerin ilgili bölümlerince gerçekleştirilmekte olan turizm rehberliği eğitimi, ders programları ve saatler açısından ele alınmaya çalışılırken kimi ülkelerden elde edinilen belge ve dokümanlar yardımıyla bu ülkelerin turizm rehberliği eğitimleri bir fikir oluşturması açısından araştırma metni içerisinde yer almıştır.

Tezde; uzun süre yalnızca Turizm Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilmiş olan bu spesifik eğitimin yeterliği üzerine bir alan araştırması yapılmış ve araştırma bulguları tablolar haline getirilerek yorumlanmış, sonuç ve öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

ABSTRAC

In this study, cultural representatives of tourism industry, tourist guides educational proficiencies are examined by giving the definition of tourism and guideness and also the importance of tourism emphasized within historical perspective.

The functions of travel agents and tour operators are also defined and some examples about tours are given by explaining the contributions of tourist guides. In addition to this the functions of the staff who joined to the tours are also mentioned in this study.

The educational programmes about tourist guideness at the universities and related departments like ministry of tourism and other institutions are also determined, by the help of some documents about these programmes, foreign countries educational programmes are handled.

In the last chapter questionnaire is applied to the tourist guides related to the adequacy of their educations and hind of survey research is studied, the datas are presented in charts and brieg result is given.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
İÇİNDEKİLER.....	i
TABLolar LİSTESİ.....	iv
GİRİŞ.....	vi
 BİRİNCİ BÖLÜM TURİZME VE TURİZM REHBERLİĞİNE GENEL YAKLAŞIM	
1.1. TURİZM SÖZCÜĞÜNÜN KAYNAĞI.....	1
1.2. SEYAHAT ETME NEDENLERİ VE TURİZMİN TANIMI	2
1.3. TURİZM REHBERİ VE REHBERLİK KAVRAMI.....	5
1.4. TURİZM REHBERİNİN ÖNEMİ VE ÖZELLİKLERİ.....	7
1.5. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE TURİZM REHBERLİĞİNİN GELİŞİMİ.....	9
1.6. ÜLKEMİZDE TURİZM REHBERLİĞİNİN TARİHÇESİ....	13
 İKİNCİ BÖLÜM SEYAHAT ACENTACILIĞI, TUR OPERATÖRLÜĞÜ, TUR ÇEŞİTLERİ VE TURDA GÖREV ALAN UNSURLAR	
2.1. SEYAHAT ACENTALARI, HİZMETLERİ, FONKSİYONLARI VE ÇALIŞMA ALANLARI.....	23
2.2. TUR OPERATÖRLÜĞÜ, HİZMETLERİ, FONKSİYONLARI VE ÇALIŞMA ALANLARI.....	26
2.3. TUR ÇEŞİTLERİ.....	28
2.3.1. Bağımsız Turlar.....	28
2.3.2. Gözetimli Turlar.....	29
2.3.2.1. Gözetimli Turlarda Günü Birlik Geziler.....	29
2.3.3. Yönetilen Turlar.....	31
2.3.3.1. Eşlikli Turlar.....	31
2.3.3.2. Rehberli Turlar.....	32

2.4. TURLARIN GERÇEKLEŞMESİNDE YER ALAN	
UNSURLAR.....	34
2.4.1. Tur Liderleri.....	35
2.4.2. Rehberler.....	37
2.4.2.1. Statik Rehberler.....	37
2.4.2.1.1. Rehber Kitaplar.....	37
2.4.2.1.2. Foto Rehber Kitaplar.....	38
2.4.2.1.3. Broşür ve Kataloglar.....	39
2.4.2.1.4. Ses ve Görüntü Kayıtları.....	39
2.4.2.2. Dinamik Rehberler.....	39
2.4.2.2.1. Genel Kültür Rehberleri (Klasik Rehberler).....	43
2.4.2.2.2. Konferansçı Rehberler.....	43
2.4.2.2.3. Uzman Rehberler.....	43
2.4.2.3. Grup Başkanları.....	44
2.4.2.4. Ağırlayıcılar.....	45
2.4.2.5. Transfermenler.....	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE VE BAZI ÜLKELERDE

TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ

3.1. TURİZM BAKANLIĞI KURSLARI.....	46
3.2. ÜNİVERSİTELERDE TURİZM REHBERLİĞİ	
PROGRAMLARI.....	47
3.2.1. Kamu Üniversitelerine Bağlı Turizm Rehberliği	
Programları.....	48
3.2.2. Özel Üniversitelere Bağlı Turizm Rehberliği	
Programları.....	49
3.3. BAZI ÜLKELERDEKİ TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ..	69
3.3.1. Avusturya'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	69
3.3.2. İsrail'de Turizm Rehberliği Eğitimi.....	71
3.3.3. Hollanda'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	72

3.3.4. Almanya'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	73
3.3.5. Danimarka'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	75
3.3.6. İspanya'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	76
3.3.7. İtalya'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	78
3.3.8. Finlandiya'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	80
3.3.9. Fransa'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	81
3.3.10. Yunanistan'da Turizm Rehberliği Eğitimi.....	83
3.4. TÜRKİYE VE YUNANİSTAN'IN TURİZM REHBERLİĞİ PROGRAMLARININ DERSLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	85
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
TURİZM BAKANLIĞINDA UYGULANAN REHBERLİK EĞİTİMİNİN YETERLİĞİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI	
4.1. KAPSAM VE YÖNTEM.....	88
4.2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	89
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	98
KAYNAKÇA.....	101
EKLER	
EK-1. Anket Formu Örneği.....	106
Ek-2. Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği.....	108
Ek-3. 29 Ekim 1890 Tarihli ve 190 Sayılı Nizamname.....	129
Ek-4. 1925 Tarih ve 2730 Sayılı Kararname.....	131
Ek-5. Gözetimli Turlarda Günöbirlik Gezilere Bir Örnek.....	134
Ek-6. Rehberli Turlara Bir Örnek.....	139

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Bir Rehberin İlgili Alanına Giren Disiplinler.....	42
Tablo 2. Turizm Bakanlığı Turizm Rehberliği Kurs Programı.....	46
Tablo 3. A. Ü. Beypazarı M.Y.O. İkt. Ve İdr. Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Ders Programı.....	51
Tablo 4.E. Ü. Çeşme M.Y.O. İkt.ve İdr. Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Ders Programı.....	52
Tablo 5.K.Ü.Derbent M.Y.O.İkt.ve idr.Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Ders Programı.....	53
Tablo 6.M.Ü.Sosyal Bilimler M.YO.İkt ve İdr. Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Ders Programı.....	55
Tablo 7.S.Ü.Kazım Karabekir M.YO.İkt.ve İdr.Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Ders Programı.....	56
Tablo 8.S.Ü.Silifke-Taşucu M.Y.O. İkt.ve İdr. Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Ders Programı.....	58
Tablo 9.Y.Y.Ü.Van M.Y.O. İkt.ve İdr. Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Ders Programı.....	60
Tablo 10.E.Ü. Nevşehir Turizm İşlt. ve Otelcilik M.Y.O. Turizm Rehberliği Bölümü Ders Programı.....	62
Tablo 11.B.Ü.Yönetim Bilimleri M.Y.O.Turizm Rehberliği Bölümü Ders Programı.....	65
Tablo 12. Turizm Bakanlığı Kursları ile Üniversite Programlarının Karşılaştırılması.....	67
Tablo 13. Türkiye ve Yunanistan'ın Turizm Rehberliği Programlarının Karşılaştırmalı Ders Dökümü...	87
Tablo 14. Rehberlerin Genel Eğitim Durumu.....	89
Tablo 15. Rehberlik Kursunda Alınan Eğitimin Yeterliliği..	89

Tablo 16. Rehberlik Kursunda Kapsanan Disiplinlerin Yeterliği	90
Tablo 17. Rehberlik Kursunda Eksikliği Hissedilen Dersler ve Önem Sıraları.....	91
Tablo 18. Mesleğin İcrasından Önce Bir Staj Dönemi Geçirilip Geçirilmediği.....	92
Tablo 19. Kokart Alındıktan Sonra Staj Döneminin Gerekliği.....	92
Tablo 20. Öngörülen Staj Süresi.....	93
Tablo 21. Fiili Programlarda Gezilerin Sit Alanı ve Müzeleri Kapsama Durumu.....	94
Tablo 22. İlk Kez Gidilen Bir Müze yada Sit Alanının Zorluk Çekilmeden Anlatılma Durumu.....	94
Tablo 23. İlk Kez Gidilen Yerde Kolay Anlatımın Nesnel Nedenleri.....	95
Tablo 24. Genel Eğitim Durumu ile Rehberlik Dışında Bir Diğer İş Yapıp Yapmama Arasındaki Sayısal Denge.....	96
Tablo 25. Rehberlik Kursunda Alınan Eğitimin Yeterliği ile İlk Kez Gidilen Bir Müze yada Sit Alanını Güçlük Çekmeden Anlatabilme Arasındaki Sayısal Denge.....	97

GİRİŞ

Turizm Rehberliği mesleği Osmanlı döneminde, 1890 yılında ülke tanıtımına ve imajına olumlu ya da olumsuz doğrudan katkıları nedeniyle düzen ve takip altına alınmış olan lonca teşkilatları dışındaki ilk meslek gruplarından birisidir. Cumhuriyet döneminde de 1925 yılında yayınlanan yönetmelik ile çalışma esasları belirlenen meslek gruplarından birisi olma özelliğini korumuştur. Kamu otoritesi tarafından bunca titizlikle izlenmesine karşın rehberlik eğitiminin üniversite boyutunda ele alınması ancak 1992 yılında Ankara Üniversitesi Başkent Meslek Yüksek Okuluna bağlı Turizm Rehberliği Programının açılması ile mümkün olmuştur.

Bu çalışmanın birinci bölümünde, turizmin ve turizm rehberliğinin genel bir tanımlaması yapılmaya çalışılmış, insanları seyahate iten nedenler ve dolayısıyla insanların rehberlik hizmetlerine olan taleplerinin ortaya çıkış nedenleri ve boyutları dünya ve Türkiye bazında tarihsel süreç içerisinde verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, rehberlerin istihdamlarındaki temel işletmeler olan seyahat acentaları ve tur operatörlüğünün üzerinde durulmaktadır. Seyahat acentaları incoming ve outgoing yönünden ele alınmakta tur operatörlerinin hizmetleri, fonksiyonları ve çalışma alanları irdelenmektedir. Tur çeşitleri, paket turlar örnekleriyle birlikte üzerinde durulan önemli noktalar arasındadır. Bu bölümde ayrıca turizm rehberinin özellikleri, statik ve dinamik rehberlik

arasındaki farklar ve turlarda görev alan elemanlar ana hatlarıyla tanıtılmaktadır.

Üçüncü bölüm, üzerindeki tartışmalara yeni yeni başlanmış olan turizm rehberliği eğitiminin gerek Türkiye içerisinde gerekse diğer bazı ülkelerde nasıl yapılmakta olduğu analitik bir şekilde ele alınmaktadır. Bu bölümde rehberlik eğitiminin şimdiye kadar ki boyutlarıyla yeterli olmaktan uzak olduğu gözlemlenerek bu eğitimin yeterliği hakkında rehberlerin görüşlerini saptamaya yönelik olarak düzenlenmiş olan alan çalışmasının sonuçları dördüncü bölümde verilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TURİZME VE TURİZM REHBERLİĞİNE GENEL YAKLAŞIM

1.1. Turizm Sözcüğünün Kaynağı

"Turizm sözcüğünün kaynağı İbranice'dir. Bu söz o dilde öğrenme, araştırma anlamına gelen "Torah" sözcüğünden türemiştir" (Kültür ve Turizm Bakanlığı 1983:14).

Daha sonra bu sözcük Latince'de "Tornare" yani "turlamak" sözcüğü ile eş anlamda tutulmuştur. Tevrat; Hz. Musa'nın Sina çölünde, on iki adam seçerek bunların gidecekleri yeri torah yapmak üzere oraya gönderdiğinden bahsetmektedir. Bunlar orada yaşayan halkın yaşayış biçimlerini, örf, adet, gelenek ve göreneklerini, geçim kaynaklarını ve üretimlerini, ülkelerin doğal güzelliklerini öğrenmekle görevlendirilmişlerdir.

Kanaan bölgesini turlamaları için gönderdiği adamlara Musa dedi ki,

"Güneye gidin ve dağlara çıkın. Toprağın nasıl olduğunu görün, oralarda oturan insanlara bakın, onların zayıf mı, az mı, çok mu olduklarını anlayın. Yaşadıkları toprakların iyi mi, kötü mü olduğunu, oturdukları kentlerin kamp biçiminde mi yoksa korunaklı mı olduğunu görün. Toprak nasıl verimli mi, çorak mı, üzerinde ağaç var mı, yok mu? Yürekli olun. Toprağın meyvelerini yanınızda getirin... ve onlar gittiler, ve araziye turladılar" (Tevrat, Bölüm 33).

Tur sözcüğü binlerce yıldan beri pek fazla bir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelip turizm sözcüğüne temel oluşturmuştur. Turizm sözcüğü "Latince de dönmek, etrafını dolaşmak, geri dönmek anlamına gelen tornus kökünden türetildiği belirtilmektedir" (Sezgin 1995:3).

1.2. Turizmin Tanımı ve Seyahat Etme Nedenleri

Turizmin tanımı ile ilgili bilimsel çalışmalar XIX. yüzyılın sonlarında başlar. Bazı turizm yazarları olayın önemi üzerine tanımlar yapmış, ancak ekonomik önemi görülmeye başlayınca tanımlarda bu yöne doğru bir kayma başlamıştır.

Turizm olayını bir tek nedene bağlamak, onun yeterli şekilde açıklanmasına mani olmaktadır. Olayı meydana getiren ilişkiler ve olaylar bütünü açıklayabilmek için insanların seyahat etme nedenlerine inmek gerekmektedir.

John A. Thomas önemli olduğunu düşündüğü on sekiz nedeni şöyle sıralamaktadır.

1. Diğer ülkelerdeki insanların nasıl çalıştığını, yaşadığını, eğlendiğini görmek,
2. Belirli yerleri görmek,
3. Haberlerde belirtilen konuları daha iyi anlamaya çalışmak,
4. Özel olaylara katılmak,
5. Günlük yaşamın monotonluğundan uzaklaşmak,
6. Hoşça vakit geçirmek,
7. Bir tür cinsel yada duygusal deneyim geçirmek,
8. Ailesinin geldiği yerleri ziyaret etmek,
9. Ailesinin yada arkadaşlarının gittiği yerleri ziyaret etmek,

10. Yazın sıcağından, kışın soğuğundan kaçmak,
11. Sağlık,
12. Spor,
13. Ekonomik yaşam,
14. Macera,
15. Kendi başına buyrukluk,
16. Uyum sağlamak,
17. Tarihle iç içe olmak,
18. Dünyayı tanımak.

Prof. Donald E. Lundberg ise insanların seyahat etme nedenlerini şu şekilde sıralamıştır.

1. İş,
 2. Zevk,
 3. Sağlık,
 4. Yenilik gereksinmesi,
 5. Dinlenme ve Rahatlama,
 6. Egzotik şeyler arama,
 7. Öğrenme,
 8. Doğal güç, güzellik ve harikaları deneyimleme,
 9. Egosunu güçlendirme,
 10. Spor,
 11. Alışveriş,
 12. Seyahat için seyahat,
 13. Kumar oynama,
 14. Zorluklarla başetmek için,
 15. Benimsemek için,
 16. Manevi değerler için.
- (Kültür ve Turizm Bakanlığı 1983:39)

Görüldüğü gibi bu nedenlerin birisi veya birkaçı seyahat esnasında bir arada bulunabilir.

Bu hususlara göre Turizm "Devamlı yaşanılan yer dışında tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlence, kültür vb. ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketlerine denir" (Sezgin 1995:4).

Turizmin tanımı yine "insanların devamlı olarak yaşadıkları yerleri, çeşitli amaçlarla terk ederek, seyahat ettikleri yörelerdeki turizm işletmelerinin üretmiş olduğu mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür" olarak tanımlanmıştır (Denizer 1992:2).

Bir başka tanıma göre ise "Turizm, insanların turistik amaçlarla geçici seyahatleri, en az bir gece konaklamaları, turizm işletmelerinin ürettikleri mal ve hizmetleri satın almalarıyla ilgili olaylar ve ilişkiler bütünüdür" (Hazar 1994:11).

Yapılan tanımlamalara göre turizm çeşitli amaçlarla insanların yer değiştirmesi ve gittikleri yerlerde turistik ürünlere yönelmeleri sonucu gelişen olaylardır. Yani arz ve talebe dayanan bir ilişki mevcuttur. Talebin karşılanabilmesi, arzla doğru orantılı olup, ayrıca arzın önemini de ortaya koymaktadır. Arzda ise; kalite, uygun fiyat, zevke hitap etme, talebi arzu edilen şekilde karşılayabilme ve belirli bir standardı sağlayabilme söz konusudur.

Bilindiği gibi turizm bir hizmet sektörüdür, ancak hizmetin stoklanması söz konusu değildir. İnsan faktörü her zaman ön plandadır. Gelir artışı, hayat standardının yükselmesi, alternatiflerin çoğalması, beklentilerin ve hizmet nitelik talebinin artması sonucu artan istek arzını sunabilmek için, kalifiye elemana ihtiyaç vardır. Hizmeti sunanların asgari standartları yeterince sağlamaları, artan rekabet ve çekim gücünü arttıran faktör olarak hizmet kalitesindeki talep artışı, turizmin önemini bilen, iyi eğitim görmüş insanlara olan ihtiyacı artırmıştır.

1.3. Turizm Rehberi ve Rehberlik Kavramı

“Rehber yerli ve yabancı turistlere ülkemizin doğal, tarihsel, arkeolojik ve kültürel değerlerini en iyi şekilde tanıtabilecek, onlara gezileri süresince yardımcı olabilecek ve doğru bilgiler verebilecek personeldir” (Sezgin 1995:128).

Bir diğer tanıma göre ise; “turizm rehberi gidilen ülkede, grubu hava alanında (limanda veya istasyonlarda) karşılayan, programı uyarınca gezdiren, ören yeri ve müze ziyaretleri yapıp, tur programı sonunda grubu tekrar havaalanına bırakan kişidir” (Yarcan 1993:40).

Görüldüğü gibi turizm rehberi turistlere, ziyaretçi ve konuklara eşlik ederek; anıtlar, türbeler, mabedler, tarihi eserler ve kalıntılar, folklör, kültür, eğlence yer ve olanakları, sanat eserleri, hatıra eşyaları hakkında bilgi verip gezdiren, yaylacılık, dağ ve doğa yürüyüşleri, su sporları, avcılık, kayak, mağaracılık, ornitoloji, paraşütçülük, botanik, bisiklet ve at

turlarını kapsayan spor çeşitlerini bizzat uygulayan ve uygulatan kişidir.

Yine bir diğer tanımda turizm rehberi; "belirli bir program dahilinde yerli ve yabancı gezginlere yol gösteren, program kapsamındaki ziyaret yerleri hakkında uygun dilde doğru bilgiler aktaran, ülke yada bölge hakkında gezginlerin doğru, sosyal, ekonomik ve kültürel izlenimler almasına yardımcı olan kişidir" (Ahipaşaoğlu 1997a:34) diye tarif edilmektedir.

Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği madde 1'de ise; Turizm Bakanlığı rehberi şu şekilde tarif etmektedir; "Türkiye'yi yerli ve yabancı turistlere en iyi şekilde tanıtacak, onlara gezileri süresince yardımcı olacak ve doğru bilgiler verebilecek profesyonel kişilerdir" (8 Eylül 1983 gün ve 18159 sayılı Resmi Gazete), (Bkz, Ek-2).

Çeşitli tariflerinden de anlaşılabacağı gibi ülke turizmine hizmet vermesi, çeşitli ülke insanlarıyla ilk karşılaşan kişi olması, turistlerle ülkemiz insanları arasında diyalog ve iletişim sağlaması, bu mesleği önemli bir konuma taşımaktadır. Ancak rehber kendi yöntem, kültür ve bilgi anlayışı içerisinde, ülkemize gelen konukları yönlendiren ve bilgilendiren kişidir. Tanıtacağı yöre, bölge, tarihi eser ve değerleri hakkında derinlemesine bilgi sahibi olması, gerekliliğin ötesinde elzemdir. Turist gruplarının beklentilerini, koşullar el verdiği ölçüde yerine getirmek, onları mutlu etmek ve memnun ayrılmalarını sağlamak rehberin görevidir. Kendisine çeşitli konularda sorulacak sorulara vereceği cevaplar, göstereceği performans, yalnızca çalıştığı seyahat acentasının değil, aynı

zamanda ülkenin imajına olumlu veya olumsuz bir yön verecektir. Bundan ötürü turizm rehberlerinin ülke panoramasını, gerçeğini çok iyi bilen ve izleyen insanlardan olması gerekliliği vardır.

1.4. Turizm Rehberinin Önemi ve Özellikleri

Herhangi bir hava veya deniz limanından ülkeye ayak basan bir turist grubu karşılarında ilk kez, gezileri boyunca kendilerine eşlik edecek olan, rehberi bulurlar. Böylece gruplarla rehber arasındaki ilk iletişimde başlamış olur. İlk izlenim kalıcı olacağı için son derece önemlidir. Rehberin ilk andaki davranışı, görüntüsü, centilmenliği, becerisi ve kişisel özellikleri, tur boyunca sürececek bir izlenim yaratacaktır. Özellikle ilk kez ülkeye gelen bir grup, ülke hakkında genel izlenimlere onun şahsında ulaşacaktır. İçerisine yeni girdiği bu toplumu daha çok rehberin bırakacağı imajla özdeşleştirecektir. Organize turlarda grubun gezisi sonuna dek birlikte olacağı ve en çok etkileneceği kişi rehberdir.” Her zaman için, turistin memnun ayrılmasında en etkili faktörlerden biri, turizm rehberinin bilgisi, becerisi, tutum ve davranışlarıdır” (Akmel 1992:219).

Rehberin davranışları turiste, toplum ve ülke hakkında fikir ve bilgi verecektir. Ülkeye gelen grup, ellerinde rehber kitaplar, haritalar, tanıtıcı broşürler yani statik turizm rehberleri bulunsada, gittiği ülkenin dilini, gelenek ve göreneklerini bilmediğinden, en önemlisi insan doğası gereği bilinmeyenden korktuğu ve tedirgin olduğu için rehbere gereksinimi vardır. Onlara ziyaret ettikleri ülkeyi ve halkını daha iyi tanıtacak, yanlış ve hatalı bilgilerini düzeltecek kişi

yine rehberdir. İyi yetişmiş, bilgili, kendinden emin, çağdaş bir rehberin, bu konukları elbette kendi ülkesi ve halkına yararlı ve olumlu birer gönüllü elçi yapabilmesi mümkündür. Yine biliyoruz ki en etkili, ciddi propaganda ve tanıtım yöntemlerinden birisi budur. Ancak belirli bir eğitimi almamış, her dil bilen kişinin de rehber olması düşünülemez. Öncelikle rehber adaylarının mesleki teknik bilgilerle donanmış, ulusal utkuları ve özellikleri yansıtabilecek, savunabilecek, sağlam karakterli, sempatik kişiler olmaları gerekir. Çünkü turizm rehberi adeta ülkesini ve toplumunu temsil eden gönüllü bir turizm elçisidir. İşte tüm ülkelerin turizm rehberlerinin seçiminde oldukça titiz davranmaları ve eğitimlerine özel bir önem vermeleri bundan ötürüdür.

Turizm rehberinin, gruplarına, ziyaret ettikleri yerlerle ilgili bilgiler verdiği düşünülecek olursa, aynı zamanda bir eğitimci olduğunu söylemekte mümkündür. Grupları onun gerekli her şeyi araştırmış ve öğrenmiş olduğunu varsayarlar. Olgun, bilgili ve güvenilir bir kişi olarak ona inanırlar. Gerçekte de bunun böyle olması gerekir, çünkü rehberin görevi budur ve bunun için işe alınmıştır. Gereği gibi eğitim almış olsun yada olmasın, grubun gözünde turizm rehberi turun uzmanıdır. Rehberin onlara söyleyeceği her şey, belki kısa birkaç testten sonra, en muteber bilgi olarak kabul edilecektir. Öyleyse bir eğitimci gibi, rehberinde materyallerini dikkatli bir şekilde hazırlaması gerekir. Rehber işini yaparken, örneğin sit alanlarını ve müzeleri gezdirirken, tarihten söz ederken, yerel siyasetten konuşurken, toplumsal değerleri tartışırken, eğitim sistemini anlatırken uluslararası ilişkiler, örf, adet, gelenek, görenek ve kültürleri açıklarken, alışveriş ve eğlence yerleri

önerirken veya görülmeye değer şeylere dikkat çekerken, kendisine çeşitli sorular yöneltilecektir. Cevaplarını verirken sağlam bilgileri temel alıp, inandırıcı ve ikna edici olmalıdır. “Eğer bir rehber bilgisinin üstünlüğü ile söylediklerinin doğruluğuna konukları inandırabilmiş ise sosyal ve politik konulardaki açıklamaları için de önemli bir inandırıcılık zemini oluşturmuş demektir” (Ahipaşaoğlu 1997c:3). Bunun için iyi bir eğitim almış olması zorunludur. Ancak kuru bir anlatım insanları sıkabilir. Anlattıklarını daha ilginç hale getirebilmek için, çeşitli öykülerle açıklamalarını süslemesi, grubun ilgisini canlı tutabilmesi ve anlatımlarının kalıcı olabilmesi açısından önemlidir. Öyleyse gerçek bir eğitimci rolünü üstlenen rehberin eğitiminin son derece ciddi şekilde yapılması zorunludur.

1.5. Tarihsel Süreç İçerisinde Turizm Rehberliğinin Gelişimi

Tarih öncesi çağlarda insanın hareketsiz olduğunu ve sadece bulunduğu yöre içerisinde yaşadığını söylemek oldukça güçtür. Yazıyı keşfetmelerinden sonra Sümerler diye adlandırılan Aziyanik kavimlerin tarihte bilinen ilk göçü M.Ö. 5. binde gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Yine 2. bin yılı başlarında önce Hititlerin, ardından M.Ö. 13. yy.da Friglerle birlikte diğer Avrupai kavimlerin Ön Asya'ya yerleşmeleri, belirli birtakım yer değiştirmeleri göstermektedir. “M.Ö. 776'da ilk Olimpiyat oyunlarının başlamasıyla, spor karşılaşmalarına aktif olarak katılmak veya seyretmek amacıyla bugün de görülen sportif turizm olayı gerçekleşmiştir” (Saruhan 1989:18). Böylece ilk kez Eski Yunan'da modern anlamda bir turizm olayı belirgin bir biçimde ortaya çıkmıştır. Modern Tarih biliminin babası sayılan ünlü tarihçi Herodot (M.Ö. 480-421)

bir anlamda ilk rehberlerden birisi olmuştur. Gezip gördüğü yerlerin örf, adet, gelenek, görenek ve kültürlerini aktararak, günümüzde önemli bir yer tutan kültür turizminin öncülüğünü ve rehberliğini yapmıştır. Hastalıkların tedavisinde oldukça önemli bir yer tutan Asklepionların ve kaplıcaların, Eski Yunan'da pek yaygın olduğu bilinmektedir. Bunlardan en önemlileri olan Bergama, Kos, Epidauros ve Atina Asklepionlarının, bu dönemde turizme olanak sağladıkları görülmektedir. Yine Roma'da zenginler, asiller ve yönetici sınıf Yunanistan'a, Mısır'a ve Anadolu'ya seyahat ediyorlardı. "Romalıların zevk için seyahat eden ilk turistler oldukları kanısı yaygındır" (Saruhan, 1989:18). Romalıların suya ve banyolara düşkünlükleri, dönemlerinde termal turizmin gelişmesine neden olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun merkezi ve güçlü bir devlet olması, ayrıca ülkede can ve mal güvenliğinin sağlanması, seyahatlerin artmasına ve turizmin gelişmesine neden olmuştur. M.Ö. 7. yy.da Lydia'lıların cepte taşınabilir parayı bulmaları, satın alınabilir hizmetlerin tarihsel süreç içerisinde ve kısa bir zamanda artmasına yol açmıştır, dolayısıyla turizm belkide dünyadaki ilk hizmet sektörüdür. Günümüzde nasıl insanlar bir ülkeden diğer ülkeye çağlar öncesinden gelen anıtsal yapıları görmeye, kültür alışverişinde bulunmaya gidiyorlarsa, eski çağlarda da benzer nedenlerle seyahatler yapılıyor. Bu seyahatlerin çekim merkezleri sonraları literatüre dünyanın yedi harikası olarak geçen Gize'deki üç Piramit, Babil'in Asma Bahçeleri, Olimpia'daki Zeus tapınağının büyük ve süslü heykeli, Efes'teki Artemis Tapınağı, Halikarnas'taki Mosol'un anıt-mezarı, Rodos limanının girişine dikilen dev heykel ve Iskenderiye limanı açığında Pharos adasına yapılan dev fenerdir.

"Yıl İsa'dan sonra 130'dur. Meydan Mısır'da Pkargoh Amenhotep III'ün kırılmış taş heykeli ile ünlü Thebes meydanıdır. Saat, gün doğumundan hemen sonradır. Erken saat olmasına rağmen, kalabalık bir hatıra eşya satıcıları topluluğu ileri doğru koşmaktadır. Nil'in küçük dalgalar yapan suları, her sabah yaptıkları gibi satmaya çalıştıkları heykelin toprak kopyalarının ayaklarına vurmaktadır; fakat seyyar satıcılar bir kraliyet grubuna; İmparator Hadrian'a, karısı kraliçe Sabena'ya, seçkin konuklarına ve korumalarına yol açmak için iki tarafa doğru açılırlar. Romalı ziyaretçiler Nil boyunca yukarıya doğru tekneleriyle yol alarak Mısır'ın hakkında en çok sözü edilen, konuşan heykeli'ni görmeye gelmişlerdir. Her sabah bu saatlerde İ.Ö. 27 yılındaki depremde, kafası düştüğünden bu yana heykel, bir ud telinin kopması sırasında çıkan sesi andıran, çığlığa benzer bir ses çıkarmaktadır. Bu tanrıların konuşmaları veya en azından doğanın bir harikası olmalıdır. Her halükarda kaçırılmaması gereken bir olaydır" (Feifer 1986:7).

Görüldüğü üzere gerek bu gezi, gerek diğer geziler, dünyada yazılı literatüre geçmiş ilk rehberler olan, Mısırlı rahiplerin eşliğinde gerçekleşmiştir.

Orta çağlara gelindiğinde XI-XVI. yy.da gerçekleştirilen Haçlı Seferleri büyük kitlesel hareketler açısından geniş organizasyonlu yolculukların ilk örneğini oluşturmuşlardır. Bu seferler Avrupalıları Ön Asya ülkelerinin esrarlı ve egzotik atmosferiyle karşı karşıya getirmiş, İslam medeniyetini yakından tanıma fırsatı vermiştir. Bu seferlerden sonra Avrupalı asillerin şatoları doğu kaynaklı halılarla süslenmiştir.

“Çeşitli kumaşlar, güzel halılar, ipek ve pamuklu dokumalar, belki o çağlarda da tercüman rehberlerin özel çabalarıyla, Avrupa'ya gitmiştir” (Saruhan 1989:19).

Haçlı seferlerinden sonra, Venedikli Marco Polo'nun gezileri ve Hristiyanlığı yaymak için Afrika ve Amerika'ya giden misyoner papazların gezileri tarihsel süreç içerisinde yer almıştır. 16. yy.ın başlarına geldiğimizde yepyeni bir kavram ortaya çıkmıştır; Büyük Tur. “Büyük tur İngiltere kraliçesinin yurt dışında diplomat olarak görevlendirilecek olan gençlerin eğitimlerini tamamlamaları için düzenlenen bir uygulama gezisidir. Üç yıl süren ve ilk kez Sir Philip Sidney'in başkanlığında başlayan bu turda gezilen ülkeler Fransa, İsviçre, Almanya, Avusturya ve Benelux ülkeleridir” (Ahipaşaoğlu 1997a:5). Yine 16. yy.da, Avrupa da Albrecht Von Haller, Jean Jacques Rousseau, Goethe ve yurdumuzda Evliya Çelebi'nin bireysel seyahatleri, daha sonraları bu yörelerin birer turizm bölgesi haline gelmelerine neden olmuştur.

17. yy.dan itibaren sanayi devriminin başlaması ve kentlerde yoğun bir nüfusun birikmesi insanların dinlenmek için kendilerine zaman ayırma isteklerini doğurmuştur. Sanayi devriminin bir burjuva sınıfı yaratması ile seyahat edenlerin artması, mesafelerin uzaması, seyahat amaçlarının farklılaşması, seyahatlerin önceden planlanması ve organize edilmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. “İlk organize turun (paket tur) 5 Temmuz 1841'de İngiliz Thomas Cook tarafından trenle Leicester'den Loughbourg'a düzenlenmesiyle turizm tarihinde gerçek bir devrim yaşanmıştır” (Saruhan 1989:20). Grubun

rehberliğini, Thomas Cook kendisi yapmıştır. 1863'de Almanya Breslau'da Stangen tarafından kurulan ikinci bir kuruluş, turistlerden aldığı belirli bir ücret karşılığında, seyahatlerini ve konaklamalarını sağlamıştır.

I. ve II. Dünya savaşları her ne kadar turizmin bir süre kesilmesine yol açmışsa da, savaşlar sırasında geliştirilen ve yaygın olarak kullanılan motorlu araçların ve uçakların savaş sonrası sivil toplumlara hizmet vermek zorunda kalması, turizme olan ilgiyi artırmıştır. Ayrıca askerlerin savaş esnasında tanıdıkları toplumları, bu kez barış ortamı içerisinde ziyaret etme isteği de bu artışa destek olmuştur. Bu tür seyahatlerde rehberliği bizzat savaşa katılan insanların kendileri üstlenmişlerdir.

Thomas Cook'un günlerinden 20. yy.ın dünyasına gerek ulaşım imkanları, gerek konaklama imkanları, gerekse iletişim imkanları büyük farklılıklar göstermiştir. Bugün ulaşılan noktada kişiler, sunulan seyahat seçeneklerinden birisini tercih edebilmektedir.

1.6. Ülkemizde Turizm Rehberliğinin Tarihçesi

18. yy.dan itibaren önce askeri, sonrada ekonomik gücünü kaybetmeye başlayan Osmanlı Devleti, artık Batı etkisine girmeye başlamıştı. Osmanlıya büyük bir çığır açan herkese hukuki ve mali güvenceler getiren Tanzimat Fermanı'nın 1839'da ilanı ile birlikte, güzel sanatlar, eğitim ve ticaret alanlarında Avrupa ile ilişkiler artarken, İstanbul'a gelip giden veya sürekli başkentte oturan yabancı sayısı da artmıştı. Genellikle Beyoğlu'nda toplanan ve ülkeye yatırım yapmaya

başlayan iş adamları ve tüccarlar ülkeye gelen ilk yabancıları oluşturunlardı. “Özellikle Kırım Savaşı’nda Osmanlı’nın Rusya’ya karşı batılı güçlerle birlik olması, batı kentlerinde “efsaneler kenti İstanbul” a bir ilgi ve sevgi doğurmuş ve bu motifle, ilk belirgin turistler İstanbul’da görülmeye başlamıştı” (Gülersoy, 1996:4). İşte bu hareketlilik bir süre sonra İstanbul’da bir meslek grubunun ortaya çıkmasına yol açtı. Hem tercümanlık, hem de rehberlik yapmaya çalışan ilk rehber tipi sosyal dokunun bir gereği olarak azınlıkların içerisinde çıkmış oldu. Bilindiği gibi Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde azınlıklar belli mesleklerde gruplaşmış durumdaydı. Ermeniler, Süryaniler ve Rumlar, el sanatları, ticaret ve konaklama tesislerinin işletmeciliğini üstlenmişlerdi. Beyoğlu’ndaki pansiyonların ve Galata’daki meyhanelerin sahipleri Rumlardı. “Tercüman-Rehberlik mesleğinin bu dönemde özellikle Fenerli Rumlar tarafından yapıldığı görülmektedir. Müslümanların ise herhangi bir batı dilini öğrenmelerinin şeriata aykırı olduğu iddiaları ile karşılaşmaları bu mesleğe yönelmelerini engellemiştir” (Pirinçcioğlu 1996:44).

“Büyük kısmı yoksul olan Musevilere ise, sarraflık, hekimlik, eskicilik ve aracılık hizmetleri kalıyordu. Komisyonculuk yeteneği ve başta Fransızca olmak üzere, yabancı dillere yatkınlık geleneği, Musevi nüfusunun, tercüman rehberliğe yönelmesine yol açtı” (Gülersoy 1996:6).

Rum ve Musevilerden başka Fransız, İtalyan ve Maltalı lövanten ailelerin çocukları da bu mesleğe ilgi gösterdiler.

Müslüman-Türk nüfus, uzun süre bu meslek dalının dışında kaldı.

Hiçbir eğitim almamış, kulaktan dolma bilgiler ve kendi gözlemlerine dayalı, hizmet verdiği turist grubunun dilini bilmekten öte hiçbir meziyeti olmayan bu proto rehber tipi tarihi gerçeklerle ve vatandaşı oldukları devletle fazla bir ilgileri ve ilişkileri olmadan yalnızca kazançlarını düşünerek bu mesleği uzun süre icra ettikleri bilinmektedir. O dönemde basılan ve Osmanlıdan bahseden hemen her yabancı kitap, ülke hakkında olumsuz bilgilerle doludur. "Osmanlı Devletinin resmi tercümelerinin dahi bu işi tekellerine alan Fenerli Rumlar tarafından yapıldığı, ancak 1808'den sonra Batı dili öğrenmek isteyen Müslüman gençleri teşvik etmek amacıyla tercüme odaları kurulduğu bilinmektedir" (Pirinçcioğlu 1996:44). Bir batı dilinin öğrenilmesi için ilk ciddi eğitiminin verilmesi ve tercümanlığın önem kazanması, 1836 yılında Hariciye Nezaretinin kurulması ile birlikte görülmektedir. Ancak eğitilen bu kişilerin görevleri rehberlik yapmak değil, yalnızca tercüme yapmaktı.

Yurdumuzda "Tercüman Rehberlik" ile ilgili ilk belgelere, 29 Ekim 1890 tarihinde yayınlanan 190 sayılı Nizamnamede rastlanır (Bkz. Ek.3).

Tercüman rehberleri belli kurallara bağlayan bu nizamnamenin yürütülmesi görevi İçişleri Bakanlığı ve Belediyelere verilmişti. Yine bu nizamname, tercüman rehberlik mesleğini icra eden veya mesleğe başlayacak olanları disiplin altına almayı amaçlamaktadır. Mesleğin icrası esnasında iyi

niyet ve ahlak kurallarını ön planda tutarak düzgün konuşulan bir Türkçe ile birlikte, yabancı dil bilgisinin yeterliğinin sınavla tespitini öngörmekteydi. Ne yazık ki; Osmanlı Hükümeti bu nizamnameyi yürürlüğe koymasına rağmen uygulaması ile pek ilgilenmemiş, ülke aleyhine yapılan propagandalar engellenememiştir. "Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması ile birlikte tercüman-rehberlik mesleği tamamen denetimsiz kalmış ancak İngiliz Kemal olarak bilinen ünlü Türk casusu Esat Tomruk başta olmak üzere Kıbrıslı Hayri Bey ve daha pek çok vatansever aydınlar, kolej öğrencileri, yabancı dil bilen emekli subayların yabancılara amatörce tercüman-rehberlik yaptığını görüyoruz" (Çimrin, 1995:12).

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin kurulmasından iki yıl sonra, 8 Kasım 1925 tarih ve 2730 sayılı "Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname" bu mesleği sıkı bir disiplin altına almıştır (Bkz. Ek.4).

Tercüman-rehberlik mesleğine gireceklerin uymaları gerekli esasları 11 maddede toplayan bu kararnamenin 3. Maddesinde "...tercümanlık mesleğine kabullerine mani bir sebep olmadığı tebeyyüm ettikten sonra, malumatı lazımıyeye haiz olup olmadıkları bil imtihan tayin olunur"... denilmesi tercüman rehberlik mesleğinde eğitimin öneminin bu yıllarda ülkemizde gündeme gelmiş olduğunu göstermektedir. Bu kararnamenin 1925 yılında yayınlanmış olmasına karşılık, o yıllarda turistik faaliyetlerle ilgilenen resmi bir kuruluş bulunmadığından, tercüman rehberlerin gerekli bilgiye sahip olup olmadıklarının sınav sonucunda belirlenmesi geleceğe dönük bir madde olarak kağıt üzerinde kalmıştır.

Kararnameye göre tercüman rehberlik yapabilmek için belediyeden belge almak gerekmektedir. Polis soruşturması ve adli sicilın incelenmesi zorunluluğu dikkat çekmektedir. Tercüman rehber adaylarında, yabancı dil bilgisinden önce, Türkçe'yi kusursuz olarak konuşma, okuma ve yazma koşulu aranmaktadır. Bunun nedeni Cumhuriyetin ilk yıllarında azınlıkların ve ölkemize yerleşmiş yabancıların tercüman rehberlik yapmalarından kaynaklanmaktadır. Kararname Türkçe'yi iyi konuşup yazma koşuluyla azınlıkların ve yabancı uyrukluların tercüman rehberlik yapabilmelerine olanak tanıyordu. Ancak kararnamede tercüman rehberlikle ilgili tüm soruşturma ve denetimlerin belediyelere verilmesi, usulen sınavlar yapılarak, rast gele kişilere tercüman rehberlik belgesi verilmesine neden olmuştur.

1923 yılında kurulan ve günümüzdeki adı Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu olan Türk Seyyahin Cemiyeti bugünkü anlamda olmasa bile, tercüman rehber yetiştirmede önemli bir rol oynamıştır. Yabancı uyrukluların ve azınlıkların tekelinde olan bu mesleğe Türk gençlerini yönlendirme başarısını sağlamıştır. "Bu gençler 18.11.1925 tarih ve 2730 sayılı Kararnamenin öngördüğü esaslar dahilinde, belediyelere başvurarak tercüman-rehberlik belgeleri almışlar, herhangi bir kurs yada eğitim görmeden çalışmaya başlamışlardır" (Bilgin 1989:178).

1928 yılında dünyada yaşanan ekonomik kriz, turizm faaliyetlerini Türkiye'de de durma noktasına getirmişti. Tercüman rehberlerin büyük kısmı mesleğini terk etme

durumuna gelmişti. "Ancak ne ilginçtir ki o sıralarda belgeli tercüman rehberler iş bulamazken, 1928 yılı Aralık ayında, İstanbul Vilayeti İktisat Müdürlüğü tarafından bir tercüman rehber kursunun açılacağı, basın aracılığı ile kamuoyuna duyurulur" (Çimrin 1995:14). Gazetelerde yer alan bu kurs ilanının önemi geçici tercümanlar ile mesleğe yeni başlayanları kapsaması, ve kursiyerlerin mutlaka sınavdan geçme mecburiyetinin ayrıntılı olarak belirtilmesinden gelmektedir. Böylece bir sınavdan geçerek kursa hak kazanma ve eğitim görerek belge alma, ilk kez gerçekleştirilmiş olup, bu kurstan 50 kişi mezun olmuştur.

1935 yılında belediyelerde turizm şubeleri kurulmuş ve bir tercüman rehberlik kursu daha açılmıştır. Bu kez bu kurstan 53 kişi mezun olmuştur.

1940'lı yıllarda II. Dünya Savaşının etkisi ile turizm adeta durmuş, tercüman rehberlerin büyük bir kısmı mesleği bırakmak zorunda kalmışlardır.

1950'li yıllarda Türkiye modern bir şekilde turizme önem vermeye başlamıştır. 1950 yılında yapılan "İkinci Turizm Danışma Kurulu" tercüman rehberlik mesleği üzerinde önemle durmuştur. Basın-yayın ve Turizm Genel Müdürü Halim Alyot tarafından hazırlanan "Turist Tercüman Rehberliği" başlıklı bir rapor bu kurula sunulmuş ve rehberliğin turizm sektörü içerisindeki yeri ve önemi ilk kez şu satırlarla ifade edilmiştir:

"Milletlerarası turizm cereyanlarının yönlendirilmesinde ve milli turizm hareketlerinin gelişmesinde, seyahat acentalarının etkisi olduğu gibi, bu acentaların önemi ile orantılı olarak, bunların emrinde veya serbest biçimde çalışan turist tercüman ve rehberlerinin de, turizmin gelişmesinde büyük rolleri vardır. Ülkeye gelen seyyah, elinde yazılı guidler, prospektüsler, deplianlar ve broşürler bulursa bile, o ülkenin dilini, gelenek ve göreneklerini bilmediği takdirde, bir tercüman rehberle sürekli gereksinimi vardır. Özellikle grup halinde tarihi yerleri, anıtları ve önemli yerleri görmeye, gezmeye giden, ziyaret ettikleri ülke hakkında çeşitli yönden bilgi edinmek isteyen seyyahlara, her türlü bilgiyi verecek ve onları tatmin edecek elemanlar, tercüman rehberlerdir. Tercüman rehber, kendi ülkesinin canlı propagandacısı ve reklamcısıdır. Çok zaman olumsuz propagandalarla noksan ve yanlış bilgilerle doldurulmuş bir seyyaha yurdunu sevdirecek, kötü yargılarını değiştirecek kişi, o seyyahla birkaç saat arkadaşlık yapan tercüman rehberdir. Tercüman rehber böyle bir başarı elde ettiği takdirde, bu gibi seyyahlar ziyaret ettikleri memleketin aleyhine değil, lehinde olumlu, sürekli ve etkili bir propagandaya isteyerek aracı olurlar. Tercüman Rehberlerimizin bu önemli ve milli görevde elde edecekleri başarı binlerce lira harcanması ile yapılacak propagandadan daha kuvvetli ve daha etkilidir. Her dil bilen ve tahsili olan kimse seyyah tercüman rehberi olamaz. Evvela bunların güvenilir, sağlam karakterli, ince ruhlu, bilgili, sempatik olması şarttır. Çünkü, yabancı ile iletişim sağlayan bir tercüman rehber o ülkenin politik, toplumsal, ekonomik bütün alanlarda halkın, yöneticilerin adeta yetkili bir temsilcisidir" (Çimrin 1995:15).

1950'li yıllarda yetkili ağızlardan söylenen bu sözler, kendisini turizme adanmış ve bu mesleğe gönül vermiş olan insanları haklı olarak gururlandırmaktadır.

Tercüman rehberliğin o günün koşullarına göre modernize edilişi konusunda önemli bir çalışmaya 1951 yılında TMTF (Türkiye Milli Talebe Federasyonu) tarafından yapıldığı görülmektedir. 129 üniversiteli gençten oluşan kursiyerler başarıyla açılan bu kursu bitirmiş ve mesleklerine başlamışlardır. "1955-1960 yılları arasında yine çeşitli öğrenci derneklerinin desteği ile açılan ve İstanbul Belediyesi ile Basın Yayın İstanbul İl Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen iki ayrı kurstan 128 öğrenci mezun olmuş ve çeşitli dillerde tercüman rehberlik yapma hakkını kazanmışlardır" (Saruhan 1989:25).

20 Ağustos 1963 tarih ve 265 sayılı yasayla kurulan Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kuruluş kanununun 26. maddesine göre "Turizm Bakanlığı, çalışma alanına giren konularda personel yetiştirmek için kurslar ve uzman okullar açabilir" denilmektedir. 1964-1968 yılları arasında açılan kurslar, herhangi bir yönetmeliğe tabii olmadan 8 Kasım 1925 gün ve 2730 sayılı kararname kapsamında, hizmet içi talimat ve genelgelerle düzenlenerek yürütülmüştür. İlk kez 3 Eylül 1971 gün ve 13945 sayılı "Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği" ile meslek günün koşullarına göre düzenlenmiştir. Bu yönetmelik 21 Mart 1974 tarihinde değiştirilerek "Profesyonel Turist Rehberliği Kursları ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" adını almıştır. Daha sonra 1981 yılında bu yönetmelik bazı değişikliklere uğramıştır. 8 Eylül 1983 tarih ve 18159 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren yönetmelik, 2.7.1986 tarih ve 19152 sayılı Resmi Gazeteye tekrar değiştirilmiştir. 9 Aralık 1988 gün ve 20014 sayılı Resmi Gazeteye bir kez daha değişikliğe uğramıştır. Buna göre, Türkiye'yi yerli ve yabancı turistlere en iyi şekilde tanıtacak ve onlara gezileri süresince doğru bilgiler vererek yardımcı olacak profesyonel turizm rehberlerinin eğitimi amacıyla Turizm Bakanlığı dışından kişi ve kuruluşlara da kurs açabilme yetkisi tanınmıştır. Kursu açacak kişi ve kurumların özgeçmişleriyle birlikte kursta izlenecek ders programını, kursta ders verecek eğitim kadrosunun özgeçmişini, kursun eğitim süresini, yetiştirilmesi planlanan kursiyer sayısını, kurs niteliğini belirten belge ve bilgileri, kursu açabilmek için Turizm Bakanlığına teslim etmek zorundadırlar. Turizm Bakanlığı dışında kişi ve kurumların açacakları rehberlik kursunun giriş ve bitirme sınavları, eğitim

programının gerçekleştirilmesi ve uygulama gezisi Turizm Bakanlığı'nın denetiminde yapılacaktır. Kurstan mezun olan kursiyerlere, Turizm Bakanlığı tarafından kimlik kartı ve kokart verilecektir.

Ancak, çeşitli kişi ve kurumlarca açılan rehberlik kursları, yeterli başarıya ulaşamamıştır. İşin ticari yönü ağır bastığından, kursiyer seçiminde gerekli özen gösterilmemiştir. Özel kurslardan mezun olan rehberlerin bir bölümü, mesleğini icra edecek kadar yabancı dil bilgisi ve genel kültüre sahip olmadığı kısa bir süre sonra anlaşıldığından, 49. madde şu şekilde değişikliğe uğramıştır. "Bakanlık dışında hiçbir kuruluş, hangi isim altında olursa olsun, rehberlik kursları açamaz, belge ve kimlik kartı veremez." (5.5.1990 tarih ve 20159 sayılı Resmi Gazete).

Yönetmelik 2.7.1986 tarih ve 19152 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan değişikliklerle yürürlüğe girmiştir. Aynı yönetmelik, 9 Ağustos 1995 tarih ve 22369 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişikliklerle birlikte yürürlükte dir.

Buna göre; Aynı yönetmeliğe 51. maddeden sonra gelmek üzere ek madde eklenmiştir.

Fakülte ve Yüksekokulların rehberlik bölümlerinden mezun olanlara, Turizm Bakanlığının yaptığı yabancı dil sınavlarında başarılı olmaları veya ÖSYM'ce yılda iki kez yapılan Kamu Personeli Yabancı Dil Sınavında en az (c) düzeyinde başarı sağlamaları koşulu ile, yurtiçi tatbikat gezilerine katıldıklarını da belgelendirirlerse Bakanlıkça

kokartlarının verileceği hükme bağlanmıştır (Bkz. Ek.2, Ek Madde 1).

Yukarıda görüldüğü üzere çok sık değişen yönetmeliklerde amaç, bu mesleği icra eden kişileri daha iyi yetiştirebilmektedir. Yapılan yönetmelik değişikliklerinde değişmeyen kuralların başında, açılan kurslara giriş ve bitirme sınavları ile kursa devamın şart koşulması gelmektedir. Elbetteki elde edilmek istenen amaç, yerli ve yabancı turistlere ülkemizin çeşitli kültürlerini ve değerlerini anlatıp tanıtabilecek güvenilir, bilgili, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda hareket eden  ağdaş rehberler yetiştirmektedir. Ayrıca, bu amaçlara uygun hareket etmeyen rehberler içinde caydırıcı maddeler ve cezalar getirilmiştir. Bunun yanı sıra yabancı uyrukluların yurdumuzda rehberlik yapmaları yasaklanmış, seyahat acentalarının belgesiz rehber çalıştırmaları  nlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

SEYAHAT ACENTACILIĞI, TUR OPERATÖRLÜĞÜ, TUR ÇEŞİTLERİ VE TURDA YER ALAN UNSURLAR

2.1. Seyahat Acentaları, Hizmetleri Fonksiyonları ve Çalışma Alanları

Dünya turizm örgütü WTO (World Tourism Organization)'ya göre seyahat acentalarının tanımı şöyledir.

"Halka, seyahat üreticilerinin ürünleri hakkında gerekli bilgileri veren ve bu ürünlerin belirlenmiş fiyatlarla satışı için aracılık yapan kuruluşlardır" (Tekin ve Karaosmanoğlu 1991:23). Bir başka tanım ise; "Seyahat acentası; turiste seyahat olanakları, turistik hizmetlerin fiyatları, kaliteleri ve koşulları hakkında gerekli bilgileri veren, aracı sıfatıyla turistik ürünlerin (taşıma, konaklama, yiyecek-içecek) üretici adına tüketiciye satılmasına (bir sözleşmeyle) hakkı olan, yaptığı satışlarda belli bir yüzdeyi komisyon olarak alan bir dağıtım aracıdır" (Tuncer 1986:3). Necdet Hacıoğlu ise tanımı şu şekilde yapmıştır; "Seyahat acentaları, kar amacıyla turistlere ulaştırma, konaklama, gezi, spor ve eğlence imkanları sağlayan, onlara turizmle ilgili bilgiler veren, bu konuya ilişkin tüm hizmetleri gören, turizm ekonomisine ve ödemeler dengesine katkıda bulunan ticari kuruluşlardır" (Hacıoğlu 1993:25).

Görüldüğü gibi seyahat acentaları turistik tur operatörlerinin hazırlamış oldukları seyahatleri ve çeşitli hizmetleri satan işletmelerdir. Turizm pazarlamasında perakendeci aracı kuruluş fonksiyonunu yerine getirirler. Bu

özelliklerinden ötürü, ürün pazarlaması esnasında herhangi bir risk taşımazlar, çünkü ürün stokları yoktur. Riski taşıyanlar mal ve hizmeti üretenlerdir. Seyahat acentalarının görevleri bilgi vermek turizm hizmetlerinin satışını sağlamak ve yardımcı hizmetler sunmaktır. "Aynı diğer mal ve hizmetler gibi, seyahat ürünleri tur operatörleri adı verilen toptancılar tarafından paketlenerek seyahat acentaları adı verilen perakendeciler aracılığıyla satılır" (Chris, 1994:99).

Genellikle bir paket tur; ulaşım, konaklama, yeme, içme ve geziler gibi tüm faaliyetlerin tek bir fiyat içerisinde oluşmuş şeklindedir. Seyahat acentaları; uçak biletleri, araba kiralama, otel odalarının rezervasyonu gibi faaliyetlerin yanı sıra seyahat ürünlerinin de pazarlamasını yaparlar. Gelirlerini ise, onlara sipariş veren otellerden, şirketlerden, hava yollarından ve ürünlerini pazarladıkları tur operatörlerinden elde ederler.

Seyahat acentalarının çalışma alanlarını iki ayrı grupta toplamak mümkündür.

" a. Incoming servisi; yurtdışından gelen grup veya kişilerin gezilerini düzenlemek, konaklama, yiyecek-içecek, araç ve rehber temin etmek,

b. Outgoing servisi; yurtiçinde veya yurtdışında seyahat edecek kişi ve grupların, gezecekleri yerlere araç temin etmek, otel rezervasyonlarını yapmak ve gezilerini düzenlemek" (Olalı, 1984).

14 Ekim 1972 tarih ve 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu 10. maddesine göre; "A ve B grubu seyahat acentaları merkez ve şubelerinde, devamlı olarak en az iki enformasyon memuru ve tertip edecekleri turlarda Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca verilen tercüman-rehber belgesine haiz en az bir tercüman-rehber çalıştırırlar.

Seyahat acentaları, tüketicie hizmet sunarken gerek yasa gereği, gerekse tüketicinin duyduğu ihtiyaç sonucu geziler ve tur operasyonu esnasında gruba bilgi vermek, gezdirmek ve eşlik etmek amacıyla kokartlı bir rehber bulundurmak zorundadırlar.

Seyahat acentalarının hizmetleri ve fonksiyonları üreticilere ve tüketicilere yönelik olmak üzere iki grupta toplanabilir.

Üreticiler açısından;

a. Rezervasyon işlemlerini yürüterek turizm işletmelerinin hizmetlerini satmak, risk almadan stoklamaya benzer bir fonksiyonu yerine getirmek,

b. Tur operatörlerinin paket turlarının pazarlamasına aracılık etmek,

c. Tur operatörlerinden turistlere, turistlerden çeşitli turizm işletmelerine karşılıklı bilgi akışını sağlamak,

d. Turistik ürünleri, üretici adına tüketicilere satarak, satın alma işlemlerini kolaylaştırmak.

Tüketiciler açısından;

- a. Seyahate çıkmayı düşünen kişiye, olanakları ölçüsünde gidebileceği en uygun yerler hakkında bilgi vermek,
- b. Turisti, aradığı turizm ürününü nerede ve nasıl bulabileceği konusunda aydınlatmak ve seyahat planı yapabilmesine yardımcı olmak,
- c. Döviz ve seyahat çeki sağlamak, pasaport ve vize işlemlerini yürütmek ve seyahat sigortası gibi hizmetleri yerine getirmek,
- d. Turizm alanındaki uzmanlık ve deneyimleri ile, bireysel seyahat edecek olanların, özel gereksinimlerine uygun turizm ürünleri oluşturmak,
- e. Otel ve uçak rezervasyonlarını gerçekleştirmek, uçak, tren, gemi ve otobüs biletlerinin satışını yapmak,
- f. Sigorta ve kargo işlemleri ile ilgilenmek,
- g. Turistlere danışma, gezi, tur ve rehberlik hizmetleri sunmak.

2.2. Tur Operatörlüğü, Hizmetleri, Fonksiyonları ve Çalışma Alanları

Bir seyahat ürünü hazırlamak için çeşitli hizmetleri ve elemanları önceden planlayan ve bulan işletmelerdir. “Tur operatörleri talep oluşmadan önce, konaklama ve ulaştırma işlemleri ile rezervasyon kontratları yaparak bir çeşit risk yüklenmektedirler” (Tuna 1987:5). Tur Operatörleri daha sonra satmak üzere koltuk ve yatak stoku yapmaktadırlar.

“Tur operatörleri bireysel turistik hizmet ve malları bir araya getirerek bir turizm ürünü yaratmaktadırlar” (Toskay 1983:264). Tur operatörleri turizm pazarında hem üretici hem

de toptancı durumundadırlar. Paket tur meydana getirirken tur operatörü üreticidir. Bu paket tur seyahat acentalarına son

satın alıcılara satılmak üzere devredildiğinde, tur operatörleri toptancı fonksiyonunu yerine getirmiş olur.

Tur operatörlerinin sattığı turistik ürünlerin başlıcalarını şu şekilde sıralayabiliriz.

“a. Tur operatörlerinin turistlere sundukları hazır seyahatler, konaklama, ulaştırma ve yan hizmetlerin bir araya getirilmesiyle oluşan ve bütün olarak satılan bir çeşit hizmettir. Buna “paket tur” denir.

b. Bir paket tur, tur operatörü tarafından hazırlanır ve genellikle seyahat acentaları tarafından halka satılır.

c. Tur operatörü tüketici (turist) ile çeşitli turizm ve diğer hizmet işletmeleri arasında aracılık yapmaktadır” (Tuna 1987).

Seyahat acentaları, önceleri yer değiştirmeye birlikte yer değiştirenlerin tüm seyahat ihtiyaçlarını hazırlıyorlardı. Zamanla hizmet çeşitlerinin yoğunlaşması uzmanlaşma zorunluluğu ortaya çıkardı. Başlı başına bir hizmet olan paket turların düzenlenmesi seyahat acentalarını daha da uzmanlaşmaya yöneltti. Bunun içindir ki sadece seyahat üretimiyle uğraşan işletmeler “tur operatörleri” olarak adlandırılmaya başlandı. Avrupa’daki seyahat acentaları bu yüzden 1975’den itibaren tur düzenlemeyi tur operatörlerine bırakmışlar, seyahat acentaları da bu ürünlerin satışını üstlenmişlerdir. Buna göre; tur operatörü, turistik yer değiştirmeyi sağlamak amacıyla, gerekli hizmetleri ve turistik

ürünleri bir araya toplayarak bir paket halinde satışa hazır hale getirip, bazende bu paketin satıcılığını üstlenen üreticiye denir. Tur operatörleri arasında turları uluslararası tatil yerlerine satan ülke dışı operatörler ve ülkeye tur getiren ülke içi operatörler vardır. "Uluslararası tur operatörleri, gidilen ülkedeki tur rehberleri, hostesler, otobüs şirketleri gibi yerel hizmetler sağlayan yerel acentaların hizmetlerini kullanırlar" (Chris 1994:100). Tur operatörleri, ya turizm endüstrisinin çeşitli unsurlarıyla birlikte bağımsız olarak, yada uçak, otobüs ve otelcilik hizmetlerini sağlayan şirketlerle bağımlı olarak çalışırlar. Tur operatörlerinin bir paket tur hazırlayabilmeleri için birçok yeteneğe sahip olmaları gerekmektedir. Çünkü ortaya çıkacak paket tur programının çekici ve satılabilir olabilmesi için, en ince ayrıntıların dahi dikkate alınması gerekmektedir. Bu programların hazırlanmasında tur operatörlerinin en büyük yardımcıları rehberlerin görüş ve önerileridir.

2.3. Tur Çeşitleri

İçerikleri farklı biçimlerde yürütülen turları, özelliklerine göre üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

2.3.1. Bağımsız Turlar

Bu tip turlar kişilerin kendi başlarına bağımsız olarak, aileleriyle veya küçük bir arkadaş grubuyla birlikte gerçekleştirdikleri, uçuş planı, otel konaklamaları, hatta başlama ve bitiş güzergahları bilinen, ancak günlük gezi programlarının kişilerin kendilerinin yapmalarına ve zaman kullanımlarını düzenlemelerine imkan veren turlardır. Seyahat acentası; bu tip turlar için başlangıç zamanında bir çekim

merkezinden diğerine giderken nelerin görülebileceği, hangi merkezde ne kadar süre ile kalınabileceği ve otel rezervasyonlarının yapılmasında rol üstlenir. Ayrıca uçuş planlaması ve biletlerin sağlanması da yine seyahat acentasının görevidir. “Bu turların en belirgin özelliği, tur yöneticisinin olmamasıdır. Dolayısıyla bir rehberle ihtiyaç duymazlar” (Ahipaşaoğlu, 1997a:26).

2.3.2. Gözetimli Turlar

Daha çok dinlenmeyi ön planda tutan turist gruplarına yönelik olarak düzenlenirler. Genellikle tek bir konaklama tesisinden yararlanılır. Kalınan tesiste tur operatörünün, seyahat acentasının veya yerel temsilcilerinin büroları veya elemanları bulunur. Bu elemanlar acenta temsilcisi olarak grupların tatillerini en iyi şekilde geçirmelerini sağlamaya çalışırlar. Gruplar konaklama tesislerine vardıklarında, çevre hakkında bilgi verir, katılabilecekleri çevre gezileri düzenlerler. Fiyatları genellikle ucuz olduğundan geniş kitleler tarafından tercih edilir. “Günü birlik, kimi zamanda gecelemeli çevre gezileri profesyonel turizm rehberleri eşliğinde gerçekleştirilir” (Ahipaşaoğlu 1997a:27). Bu turlara katılmak ayrı bir ücrete tabi olup, kültürel amaç taşırlar.

2.3.2.1. Gözetimli Turlarda Günü Birlik Geziler

Türkiye’nin en büyük incoming tur operatörlerinden birisi olan, Fransız Marmara ve Belçika Bosforus Turizmin Türkiye temsilciliğini üstlenmiş olan Tentour Seyahat Acentasının Ege Bölgesi sejur operasyonlarını yürüten ve merkezi İzmir’de bulunan Güzel Ege Tic. Tur. A.Ş.’nin Ayvalık bölgesinde

konaklayan Fransız ve Belçikalı müşterileri için uyguladıkları program şu şekilde gerçekleşmektedir.

Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri, Fransa ve Belçika'dan İzmir Adnan Menderes Havalimanına inen gruplar, Ayvalık, Sarımsaklıda bulunan otellere otobüslerle transfer edilmektedir. Her otobüste müşterilere eşlik eden transfermenler bulunmaktadır. Otele yerleştirilen müşterilere Cumartesi, Pazar ve Pazartesi günleri saat 10.00-12.00 arası hoş geldin kokteyli verilmektedir. Bu kokteyl sırasında otel ve çevre hakkında bilgi alan müşterilere, ayrıca rehberlerce gününbirlik geziler hakkında bilgiler verilmektedir. Kimi zaman geceleme için olan bu çevre turlarının amacı kültürel ve turistik otele gelen müşteri bir hafta konaklamayı tercih ettiğinden pazartesi cumartesi, haftanın beş gününü kapsayan değişik alternatifler içeren programlar sunulmaktadır.

Bu amaçla müşterilere sunulan örnek bir program Ek-5'de verilmiştir.

Ek-5'de Görüldüğü gibi gözetimli turlara katılan kişilerin iştirak edebileceği geziler, genellikle kültürel olup yerel acentalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu turlarda müşteriye kültür hizmetini sunan, onlara eşlik edip her türlü sorunlarıyla ilgilenen ve çözüm bulan, ülke tanıtımını yapıp programlarını gerçekleştiren kişilerin rehberler olduğu ortaya çıkmaktadır. "Gözetimli turlara iştirak eden kişilerin %80 gibi büyük bir bölümü bu turlara katılmaktadırlar" (15.09.1997 tarihinde merkezi İzmir'de bulunan Güzel Ege Tic. Tur. A.Ş. operasyon şefi Sn. Eşref URAZ'la bürosunda yapılan

söyleşiden alınmıştır). Yani, bu tip turlara iştirak eden kişiler ülke tanıtımı ve kültürel bilgileri rehberlerden almakta, böylece rehberliğin öneminin yalnızca Anadolu turlarında değil, gözetimli turlarda da ortaya çıktığı görülmektedir. Nitekim Sn. Eşref Uraz “rehberler olmaksızın bu tip operasyonları yürütmenin mümkün olmadığını, yüksek sezonda Ayvalık, Çeşme, Gümüldür, Kuşadası ve İzmir bölgelerinde toplam 50 civarında rehberle çalıştıklarını” ifade etmişlerdir.

2.3.3. Yönetilen Turlar

“Bu tip operasyonlarda başlıca dört temel hizmet ve faaliyet alanı vardır. Konaklama, ulaştırma, yeme-içme ve geziler” (İçöz 1996:136). Özellikle yabancı bir ülkeyi ziyaret eden kişilerin en fazla tercih ettikleri tur biçimidir. Bu tip turlarda seyahat acentası, tüm ayrıntıyı en ince detaylarına kadar planlamıştır. Dolayısıyla katılımcılar kendilerini daha rahat ve emin ellerde hissederler. Yönetilen turlar; “gidilen ülke veya yörede daha çok tarihi ve turistik yerleri görmeyi, yöre halkı ile günöbirlik yaşamı bir ölçüde de olsa paylaşmayı, gelenek ve göreneklerini öğrenmeyi hedefleyen kültürel ağırlıklı turlardır” (Ahipaşaoğlu 1997a:28).

Bu turları ikiye ayırmak mümkündür: Eşlikli turlar, Rehberli turlar.

2.3.3.1. Eşlikli Turlar

Genellikle yabancı bir ülkeye yapılan turlarda tercih edilir. Turun başından itibaren seyahat acentası veya tur operatörünün bir temsilcisi turun bitimine kadar grupta birlikte yolculuk yapar. Bu temsilci genellikle gidilen ülkenin dilini

bilen kişidir. “Ziyaret edilen ÷lkede eğer bir rehber, ÷lkeye varıştan ayrılışa kadar gruba eşlik edecekse eşlikli turlarda seyahat acentası veya tur operat÷r÷n÷n temsilcisi (tur lideri)nin g÷revi, seyahatin sağlıklı, aksamasız ve ÷ng÷r÷len standartlara uygun olup olmadığını g÷zlemlemekten ibarettir” (Ahipaşaoğlu 1997a:28). Gidilen ÷lkede gruba bir rehber s÷rekli olarak eşlik etmeyecekse, tur lideri uzun mesafelerde sosyal ve k÷lt÷rel bilgileri gruba aktaracak, ÷zel uzmanlık gerektiren sit alanı ve m÷ze anlatımlarında ise, rehberlik hizmetlerini grup veya acenta adına satın alıp, nokta rehberliği hizmetlerinden yararlanacaktır. Bu tip turların en b÷y÷k avantajı, tur katılımcılarının kendi ÷lkelerinden bir kişinin y÷netimi altında geziyor olmaktan ÷t÷r÷, haklarının en iyi şekilde korunuyor olmasına duyulan g÷ven ve huzurla daha keyifli bir yolculuk yapmış olmalarıdır.

T÷rkiye’den Fransa’ya T÷rk ziyaretçilere bu konuda paket tur hizmeti veren ve merkezi İstanbul’da bulunan Latin Turizm’in y÷netim kurulu başkanı Sn. Vural DİRENOğLU; “bu tip turlarda gruba eşlik eden, Fransızca konuşan bir tur elemanının bulunduğunu, bu elemanın Fransa’nın tarihi ve turistik b÷lgelerini iyi tanıdığını, gruba çeşitli konularda seminerler verdiğini, sit alanı ve m÷ze gibi ÷zel ihtisas gerektiren ziyaretler esnasında nokta rehberliği hizmetlerinden yararlanıldığını ifade etmiştir” (14.08.1997 tarihinde Sn. Vural DİRENOğLU’nun b÷rosunda yapılan s÷yleşiden alınmıştır).

2.3.3.2. Rehberli Turlar

Rehberli turlar genel olarak turist alan ÷lkede verilen bir hizmet t÷r÷d÷r. Grubun, ziyaret edilecek ÷lkeye ayak

başışından ayrılincaya kadar geçen süre içerisinde, gidilen ülkenin vatandaşı olan bir rehber, grubun her an yanında olup, onlara eşlik eder ve gerekli yol gösterme, bilgi aktarma ve tanııtma yönünden yardımcı olma çabalarını gösterir. “Rehberli turları eşlikli turlardan ayıran en önemli fark, turist veren ülkedeki dışa gönderici operatör acentayı temsil eden bir kişinin bu turlarda bulunmayışıdır” (Ahipaşaoğlu 1997a:29). Böylece tur liderinin görevleri de, ister istemez rehber tarafından üstlenilmiş olur. Tur operatörü ve acenta tarafından bu tip turların avantajı, tur liderinin gerek uçak, gerekse konaklama ve yeme-içme masraflarının olmamasıdır. Ancak bu tip turların dezavantajı herhangi bir problem çıktığında, grup üyelerinin, rehberin kendi ülkesinin vatandaşı lehine tavır alacağı ve grubun haklarını yeterince korumayacağı konusunda, bir önyargıya kapılabilmeleridir. Bu tür problemlerin çıkması çok nadir olarak söz konusu olduğundan, tur operatörleri, bu türdeki turları düzenlemeye daha fazla önem vermektedirler.

2.3.3.2.1. Rehberli Turlara Bir Örnek

Marmara-Ten Tour Turizmin Anadolu operasyonlarını tanıtmak ve pazarlamak amacıyla bastırdığı broşürde Anadolu turlarını on ayrı destinasyonla yürüttüğü anlaşılmaktadır. Bu tip turların en kapsamlısı olan iki haftalık “Anadolu Tanıtımı” tur programı Ek-6’da verilmiştir.

Ek-6’da görüldüğü üzere tur programı son derece yüklü olup, Anadolu’nun iç, batı ve güney kısımlarını kapsamaktadır. Yani Antik İonya bölgesinde başlayıp, Karia, Lykia, Pamphilia, İsaoria ve Lykaonia üzerinden Kapadokya’ya ulaşmakta,

buradan da Galatia, Bithiania, Trakia, Mysia ve Ailoia üzerinden Ionya'ya geri dönmektedir. Bu tür turlar kültürel ağırlıklı olduğundan, rehber Anadolu kültürüne büyük ağırlık vermek durumundadır. İlk günden itibaren Türkiye coğrafyasından başlayarak Anadolu tarihine, Yunan ve Roma mitolojisinden arkeolojiye, sanat tarihinden mimariye, folklore, dinler tarihine, flora ve faunaya kadar geniş bir yelpazede, grubuna konferanslar vermek zorunda olduğu görülmektedir. Zira grubun beklentisi bu yöndedir. Anadolu'da atılan hemen her adımda değişik bir antik bölge ile karşılaşılması, rehberliği daha da zorlaştırmaktadır. Zaten kültür rehberliğinin en zor yapıldığı ülkeler içerisinde Türkiye'nin üst sıralarda yer almasının nedenlerinden birisi de budur. Zengin bir geçmişe sahip olan bu topraklarda, sorulan her soruyu cevaplamak, gruba her açıdan yeteri kadar bilgi verebilmek, kendini çok iyi yetiştirmiş, yabancı dile hakim olan rehberlerin başarıyla yürütebileceği bir program olarak görülmektedir" (Ten-Tour Şirketler Grubu Fransız Operasyonu sorumlusu Sn. Hüseyin Muti Akgün ile 18.09.1997 tarihinde bürosunda yapılan söyleşiden derlenmiştir).

2.4. Turların Gerçekleşmesinde Yer Alan Unsurlar

Turun uygulaması aşamasında, böylesine önemli bir görevi yerine getirebilecek, yani gruba eşlik edip, onların her türlü problemini çözebilecek, her yönden kendisini yetiştirmiş, sosyoloji ve psikolojiyi çok iyi bilen, ülke tanıtımına katkıda bulunabilecek, bilgisi ve deneyimi ile grubun her tür beklentisine cevap verebilecek nitelikte kişilere ihtiyaç vardır. Bu kişiler profesyonel tur yöneticileridir. "Tur yöneticisi için profesyonel değimi kullanılmakla birlikte tur yöneticiliği

mesleğinin dünya üzerinde okullaşma oranı çok düşüktür. Genel olarak kısa süreli kurslarla ve usta çırak ilişkisi ile yetiştirilirler” (Ahipaşaoğlu 1997a:29).Tur operasyonu esnasında gruba eşlik eden “tur liderleri” veya “rehberlerdir”. Tur liderleri, “genellikle grupla birlikte yolculuk edip, onlara yardım ve eşlik eden kişilerdir” (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1983:17). Rehber ise, “paket tur seyahatinin gerçekleştirmesinden sorumlu, kendisine verilen programı uygulayıp, müşterilerine yardımcı olan, yöreler ve tarihi eserler hakkında bilgi veren kişidir” (Hacıoğlu, 1993:135).

2.4.1. Tur Liderleri

“Tur liderleri bir gruba uygulanacak olan gezinin başlangıcından bitimine kadar eşlik eden, katılımcılara yol gösteren, yasal yada rutin işlemleri onlar adına yapan yada yapmalarına yardımcı olan, yönelim hakkında genel bilgiler aktaran, gerekli hallerde grup üyeleri adına toplu mal veya hizmet alımı yapan, sorunları olduğu zaman yanlarında olan, tekil turistik hizmet üreticilerine karşı tur operatörünü temsil eden, gezinin öngörüldüğü gibi geçmesini ve başarılı olmasını sağlayan kişilerdir” (Ahipaşaoğlu 1997a:52).

Görüldüğü gibi tur liderini; grubun başında bulunan, tur operatörü veya acenta adına hareket eden, turdan istenilen sonucu almak için, her türlü tedbiri alan ve grup üyelerinin isteklerini yerine getiren, kişi olarak değerlendirmek mümkündür.

Tüketicinin bazı isteklerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

- “ - Önemli olduğunu hissetmek,
- Sürekli olarak bilgilendirilmek,
- Uygun şekilde davranışta bulunulması,
- Değerli olduğunun hissettirilmesi,
- Aldığı servisin arzu ile verildiğini hissetmek,
- Tur liderine fazla sorun çıkarıyor hissine kapılmamak”

(TOOD and RICE 1991:305).

Bir tur liderinde bilgiden önce bulunması gereken temel nitelikler şunlar olmalıdır:

- “ - Kişilik sahibi olmalı,
- Genel kültür düzeyi yüksek olmalı,
- Lider vasıflı olmalı,
- Organizasyon yeteneğine sahip olmalı,
- Sosyal olmalı,
- Girişken olmalı,
- Aktif olmalı,
- İnisiyatif sahibi olmalı,
- Dürüst olmalı,
- Güvenilir olmalı,
- Samimi olmalı,
- Evrensel görüş sahibi olmalı,
- Kibar olmalı,
- Sorumluluk sahibi olmalı,
- Sabırlı olmalı,
- Esnek olmalı,
- Esprili olmalı,
- Yaratıcı olmalı,
- İş bitirici olmalı,
- Becerikli olmalı,

- Anlayışlı olmalı,
- Tüketici haklarına saygılı olmalı” (Ahipaşaoğlu, 1997a:31).

Tüm bu sayılan niteliklerin tümüne sahip bir tur liderini bulmak kolay değildir. Bu nedenle tur operatörleri veya seyahat acentaları, sayılan tüm bu niteliklerin en fazlasının bulunduğu tur liderine görev vereceklerdir. “Başarılı bir paket turun en önemli faktörü tur yöneticisidir.” (International Tour Management Institute 1986:61). Bunun için, yoğun turlar düzenleyen tur operatörleri aranan niteliklere uygun tur liderleri bulduklarında bunları sürekli kadrolarına alırlar. Tur lideri, yer operasyonu başladığında gruba genel bilgileri aktarır. Ancak bu bilgilerin, varılan ülkede yaşayan bir rehberin verdiği bilgiler kadar olması beklenemez. Özel uzmanlık gerektiren ziyaretlerde nokta rehberlerin hizmetlerinden yararlanırlar. Hiç bir turist tur liderinden, rehberden beklediği ayrıntılı bilgiyi bekleyemez. Ancak “daha kültürlü bir tur müşterisi, tur liderliği için verilen eğitimin kalitesini de artıracaktır.” (International Tour Management Institute 1986:66).

2.4.2. Rehberler

Rehberlik genel anlamda yol göstericiliktir. İnsanları bilmedikleri bir konuda veya yerde ulaşmak istedikleri noktaya götüren doğru yolların gösterilmesi demektir. Turizm rehberliği de turizmle ilgili bilgi verme ve yol göstermeyi, turizmle ilgili doğrulara ulaşmayı sağlar. Turizm rehberliğini ikiye ayırmak mümkündür.

2.4.2.1 Statik Rehberler

Bunlar insan faktörünü, dolayısı ile canlılığını içermeyen, çoğunlukla basılı eserlerden oluşan bir müze, ören yeri, bölge veya ülke hakkındaki tarihi ve turistik bilgileri veya ulaşım yollarını kapsayan, genellikle kendi gezisini kendi yönetmek isteyen kişilere yardımcı çeşitli araçlardır. Başlıca türleri şu şekilde sıralanabilir.

2.4.2.1.1. Rehber Kitaplar

Kapsadığı coğrafi alandaki tüm önemli turistik (rekreatif, tarihi, arkeolojik, panoramik, etnografik, folklorik, sanatsal vb.) çekim merkezleri hakkında özet bilgiler veren, bunlara nasıl ulaşılabileceğini (kara, hava, deniz) gösteren, nerelerde kalılabileceğini, nerelerde neler yenilebileceğini anlatan kitaplardır. Genellikle bir ülkeyi tümüyle ele alırlar. Bölgesel ya da kentsel bazda hazırlanmış olanları da vardır. Birçoğu karayolları haritalarını, yaya olarak gezilecek kısımların ve ören yerlerinin krokilerini, yerleşim planlarını da içerirler. Hedef kitleleri, kendi araçlarıyla gezen aileler ve küçük arkadaş gruplarıdır. Bu tür rehber kitapların bir kısmı derin ve objektif bilgi verirken (Blue Guide), diğer bir kısmı belli hobi sahiplerine yöneliktir (Mobil Guide). Kimileri de belli bir marka ya da firma zincirinin satışlarını artırmayı amaçlar (Guide de Routard). Pek fazla fotoğrafa yer vermezler. Çoğunlukla bağımsız turları satın alan turistlerce yolculuğa başlamadan bir süre önce satın alınırlar.

2.4.2.1.2. Foto-Rehber Kitaplar

Bunlar bir kent, bir müze, bir ören yeri veya en geniş olarak bir bölgedeki turistik yerler hakkında, fotoğraflara ağırlık vererek kısa açıklamalar içeren kitaplardır. Bunlarda

ilke olarak yol-ulaşım hakkında bilgiler yer almaz. Konaklama ve gastronomi bilgileri de reklamlar şeklinde verilir. Fotoğraf çekmekten hoşlanmayan, kartpostal dağınıklığını sevmeyen, gördüklerinin yanı sıra özet bilgileri de kitaplığında bulundurmak isteyen vasat turistler hedeflenerek hazırlanmışlardır. Gezi sırasında gözetimli ya da yönetilen turlara katılan turistler tarafından satın alınırlar.

2.4.2.1.3. Broşür ve Kataloglar

Teknik bilgileri içermeyen, yalnızca neyin nerede olduğunu bildiren, çoğu kez fotoğraflarla desteklenen ve bedelsiz olarak dağıtılan yayınlardır.

2.4.2.1.4. Ses ve Görüntü Kayıtları

Kendi içerisinde;

- Ses bantları,
- Ses bandı ve slaytlar,
- Alt yazılı slaytlar,
- Kısa metrajlı filmler,
- Video kasetler, olarak ayırmak mümkündür.

İlk üç grupta yer alanlar, çoğunlukla müzelerde çeşitli dillerde nokta rehberliği hizmetleri için kullanılmaktadır. Günümüzde kısa metrajlı filmler artık pek rağbet görmezken, video kasetler foto-rehber kitapların pazarını zorlamaktalar.

2.4.2.2. Dinamik Rehberlik

Statik rehberler, turistler açısından belli bir zaman ayırmayı, çalışmayı ve geziyi önceden hazırlamayı gerektirir. Oysa insan doğası gereği tembeldir. Hele hele tatil dönemi söz

konusu olunca daha da tembelleşir. Statik rehberlerden bir şeyler öğrenmeye çalışmak yerine, bilginin kendisine hazır olarak ve yerinde sunulmasını tercih eder. "Sanat tarihi, mimari, şarapçılık ve benzeri konularda uzman bir kişi tarafından yönetilen bir geziye katıldıklarında, bağımsız olarak aynı turu yapmaları durumuna göre çok daha fazla bilgi edineceklerine inanan insanlar vardır" (Enoch 1996:601). Günümüz çalışma biçimi, insanlara pek fazla boş zaman vermemektedir. Bu zamanı ancak tatile çıktıklarında bulabilmektedirler. Ayrıca okuma ile akılda kalan bilgi oranı, kişinin yerinde görüp dinlediklerinden daha fazla değildir. Konuları ve mekanları bilen profesyonel kişilerin sunum ve anlatımları daha fazla talep görmektedir. Üstelik bu sunum ve anlatımların zaman zaman esprilerle süslenmesi, konunun farklı açılardan irdelenmesi ve bir senteze ulaşılması, statik rehberlerin kuru anlatımından daha fazla çekici ve ilginçtir. Temelde de Turizm Rehberliği denildiğinde akla ilk gelen bir insan canlılığını içeren "dinamik rehberliktir."

Turizm Rehberinin bir profilini çizecek olursak; belli bir program dahilinde yerli ve yabancı gezginlere yol gösterip, program kapsamındaki ziyaret yerleri hakkında uygun dilde doğru bilgiler aktaran, ülke yada bölge hakkında tanıtım yapan, gezginlerin doğru, sosyal-ekonomik ve kültürel bilgiler almasına yardımcı olan kişidir. "Rehber, tüm hizmetlerin bir araya getirilmesinde ve turistin tüketimine sunulmasında en önemli kişidir." (Yarcan ve Peköz 1997:95). Tur operasyonunun başlıca temel hizmet ve faaliyet alanları; ulaştırma, konaklama, yeme-içmedir. "Bu üç temel hizmet türüne ek olarak hizmetlerin en önde gelen destekleyicisi ve

uygulayıcısı olan dördüncü hizmet türü de rehberliktir.” (İçöz 1996:137). Ancak yönetilen turlarda genel olarak tur lideri özel bilgi ve deneyim gerektiren müzeler ve ören yerlerinde bir rehberin hizmetini satın alarak gruba sunar. Genelde bu rehber grubun ana dilini konuşur. Bunun mümkün olmadığı durumlarda tur lideri ile rehberin ortak konuştukları dilde yapılan açıklamaları tur lideri ana diline çevirir. Bu durumlarda rehber sadece turun küçük bir bölümünde görev alacağı için, grupla olan ilişkileri çok küçük bir zaman dilimiyle sınırlı kalacaktır. Yönetimin genel tanıtım yükü tur liderinin omuzlarındadır.

“Türkiye, İsrail, Mısır, Tunus, Fas ve Avrupa Birliğine üye olmadan önce Yunanistan gibi ülkeler bu tanıtma işlevinin tur lideri tarafından üstlenilmesine izin vermezler ve gezinin ülkelerine varıştan ayrılışa kadar ulusal uyruklu rehberler tarafından yönetilmesini yasal yaptırımlarıyla birlikte şart koşarlar (Ahipaşaoğlu, 1997a:35). Bu durumda bilgi aktarımı, tanıtım ve yol gösterme rehberin görev alanına girer. Yani, tur liderinin görevlerini de rehber üstlenir. Bu nedenle söz konusu ülkelerdeki rehberler bir tur liderinin niteliklerine de sahip olmalıdırlar.

Rehberin doğru bilgi aktarımı ve tanıtma görevlerini yerine getirebilmesi için bir çok konuda eğitilmiş olması gerekir. “Turizmin çok karmaşık bir olay olması nedeniyle, bir çok disiplin onunla ilgili bilgiler geliştirmiştir. Bunlar arasında psikoloji, pedagoji, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, pazarlama, hukuk, coğrafya, mimarlık, fiziksel planlama, tarih, felsefe, ekoloji, siyasal bilgiler, biyoloji ve tıp gibi bilim dallarını sayabiliriz” (Prezeclawski 1993:12). Turizmin bu kadar çok

farklı disiplinle çapraz ilişkide olması, ayrıca turistlerin farklı ilgi alanlarına sahip olmaları nedeniyle turizm rehberinin de bilgi sahibi olması gereken konular çeşitlilik göstermektedir. Bu konuları "Bilgi", "Genel Kültür", "Sosyal İlişkiler ve Yönetim" olarak (Tablo 1) üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

Tablo 1. Bir Rehberin İlgili Alanına Giren Disiplinler

Bilgi Açısından	Genel Kültür Açısından	Sosyal İlişkiler ve Yönetim Açısından
Yabancı Dil	Ülkenin sosyal yapısı	İnsan ilişkileri
Tarih	Ülke ekonomisi	Görgü kuralları
Coğrafya	Uluslararası ilişkiler	Psikoloji
Sanat Tarihi	Ülkenin örf ve adetleri	Sosyoloji
Arkeoloji	Felsefe	Protokol kuralları
Mitoloji	Konukların kendi sosyo-	Animasyon
Etnoloji	kültürel özellikleri	
Antropoloji	Aktüalite	
Mimari		
Dinler Tarihi		
Folklor		

(Ahipaşaoğlu 1997a:36)

Burada üzerinde durulan ve betimlenmeye çalışılan klasik anlamda genel kültür rehberleridir. Ancak genel kültür rehberlerinin yeterli olmadığı durumlar ortaya çıkabilir. Örneğin Uluslararası Arkeoloji Birliği Batı Anadolu Turu gibi. Bu tür durumlarda klasik rehber gezide genel bilgileri aktarırken, etaplar arası uzun karayolu yolculuklarında katılımcıların özel ilgi alanında ayrıntılı konferanslar için yetersiz kalacaktır. Bu ve benzeri özel ilgi alanlarında, ziyaret

noktaları arasında yol alırken veya akşam yemeği sonrası ölü zamanlarda konferans veren, belirli alanlarda kendini yetiştirmiş rehberlere Konferansçı Rehberler denir. Hizmet verdikleri alanlara göre, rehberleri üç ayrı kategoriye ayırmak mümkündür.

2.4.2.2.1. Genel Kültür Rehberleri (Klasik Rehberler)

Genel Kültür Rehberleri tarih, coğrafya, arkeoloji, sanat tarihi ve mitoloji gibi konularda geniş bilgi sahibi olan, ancak hiçbir alanda uzman olmayan kişilerdir. Ortalama bir turistin beklentilerini karşılamak üzere yetiştirilirler. Müze ve ören yerlerini anlatan, yol gösteren, ülke ve yörenin genel tanıtımını yapan kişilerdir.

2.4.2.2.2. Konferansçı Rehberler: Konferansçı Rehberler; yine aynı işleri yapmakla birlikte, özellikle kentler arası uzun etaplarda veya akşam yemekleri sonrasında grubun programında öngörülen konularda seminerler veren kişilerdir. Seminer konuları, ülkenin politik yapısından komşularla ilişkilere veya Anadolu El Sanatları'na kadar değişik yelpazelerde olabilir. Konferansçı rehberler genellikle kapalı gruplar ve özel programlar için görevlendirilirler. Genel kültür rehberleri arasından, ilgili konularda eğitim almış veya kendisini o konularda yetiştirmiş olanlardan seçilirler.

2.4.2.2.3. Uzman Rehberler

Belirli bir konuda veya etkinlik alanında uzmanlaşmış kişilerdir. Belirli bir konu derken burada anlatılmaya çalışılan, Hititoloji, Roma ve Hristiyanlık ikonografisi, Flora-Fauna, çeşitli kuşların barınma ve göç yolları gibi bilgi alanlarıdır.

Belirli bir etkinlik alanı ise, su sporları,dağcılık, avcılık, yürüyüş, at turları gibi daha çok sportif yanı ağır basan etkinliklerdir. Uzmanlık alanlarındaki boşluk, daha çok genel kültür rehberleri arasında konuyla ilgili kişilerin seçilmeleri ile giderilmeye çalışılır. Bu gibi ihtisas sahibi olmayı gerektiren turların rehberliğini, genel kültür ve uzman rehberlerin tur boyu birlikte yaptıkları da görülmektedir.

“Grup katılımcı sayıları kimi zaman tek bir rehberin veya tur liderinin yönetebileceğinden daha fazla sayıya ulaşabilir. Aynı tarihlerde aynı veya benzer bir programı uygulayan birçok grubun eş zamanlı hareketi özellikle mikro turist varış noktalarında (müze, ören yeri, restoran vb.) yığılmalara, gereksiz zaman kayıplarına ve karmaşaya yol açabilir. Bu durumda rehberlerden biri tur alternasyonlarının belirlenmesi ile görevlendirilebilir. Bu kişiye “Şef Rehber” adı verilir. Ayrıca sektör terminolojisi çerçevesinde sürekli çalışan ve turlara rehber bulmakla ya da mevcut rehberlere turları dağıtmakla görevli kişi için de kullanılır. Bu kişinin rehberlik hizmetleri yöneticisi ya da operasyon görevlisinden farkı, kendisinin de rehber olması ve zaman zaman fiilen turları yönetmesidir.” (Ten-Tour Şirketler Grubu Fransız Operasyonu sorumlusu Sn. Hüseyin Muti Akgün ile 18.09.1997 tarihinde bürosunda yapılan söyleşiden derlenmiştir.)

2.4.2.3. Grup Başkanları

Grup oluşumları esnasında, belirli çevrelerdeki bireysel etkinlikleri ile bir tura belirli sayıda katılım sağlayan kişilerdir. Çoğunlukla bu kişilerden herhangi bir ücret alınmaz. Bunun karşılığında tur lideri olarak görev yapmaları istenebilir. Ancak

grubun önemine bağlı olarak ayrıca bir tur lideri de bulunabilir. Bu tür durumlarda grup başkanı, grup sözcülüğü görevini üstlenir veya ambiyansın sağlanması gibi konularda yardımcı olur.

2.4.2.4. Ağırlayıcılar

Yer hostesi olarak da tanımı yapılabilecek, genellikle gözetimli turlarda görev yapan yardımcı bir personeldir. Yabancı dil bilmeleri nedeniyle tatil yörelerinde acenta temsilcisi olarak çalışırlar. Yaptığı işle ilgili olarak eğitim almadığı için, bir rehber veya tur liderinin niteliklerini taşımazlar.

2.4.2.5. Transfermenler

Makro turist varış noktaları (havalimanı, gar, liman vb.) ile dinlenme tesisi veya turun başlangıç noktası ile Makro turist hareket noktaları arasında gruba refakat eden kişilerdir. Yabancı dil bilgisi ve yapılacak işlemleri bilmeleri yeterli nitelikleridir. Yolda gruba gerekli bilgileri vermekle yükümlüdürler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE VE BAZI ÜLKELERDE TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ

3.1. Turizm Bakanlığı Kursları

1995 yılına kadar yalnızca Turizm Bakanlığının düzenlediği kurslar aracılığı ile verilen rehberlik eğitimi, bu yıldan itibaren üniversiter kapsam içerisine alınmış bulunmaktadır. Günümüzde hem Turizm Bakanlığı, hem de üniversitelerin ilgili bölümleri, eğitimlerini sürdürmektedirler.

02.07.1986 tarih ve 19152 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Profesyonel Turist Rehberliği Kanununun 23. maddesi uyarınca düzenlenmiş olan "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği Gereğince (Ek-2) Kurslarda Okutulacak Derslere İlişkin Talimat" uyarınca ülke çapında kurslarda okutulacak dersler ve süreleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Turizm Bakanlığı Turizm Rehberliği

Kurs Programı

Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı	25 saat
Turizm Rehberliği Meslek Dersi	20 saat
Türkiye'nin Turizm Coğrafyası	25 saat
Arkeolojik Bilgiler	45 saat
Sanat Tarihi	25 saat
Mitoloji	20 saat
Din-Folklor-Sosyoloji	35 saat
Türk Tarihi	25 saat
Edebiyat	10 saat
İlk Yardım	10 saat
TOPLAM	240 saat

Turizm Bakanlığının sektörün ihtiyacının olup olmadığını araştırmadan ve konuyla ilgili hiç bir araştırma yapmadan, düzensiz olarak açtığı kursların süresi altı aydır. Ancak pratikte hemen her zaman dört ayda tamamlanan bu kurslarda yeterli eğitimin verildiğini söylemek pek mümkün değildir. Turizm sektörü de bu gerçeğin farkında olmalı ki Turizm Bakanlığı kurslarından yeni mezun olmuş rehberleri, yıllardır mesleği icra eden deneyimli meslektaşlarının yanında önce “apranti turu” denilen staja göndermekte, daha sonra grupların yönetimini onlara vermektedir. Staj süresi genellikle dört-altı hafta arasında değişmektedir. Bu uygulama, bir anlamda bakanlığın yetiştirdiği rehberlere olan güvensizliği ortaya koymaktadır. “Kokart almaya hak kazandıktan sonra usta-çırak ilişkisi şeklinde eğitimi pekiştiren rehber sonuçta alaylı olarak yetişmektedir” (Ahipaşaoğlu 1997b:6). “Türk turizminde karşılaşılan yetişmiş personel ihtiyacı sorunu, mesleki düzeyde turizm eğitiminin kalite ve kantite bakımından yeniden gözden geçirilmesi konularını gündeme getirmiştir” (Timur 1992:47). Siyasi otorite de bu gerçeği görmüş olmalı ki, kalite gereksinimine ihtiyaç duyulan hizmet grubunu oluşturan turizm rehberliği eğitiminin üniversiter kapsam içerisine alınmasını onaylamıştır.

3.2. Üniversitelerde Turizm Rehberliği Programları

Ülkemizde 1997 yılı Kasım ayı itibari ile çeşitli üniversitelere bağlı dokuz ayrı yüksekokulda turizm rehberliği programı açılmış bulunmaktadır. Başkent Üniversitesi Yönetim Bilimleri Meslek Yüksek Okulu Turizm Rehberliği Programı hariç diğer tümü kamu üniversitelerine bağlı meslek yüksek

okullarında eğitim vermektedir. Eğitim programları birisi hariç gerek özel, gerek kamu üniversitelerinde iki yıllık program şeklindedir.

3.2.1. Kamu Üniversiteleri'ne Bağlı Turizm Rehberliği Programları

- a. Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Programı,
- b. Ege Üniversitesi Çeşme Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Programı,
- c. Kocaeli Üniversitesi Derbent Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Programı,
- d. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Programı,
- e. Selçuk Üniversitesi Kazım Karabekir Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Programı,
- f. Selçuk Üniversitesi Silifke-Taşucu Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Programı,
- g. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Turizm Rehberliği Programı,
- h. Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu Turizm Rehberliği Bölümü,

3.2.2. Özel Üniversitelere Bağlı Turizm Rehberliği

Programları

a. Başkent Üniversitesi Yönetim Bilimleri Meslek Yüksek Okulu Turizm Rehberliği Programı.

Kaynak: Y.Ö.K. Kayıtlarından alınmıştır.

9 Ağustos 1995 tarih ve 22369 sayılı Resmi Gazete de yayımlanıp yürürlüğe giren yönetmeliğe göre (Bkz.Ek.2.Ek Madde1) üniversitelerin turizm rehberliği bölümlerinden mezun olan öğrencilere kamu personeli yabancı dil sınavında başarılı olmaları ve en az beş yıllık kokart sahibi bir profesyonel rehber eşliğinde toplam otuz günlük uygulama gezisini tamamlamış olmaları koşulu ile Turizm Bakanlığı tarafından rehberlik belgesi ve kimlik kartı verilmektedir.

“Türkiye’de ülkesel profesyonel turizm rehberleri genel olarak dünyanın en iyi rehberleri arasında sayılırlar. Bunun temel nedeni genel kültür düzeylerinin yüksek oluşudur” (Ahipaşaoğlu 1997b:6). Ancak son yıllarda rehberlerimizin bu özelliklerini kaybetmeye başladığı konusunda sektörde bir endişe başlamıştır. Bunun nedenlerinden birisi, Turizm Bakanlığı’nın açmış olduğu kurslarda, kursiyer seçiminde yeteri kadar titiz davranılmamasıdır. Bir diğer neden ise, kurslarda verilen eğitimin yeterli olmayışıdır.

Bu boşluğu doldurmakta çok önemli bir işleve sahip üniversiteler rehberlik eğitim programları açmış olmakla

birlikte, verdikleri eğitimin niteliği Turizm Bakanlığı tarafından verilmekte olan eğitimden pek farklı olduğu söylenemez.

Turizm Bakanlığı tarafından açılan kurs programı üniversiter eğitim ile saatler açısından karşılaştırıldığında (Tablo 12) yaklaşık olarak bir akademik yarı yıla eşdeğer olduğunu söylemek mümkündür. Dört kat daha fazla sürede yapılan üniversiter eğitimin doğal olarak daha nitelikli rehber yetiştireceği düşünülebilir. Ancak gerçekte üniversiter eğitimin, Turizm Bakanlığı'nın kurs programının biraz genişletilmiş halinden öteye gitmediği görülmektedir. Bir kaç hariç diğer tümü birbirine benzeyen programlar (Tablo 3,4,5,6,7,8,9,10, 11'de verilmiştir) şu şekildedir.

**Tablo 3. Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü
Turizm Rehberliği Programı**

1. SINIF DERSLERİ

DERSİN ADI	Zorunlu/Seçmeli	Saati	Kredisi
Türk Dili	Z	2	2
Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi	Z	2	2
İngilizce	S	2	2
Almanca	S	2	2
Japonca	S	10	10
İtalyanca	S	6	6
Prehistorik Arkeo. (1. Dönem)	Z	2	2
Turist Rehberliği Mes. Der.	Z	2	2
Önasya Arkeolojisi	Z	2	2
Mitoloji	Z	2	2
Klasik Arkeoloji	Z	2	2
Genel Tarih	Z	2	2

2. SINIF DERSLERİ

DERSİN ADI	Zorunlu/Seçmeli	Saati	Kredisi
İngilizce	S	2	2
Almanca	S	2	2
Japonca	S	10	10
İtalyanca	S	6	6
Tarihi Coğrafya	Z	4	4
Gen. Turizm Bilgisi ve Mevzuatı	Z	2	2
Türk. Gen. ve Tur. Coğrafyası	Z	2	2
Folklor (2. Dönem)	Z	2	2
Ortaçağ Arkeolojisi	Z	2	2
Sanat Tarihi	Z	2	2
Genel Edebiyat	Z	2	2
Mes. Sağ. ve İlk Yardım (1. Dönem)	Z	2	2
Dinler Tarihi (2. Dönem)	Z	2	2

Kaynak: A.Ü. Beypazarı M.Y.O. Kayıtları.

**Tablo 4. Ege Üniversitesi Çeşme Meslek Yüksek Okulu
İktisadi ve İdari Programlar Bölümü Turizm
Rehberliği Programı**

DERSİN ADI	Yarı Yılı	T	U	Haftalık Toplam Kredi Saati
Turizm Coğrafyası ve Rekreasyon	01	3	0	3
Anadolu Tarihi I	01	3	0	3
Arkeolojiye Giriş	01	2	2	3
Otelciliğe Giriş ve Ön Büro İşlemleri	01	2	0	2
Sanat Tarihine Giriş	01	2	0	2
Mitoloji I (Eski Anadolu Mitolojisi)	01	2	0	2
Türk Dili	01	1	0	1
Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi	01	1	0	1
Beden Eğitimi	01	1	0	1
Mesleki İngilizce	01	5	0	5
Turizm Kaynakları	02	3	0	3
Ekonomiye Giriş	02	2	0	2
Anadolu Tarihi II	02	3	0	3
Anadolu Uygarlıkları	02	2	2	3
Bizans Sanatı	02	2	0	2
Mitoloji II (Yunan-Roma Mitolojisi)	02	3	0	3
Türk Dili	02	1	0	1
Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi	02	1	0	1
Beden Eğitimi	02	1	0	1
Mesleki İngilizce	02	5	0	5
Türk Tarihi	03	3	0	3
Seminer	03	2	0	2
Turizm Sektöründe Pazarlama ve Satış Geliştirme	03	2	0	2
Sanat Tarihi I (Anadolu Türk Mimarisi)	03	2	0	2
Catering I	03	1	2	2
İlk Yardım	03	2	0	2
Dinler Tarihi	03	2	0	2
Turizm Mevzuatı	03	2	0	2
Türk Dili	03	1	0	1
Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi	03	1	0	1
Beden Eğitimi	03	1	0	1
Mesleki İngilizce	03	5	0	5

Türk Kültürü	04	2	0	2
Seminer	04	2	0	2
Turizm Rehberliği Meslek Dersi	04	3	0	3
Eski Yerleşme Yerleri	04	2	0	2
Sanat Tarihi II (Anadolu Türk El Sanat.)	04	2	0	2
Catering II	04	1	2	2
Toplum Psikolojisi	04	2	0	2
Türk Dili	04	1	0	1
Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi	04	1	0	1
Beden Eğitimi	04	1	0	1
Mesleki İngilizce	04	5	0	5

Kaynak: Ege Üniversitesi Çeşme M.Y.O. kayıtlarından alınmıştır.

**Tablo 5. Kocaeli Üniversitesi Derbent Meslek Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar Bölümü
Turizm Rehberliği Programı**

1. YARIYIL

DERSİN ADI	T+U	KREDİ
Turizm Coğrafyası	2+0	2
Turizm Kaynakları	2+0	2
İşletmeye Giriş	2+0	2
Otelciliğe Giriş ve Ön Büro	2+0	2
Arkeolojiye Giriş	2+0	2
Turizme Giriş	2+0	2
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tarihi	2+0	2
Türk DİLİ	2+0	2
Yabancı Dil (İngilizce)	10+0	10
Yabancı Dil (Almanca)	6+0	6
	32+0	32

2. YARIYIL

DERSİN ADI	T+U	KREDİ
Atatürk İlk. Ve İnk. Tarihi	2+0	2
Rehberlik Seyahat Acent. İlişkileri	3+0	3
Anadolu Tarihi (1)	2+0	2
Mitoloji	2+0	2
Yabancı Dil (Almanca)	6+0	6
Yabancı Dil (İngilizce)	10+0	10
Turist Rehberliği Meslek Dersi	3+0	3
Türk Dili	2+0	2
	30+0	30

3. YARIYIL

DERSİN ADI	T+U	KREDİ
Yabancı Dil Mes. İngilizce	6+0	6
Yabancı Dil Mes. Almanca	6+0	6
Seminer (Turizm)	1+0	1
İlk Yardım	2+0	2
Dinler Tarihi	2+0	2
Türk Tarihi	2+0	2
Sanat Tarihi 1	2+0	2
Turizm Sektöründe Dış Tanıtım	2+0	2
Anadolu Tarihi (II)	2+0	2
	25+0	25

4. YARIYIL

DERSİN ADI	T+U	KREDİ
Turizm Mevzuatı	2+0	2
Yabancı Dil İngilizce	6+0	6
Yabancı Dil Almanca	6+0	6
Sanat Tarihi (II)	2+0	2
Toplum Ve Turist Psik. Davranış Bil.	3+0	3
Seminer (Turizm)	2+0	2
Türk Halk Kültürü (Folklor)	2+0	2
	24+0	24

Kaynak:Kocaeli Üniversitesi Derbent M.Y.O. kayıtlarından alınmıştır.

**Tablo 6. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek
Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar
Bölümü Turizm Rehberliği Programı**

DERSLER	1.YY	2.YY	3.YY	4.YY
Rehberlik Meslek Dersi	2	2	2	2
Arkeolojik Bilgiler	2	2	-	-
Türkiye'nin Turizm Coğrafyası	2	2	-	-
Turizme Giriş	2	-	-	-
Sanat Tarihi	-	-	2	2
Mitoloji	-	2	-	-
İşletmeye Giriş	2	-	-	-
İktisada Giriş	2	-	-	-
Dinler Tarihi	-	-	2	2
Turizm Sosyoloji. ve Turist Psikoloji.	-	-	-	2
Turizm Mevzuatı	-	-	-	2
Kültürel Değer. Ve Turizmde Görgü	-	-	-	2
Turizm Kaynakları ve Çevre Kor.	2	-	-	-
İlk Yardım	-	-	2	-
Flora	-	-	2	-
Folklor	-	-	-	2
Güzel Sanatlar (H. Sanatları)	-	-	2	-
Turizm Seminerleri	2	2	2	2
Türkçe	-	2	-	2
Almanca	6 S	6 S	6 S	6 S
Fransızca	6 S	6 S	6 S	6 S
İngilizce	6 S	6 S	6 S	6 S
İnkılap Tarihi	2	2	-	-

Kaynak: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler M.Y.O.
kayıtlarından alınmıştır.

**Tablo 7. Selçuk Üniversitesi Kazım Karabekir Meslek
Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar
Bölümü Turizm Rehberliği Programı**

1. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Turizm Mevzuatı	2	0	2
Turizm Rehberliği Meslek Dersi I	2	0	2
Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları I	2	0	2
Sanat Tarihine Giriş	2	0	2
Mitoloji (Eski Anadolu Mitolojisi) I	2	0	2
Davranış Bilimleri	3	0	3
Mesleki İngilizce	10	0	10
Yabancı Dil (İng., Fran., Alm.) I	2	0	2
Türk Dili	2	0	2
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tarihi	2	0	2
TOPLAM	29	0	29

2. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Tur Operatörlüğü ve Seyahat Acentacılığı	3	0	3
Turist Rehberliği Meslek Dersi II	2	0	2
Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları II	2	0	2
Arkeolojiye Giriş	2	0	2
Mitoloji (Türk, Yunan, Roma) II	2	0	2
Türkiye'nin Turizm Coğrafyası	2	0	2
Mesleki İngilizce	10	0	10
Yabancı Dil (İng., Fran., Alm.) II	2	0	2
Türk Dili II	2	0	2
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tarihi II	2	0	2
TOPLAM	29	0	29

3. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Turizm Kaynakları	2	0	2
Yat Turizmi	3	0	3
Seminer I	2	0	2
Türk Tarihi	2	0	2
Sanat Tarihi I (Anadolu Türk Mimarisi)	2	0	2
Dinler Tarihi	2	0	2
Tarihi Coğrafya	2	0	2
Mesleki İngilizce	8	0	8
Bilgisayar	2	2	3
TOPLAM	25	2	26

4. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Dağ Turizmi	2	0	2
Turizm Sektöründe Pazarlama ve Satış Gel.	3	0	3
Seminer II	2	0	2
Türk Kültürü ve Folkloru	4	0	4
Sanat Tarihi II (Anadolu Türk El Sanatları)	2	0	2
İlk Yardım	2	2	3
Mesleki İngilizce	8	0	8
Bilgisayar	2	2	3
TOPLAM	25	4	27

Not: Öğrencilerin mezun olabilmesi için II. yarıyıldan sonra IV. yarıyıl sonuna kadar 40 iş günü staj yapmak zorunluluğu vardır.

Kaynak: Selçuk Üniversitesi Kazım Karabekir M.Y.O. kayıtlarından alınmıştır.

**Tablo 8. Selçuk Üniversitesi Silifke-Taşucu Meslek
Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar
Bölümü Turizm Rehberliği Programı**

1. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Genel Turizm Bilgisi ve Mevzuatı	3	0	3
Turizmde Beşeri İlişkiler	2	0	2
Turizm Ekonomisi	2	0	2
Arkeolojiye Giriş	2	0	2
Türkiye Turizm Coğrafyası	3	0	3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2
Türk Dili I	2	0	2
Yabancı Dil-1 (İng.)	10	0	10
TOPLAM	26	0	26

2. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Otelcilik ve Ön büro İşlemleri	2	0	2
Turist Rehberliği I	2	2	3
Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları I	2	0	2
Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisi	2	0	2
Mitoloji	2	0	2
Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı	1	2	0
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	3	0	3
Türk Dili II	3	0	3
Yabancı Dil II (İng.)	10	0	10
TOPLAM	27	4	27

3. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Turist Rehberliği II	2	2	3
Turizmde Rekreasyon ve Animasyon	2	2	3
Türk ve Dünya Mutfakları	2	0	2
Anadolu Türk Mimarisi	2	0	2
Anadolu Tarihi ve Uygarlıkları II	2	0	2
Dinler Tarihi	2	0	2
Temel Bilgisayar Bilimleri	2	2	3
Mesleki Yabancı Dil I (İng.)	10	0	10
TOPLAM	24	6	27

4. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
İlk Yardım	1	2	2
Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü	2	0	2
Turizmde Pazarlama ve Satış Geliştirme	2	0	2
Turizm Kaynakları ve Ulaştırma Sistemleri	2	0	2
Türk Kültürü, Folklorü ve Mitolojisi	2	0	2
Anadolu Türk Tarihi	2	0	2
Anadolu Türk El Sanatları	2	0	2
Mesleki Çalışma ve Seminer	2	2	3
Mesleki Yabancı Dil II (İng.)	10	0	10
TOPLAM	25	4	27

Not: Mezuniyet için 45 işgünü staj yapmak gereklidir.

Kaynak: Selçuk Üniversitesi Silifke-Taşucu M.Y.O.
kayıtlarından alınmıştır.

**Tablo 9. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van Meslek
Yüksek Okulu İktisadi ve İdari Programlar
Bölümü Turizm Rehberliği Programı**

1. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Genel Turizm Bilgisi	3	0	3
Anadolu Uygarlıkları	2	0	2
Anadolu Tarihi	2	0	2
Prehistorik Arkeoloji	2	0	2
Mesleki İngilizce-I	10	0	10
Y.Dil (İng.-Fran.-Alm.)	2	0	2
Türk Dili	2	0	2
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tarihi	2	0	2
Seçmeli Ders (Resim-Müzik-Beden)	2	0	0
TOPLAM	27	0	25

2. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Turizm Terminolojisi	2	0	2
Turizm Ekonomisi	3	0	3
Dinler Tarihi	2	0	2
Önasya Arkeolojisi	2	0	2
Mesleki İngilizce II	10	0	10
Y.Dil II (İngilizce)	2	0	2
Türk Dili II	2	0	2
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tarihi II	2	0	2
Seçmeli Ders (Müzik-Beden-Resim)	2	0	0
TOPLAM	27	0	25

3. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Sanat Tarihi (Anadolu Türk Mimarisi)	2	0	2
Turizm Sek. Pazarlama ve Satış Geliştirme	2	0	2
Türkiye Turizm Coğrafyası	3	0	3
Otelciliğe Giriş ve Ön Büro İşl.	2	0	2
Turizm Operatörlüğü	2	0	2
Mesleki Sağ. ve İlk Yardım	2	0	2
Mesleki İngilizce III	12	0	12
TOPLAM	25	0	25

4. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	KREDİ
Sanat Tarihi (Anadolu Türk El Sanatları)	2	0	2
Turizm Mevzuatı	2	0	2
Halkla İlişkiler	2	0	2
Turizm Reh. Mes. Dersi	2	0	2
Genel Edebiyat	2	0	2
Turizm Reh. Sem. Uyg.	2	2	3
Mesleki Yabancı Dil IV	12	0	12
TOPLAM	24	2	25

Kaynak: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van M.Y.O. kayıtlarından alınmıştır.

**Tablo 10. Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm
İşletmeciliği ve Otelcilik Meslek Yüksek
Okulu Turizm Rehberliği Programı**

1. YARIYIL

Dersin Adı	Dersin Ön şartı	Kredi
Yoğun Yabancı Dil		18
Türkçe I		2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I		3
Genel Turizm		2
Arkeoloji I		2
Anadolu Tarihi		2
TOPLAM		29

2. YARIYIL

Dersin Adı	Dersin Ön şartı	Kredi
Yoğun Yabancı Dil		18
Türkçe II		3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II		2
Davranış Bilimleri		2
Arkeoloji II	(105)	2
Türkiye Turizm Coğrafyası		3
TOPLAM		29

3. YARIYIL

Dersin Adı	Dersin Ön şartı	Kredi
Yoğun Yabancı Dil	(201)	14
Turizmde İş Ahlakı	(201)	2
Arkeoloji III	(201-205)	2
Seyahat Acent. ve Tur Operatörlüğü	(201)	3
Sanat Tarihi I	(201)	2
Seçmeli Sanat Dersleri (*)		2
Türk Halk Oyunları I		
Türk Müziği I		
Beden Eğitimi I		
Türk El Sanatları I		
TOPLAM		25

4. YARIYIL

Dersin Adı	Dersin Ön şartı	Kredi
Yoğun Yabancı Dil	(301)	14
Turizm Rehberliği ve Tur Prog. Yönetimi	(201-304)	2
Sanat Tarihi II	(201-305)	2
Türk Tarihi I	(201-106)	2
Turizm İşlet. Yönetimi	(201)	3
Seçmeli Sanat Dersleri (*)		2
Türk Halk Oyunları II		
Türk Müziği II		
Beden Eğitimi II		
Türk El Sanatları II		
TOPLAM		25

5. YARIYIL

Dersin Adı	Dersin Ön şartı	Kredi
Yoğun Yabancı Dil	(401)	8
Seçmeli Yabancı Dil (**)		4
Almanca		
Fransızca		
İtalyanca		
İngilizce		
Sanat Tarihi III	(403)	2
Sosyal Bilimlerde Araş. Metod ve Tekn.		3
Bilgisayar I		3
Türk Tarihi II	(404)	2
TOPLAM		22

6. YARIYIL

Dersin Adı	Dersin Ön şartı	Kredi
Yoğun Yabancı Dil	(501)	8
Seçmeli Yabancı Dil (**)		4
Almanca	(502)	
Fransızca	(503)	
İtalyanca	(504)	
İngilizce	(505)	
Seçmeli Seminer (***)	(507)	2
Mitoloji		2
Bilgisayar II	(508)	3
Animasyon ve Anadolu Halk Kültürü		3
TOPLAM		22

7. YARIYIL

Dersin Adı	Dersin Ön şartı	Kredi
Yoğun Yabancı Dil	(601)	8
Seçmeli Yabancı Dil (**)		4
Almanca	(602)	
Fransızca	(603)	
İtalyanca	(604)	
İngilizce	(605)	
Bitirme Tezi		2
Turizm Pazarlaması		2
Turizm Mevzuatı		2
Sağ. Ted. ve İlk Yardım		2
TOPLAM		20

8. YARIYIL

Dersin Adı	Dersin Ön şartı	Kredi
Yoğun Yabancı Dil	(701)	8
Seçmeli Yabancı Dil (**)		4
Almanca	(702)	
Fransızca	(703)	
İtalyanca	(704)	
İngilizce	(705)	
Bilgisayar III	(608)	2
Dinler Tarihi		2
Türkiye Fiziki Coğrafyası		2
Batı Uygarlığı		2
TOPLAM		20

(*) Türk Halk Oyunları, Türk Müziği, Beden Eğitimi, El Sanatları derslerinden herhangi biri kontenjan ölçüsünde seçilecektir.

(**) Öğrenciler seçmeli yabancı dillerden birini seçmek zorundadırlar.

(***) Belirlenecek derslerden herhangi birisini öğrenci seçmek zorundadır. Seçmeli seminer dersleri kontenjan dahilinde seçilecektir. Öğrenci seçmeli seminer dersinde başarılı

olamadığı taktirde, eğer dersin bulunduğu yarıyıl da aynı ders açılmamış ise bunun yerine başka bir seminer dersi alacaktır.

Seçmeli Seminer Dersleri:

- Halk Oyunları
- Yabancı Seyahatnameler
- Türk Mutfağı Kültürü
- Uzakdoğu Mutfağı Kültürü
- Flora ve Fona
- Türk Turizminin Aktüel Sorunları
- Kapadokya Turizmi ve Sorunları

Kaynak: Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu kayıtlarından alınmıştır.

**Tablo 11. Başkent Üniversitesi Yönetim Bilimleri
Meslek Yüksek Okulu Turizm Rehberliği
Programı**

BİRİNCİ YIL

GÜZ YARIYILI

Anadolu Arkeolojisine Giriş ve Terminoloji	3
Turizm İşletmeleri	2
Anadolu Uygarlıkları Tarihi I	3
Grup Psikolojisi	2
Dünya Uygarlık Tarihi	2
Seyahat Endüstrisi	2
Halkla İlişkiler	2
Turizm Mevzuatı	2
Mesleki İngilizce	4
Türkçe I	2
Seçmeli Yabancı Dil	3

BAHAR YARIYILI

Yunan-Roma Mitolojisi	3
Türk Edebiyatı	2
Anadolu Uygarlıkları Tarihi II	3
Türkiye Florası, Faunası ve Milli Parkları	2
Dinler Tarihi	4
İlk Yardım	2
Folklor (Halk Bilimi)	2
Mesleki İngilizce	4
Türkçe II	2
Seçmeli Yabancı Dil II	3

Not: Staj (30 iş günü)

Güz yarıyılı dersleri başlamadan önce 1 haftalık ön alıştırma gezisi yapılacaktır.

İKİNCİ YIL**GÜZ YARIYILI**

Tarihi Coğrafya	3
Eski Anadolu Mitolojisi	3
Sanat Tarihi	4
Turizm Coğrafyası	3
Anadolu Demografyası ve Etnolojisi	3
Rehberlikte Pazarlama ve Satış Geliştirme	2
Mesleki İngilizce	4
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2
Seçmeli Yabancı Dil	3

BAHAR YARIYILI

Turizm Rehberliği Meslek Dersi	2
İkonografi	3
Turizm Seminerleri	3
Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı	3
Türk El Sanatları	2
Latince ve Yunanca Kitabeler	3
Türkiye'nin Uluslararası Meseleleri	2
Mesleki İngilizce	4
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2
Seçmeli Yabancı Dil	3

Not: 30 gün u uygulama gezisi yapılacaktır

Tablo 12. Turizm Bakanlığı Kursları ile Üniversite Programlarının Karşılaştırılması

	Turizm Bakanlığı Kursu		Üniversite Programı	
	Topl.Saat	Oran	Topl.Saat	Oran
Yabancı Dil	-		672	40,00
Genel Bilgiler	105	43,75	392	23,33
Mesleki Bilgiler	135	56,25	616	36,67
Toplam	240	100,00	1680	100,00

Tablo 12'nin hazırlanmasında, Turizm Bakanlığı kursları ele alınırken Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı, Din- Folklor- Sosyoloji, Türk Tarihi, Edebiyat ve İlk Yardım dersleri "Genel Bilgiler" adı altında, Rehberlik Meslek Dersi, Turizm Coğrafyası, Arkeolojik Bilgiler, Sanat Tarihi ve Mitoloji dersleri "Mesleki Bilgiler" adı altında toplanmışlardır. Genel bilgiler kapsamında yer alan bazı konular, rehberlik mesleği ile direk ilişkili olmakla birlikte, kursiyerlerin sınava girerken Türk vatandaşı ve en az lise mezunu olmaları ön şartı olması, bunların genel bilgiler kapsamında düşünülmesine neden olmuştur. Üniversite programlarında ise genel bilgiler kapsamına yine aynı düşünceden yola çıkarak Atatürk İlke ve İnkılapları, Tarih, Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı, Edebiyat, İlk Yardım, Otelciliğe Giriş ve Ön büro, Seçmeli Dersler, Konaklama Muhasebesi gibi dersler dahil edilmiştir.

Tablo 12'de görüldüğü üzere üniversiter eğitimde mesleki bilgiler 135 saatten 616 saate çıkarılarak %456 gibi büyük bir artış sağlanmakla birlikte, toplam öğretim süresi içindeki payları %56'dan %37'ye düşmektedir. Bunun en önemli nedeni, üniversiter eğitim içerisinde ders saatlerinin %40 gibi çok

önemli bir bölümünün rehberliğin temel şartı olan yabancı dil eğitime ayrılan zaman dilimidir. Ancak bu durumun farkında olan bazı üniversiteler iki yıllık mesleki eğitimin önüne 1 yıl süreli yabancı dil hazırlık sınıfı koyarak bu durumu belirli bir ölçüde de olsa, telafi etmeye çalışmaktadırlar. İki yıllık program içerisinde 500 saatlik bir yabancı dil eğitimi, toplam eğitim saatinin yaklaşık %34'ünü teşkil etmektedir. Tabii bu durum üniversitelerin rehberlik bölümleri öğrencilerinin büyük bir kısmının yabancı dil problemlerini lise seviyesinde çözmeden böyle bir programa başlamalarından ileri gelmektedir. Önemli bir diğer nokta, bazı programlarda ikinci yabancı dile ayrılan sürenin, toplam yabancı dil derslerinin yaklaşık %45'ini oluşturmasıdır. Ancak ortalama 250 saati geçmeyen bu toplam sürenin, bir diğer yabancı dili öğretmeye kafi gelmeyeceği, yalnızca bazı temel bilgilerin verilebilmesine olanak sağlayacağı açıktır. Bu düzeyde verilen bir yabancı dil bilgisi ile rehberlik yapılmasının pratikte mümkün olmayacağı, böylece ikinci yabancı dil eğitime ayrılan sürenin öğrenciye sağladığı fayda kuşkulu hale gelmektedir. Turizm Bakanlığı kurslarında; dil bilenler arasından adaylar belirlendiğinden, dil eğitimi gibi bir sorun ortaya çıkmamaktadır. Bu veriler çerçevesinde Turizm Bakanlığı kurslarında yabancı dilde değil, verilen alan eğitiminin yeterliği hakkında kuşklar oluşmaktadır. Nitekim bu nedenle sonuçları Bölüm 3.3.'te verilen bir alan araştırması planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Türkiye dışındaki ülkelerde de rehberlik eğitimi için yabancı dil bilgisi önkoşul olarak alınmakta, rehberlik eğitimi içerisinde yabancı dil eğitimi yer almamaktadır. Bu husus Bölüm 3.3.'te irdelenen Bazı Yabancı Ülkelerde Turizm Rehberliği Eğitimi bölümünde açıkça görülmektedir.

3.3. BAZI ÜLKELERDEKİ TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİ

3.3.1. Avusturya'da Turizm Rehberliği Eğitimi

Avusturya'da ölkesel rehberlik yapabilmek için adayların yapılacak olan sınavlarda başarılı olmaları gereklidir.

Sınavlar; 1- Sözlü sınav; iki aşamadan oluşur.

Birinci aşama; Adayın genel kültür bilgisinin yanısıra yabancı dile hakimiyetinde değerlendirilmesini amaçlar (10 dakikadan az, 20 dakikadan fazla olamaz).

İkinci aşama;

A. Aşağıdaki alanlarda hakim olması gereken bilgilerin test edilmesini amaçlar.

- a. Politik kültürü kapsayan tarih bilgisi (Avusturya tarihinin başlangıcından itibaren),
- b. Kültür Tarihi,
- c. Sanat Tarihi,
- d. Halk Kültürü,
- e. Turizm Coğrafyası,
- f. Genel Turizm Bilgisi.

İkinci aşama sınav süresi, 50 dakikadan az, 80 dakikadan fazla olamaz. İkinci yabancı dilin eklenmesi durumunda sınav süresine en az 10 dakika ilave edilir.

B. Uygulama gezisi; Mesleki bilgiler, Alman dili ve adayın bildiği diğer yabancı dilleri test etmeyi amaçlar.

Aday, sınavın ikinci aşamasındaki derslerden daha önce bir yüksek öğretim kurumunda başarıyla geçtiğini belgelerse, muaf sayılır.

2- Yazılı sınav; şu alanları kapsar.

- a. İş Hukuku,
- b. Genel ve Milli Ekonomi,
- c. Pazarlama,
- d. Muhasebe,
- e. Personel Yönetimi,
- f. İlk Yardım.*

Bu alanlarda sınavları başaran adaylar, bu derslerden muaf olurlar.

* İlk yardım dersinden muaf olabilmek için, tıp veya veteriner diploması ile, Kızıllaç tarafından verilen ilk yardım belgesine sahip olmak gerekir.

Avusturya Ülkesel Rehberlik Müfredat Programı

1. Politik Tarih
2. Uygarlık ve Sanat Tarihi
3. Yöresel Halk Kùltürleri
4. Şirketler Muhasebesi ve Ekonomi
5. Turizm Coğrafyası ve Ekonomik Coğrafya
6. Genel Turizm Eğitimi

Bu eğitimler Avusturya Federal Cumhuriyetin de her eyalette ayrı olarak Ticaret odalarına bağlı kurumlara; meslek tanıtma kurumlarında yapılır.

Kaynak: Avusturya Federal Cumhuriyeti Turizm Bakanlığı Dokümanları.

3.3.2. İsrail’de Turizm Rehberliği Eğitimi

Kurslar Tel Aviv, Kudüs ve Hayfa Turizm Okulları tarafından düzenlenmekte olup süresi 18 aydır.

Kayıt kabul koşulları şunlardır.

- a. Tam zamanlı kayıt,
- b. İbranice’nin yanı sıra bir yabancı dil bilmek (ihtiyaç duyulan dilleri bilen adaylar tercih nedenidir),
- c. En az 21 yaşında olmak,
- d. İsrail vatandaşı olmak,
- e. Sözel olarak kendini ifade edebilme yeteneğine sahip olmak.

İsrail Ülkesel Rehberlik Müfredat Programı

1. İsrail’in Genel Coğrafyası,
2. Eski Çağlardan Günümüze İsrail Tarihi,
3. İsrail’in Tarihi Yörelere ve Arkeolojik değerleri,
4. Dinler Tarihi,
5. Sanat Tarihi,
6. Vatandaşlık Bilgisi,
7. Otelcilik,
8. Siyasi Rehberlik,
9. Uluslararası Medyanın Turizm Üzerine Etkisi,

10. Rehberlik Yöntemleri ve Planlama,
11. Tavrı ve Davranış Bilimleri,
12. Turizm Tipolojisi,
13. İlk Yardım,
14. Özel Uzmanlaşma Konuları,
15. Turizm okullarının kararına bağlı olarak gerekli görölecek diğer konular.

Kurs ölkenin tanınması amacıyla uygulama gezisini içerir.

Kaynak: İsrail Turizm Okullarından elde edilen belge ve dokümanlar.

3.3.3. Hollanda’da Turizm Rehberliği Eğitimi

Hollanda’da turizm rehberliği GUIDOR (Rehberlik Örgütü)’un denetim ve kontrolü altında yürütölmektedir. GUIDOR’dan rehberlik belgesi alınarak resmi olarak rehberlik yapabilmek için iki şart vardır.

1- Kişilerin rehberlik konusunda özel kısa dönemli yetiştirme kurslarına katılmaları veya kendi genel költür ve bilgi düzeyleri ile GUIDOR tarafından açılan sınavlarda başarılı olmaları,

2- Hollanda’da politeknik düzeyde eğitim veren yüksekokulların rehberlik bölümlerinden mezun olmak.

Turizm rehberliği eğitimi yüksekokul (politeknik)’larda 4 yıllık bir eğitimi içermektedir.

1. yıl: Tarih, sanat tarihi, ekonomi, pazarlama, coğrafya, psikoloji, bilgisayar, turizm ve rekreasyon, Hollanda'ca ve diğer yabancı diller eğitimi.

2. ve 3. yıllar: Organizasyon ve yönetim, pazarlama, halkla ilişkiler, sunum teknikleri, genel ekonomi, sosyoloji, Hollanda'ca ve diğer yabancı diller eğitimi ile tarih, sanat tarihi, coğrafya, kültürel sosyoloji ve seçilecek yabancı dillerden birisinde eğitim,

4. yıl: Strateji belirme, halkla ilişkiler, yabancı ülkelere yönelik turizm rehberliği ve seçilecek ulusal düzeyde turizm rehberliği konularından birisinde uzmanlaşma eğitimi.

Kaynak: Hollanda Türk Turizm Ataşeliği aracılığı ile GUIDOR'dan elde edilen belge ve dokümanlar.

3.3.4. Almanya'da Turizm Rehberliği Eğitimi

Almanya'da turizm rehberlerini yetiştirmek için mesleki eğitim kurumları kurslar düzenlemektedir.

Konuyla ilgili olarak yapılan araştırmada aşağıdaki üç mesleki eğitim kurumunun turizm rehberliği ile ilgili programları şu şekildedir.

1-SSI Institut für Berufsbildung;

Kurs süresi: 3 ay

Kurs ücreti: 1.064 DM

Sınav ücreti: 190 DM

Kursa katılacaklarda aranan tahsil düzeyi: Orta okul mezunu (10 yıllık öğrenim süresi)

Kursa katılma yaşı: 18

Kurs konuları: Turizm, Turizm Organizasyonu, Seyahat Acentaları, Tur operatörleri, Seyahat Hukuku, Tarih, Kültür ve Turistik Bölgelerin tanıtılması

Sertifika: Kursu bitirenlere Alman Seyahat Acentaları Birliğince sertifika verilmektedir.

2-FORUM Berufsbildung.V;

Kurs süresi: 3 ay

Kursa katılacaklarda aranan öğrenim düzeyi: Yüksekokul mezunu olmak ve turizmle ilgili öğrenim yapmış olmak

Sertifika: Kursu bitirenlere Alman Seyahat Acentaları Birliğince sertifika verilmektedir.

Ayrıca;

3-AFW Bad Harzburg;

AFW Bad Harzburg (Geschaeftsbereich Akademie für Fernstudium und Weiterbildung) Açık Öğretim Akademisi’de turizm rehberliği ile ilgili kurslar düzenlemektedir.

Kurs süresi: 7 ay

Sınav ücreti: 220 DM

Kurs ücreti: 1.575 DM

Kurs konuları: Seyahat ve Turizm, Almanya Seyahat Coğrafyası, Seyahat Acentacılığı, Tur Operatörlüğü, Çevre- Boş Zamanları Değerlendirme ve Turizm, Animasyon, Rehberlik, Avrupa Seyahat Coğrafyası, Turizm Hukuku, Kıtalar Arası Seyahat Coğrafyası.

Kaynak: Berlin Türk Turizm Ataşeliği aracılığı ile elde edilen belge ve dokümanlar.

3.3.5. Danimarka'da Turizm Rehberliği Eğitimi

Danimarka'da Turizm Rehberliği Eğitimi Roskilde Üniversitesi tarafından yapılmakta olup, süresi 1 yıldır (400 saat), eğitim ücreti 10.000 Dkr.dur.

Kurslara katılmak için birisi genel kültürden yazılı, diğeri yabancı dilden sözlü olmak üzere iki sınava katılmak gereklidir.

Başvurularda bir veya daha fazla yabancı dili ve Danimarkaca'yı çok iyi derecede konuşmak şartı aranmakta olup 25-50 yaş arasında adaylar tercih edilmektedir.

Kurslarda; Danimarka Tarihi, Coğrafyası, Sanatı, Kültürü, Toplumu, Çevre, Doğa, Sosyal, Politik ve Ekonomik konularda eğitim verilmektedir. Ayrıca plan yapma, planı uygulama ve değişik hedef gruplarına yönelik turları yönetebilme, mikrofona kullanma ve tur tekniği gibi konularda bilgi aktarılmaktadır.

Kurs sonunda aşamalı dört sınav yapılır. Sınavlardan önce 8 işgünü hazırlanma süresi tanınmaktadır.

1. aşamada; otobüsle şehir turunda,
2. aşamada; günübirlik yürüyüş turları ve müze vb. yerlerin ziyareti sırasında kişinin Danimarka'ca ve yabancı dilde rehberlik özellikleri test edilmektedir.

3.aşamada; Danimarka'nın belli yörelerinde düzenlenen tüm gün turlarında rehberin tur planlama, turu yönetme,

seçilen konuları aktarma, mikrofon kullanma konularındaki başarısı ölçülmektedir.

4.aşamadaki yazılı sınav milli ve bölgesel konularda 3 saatlik bir sınav olup, 1-13 arasındaki derecelendirmede en az 6 almak gereklidir.

Bu dört sınav birlikte değerlendirilir. Sınavlardan birisinde başarısız olan adayın o sınava bir kez daha girme hakkı vardır.

Kurs sonunda sertifika verilmekte ve sınavlarda aldıkları notlar sertifikada gösterilmektedir.

Kaynak: Danimarka Türk Turizm Ataşeliği aracılığı ile elde edilen belge ve dokümanlar.

3.3.6. İspanya'da Turizm Rehberliği Eğitimi

İspanya'da turizm rehberliği kokartı her otonom idare tarafından ayrı ayrı verilmektedir. Madrid Otonom İdaresi tarafından verilen Turizm Rehberliği kokartına sahip olmak için gerekli olan şartlar şunlardır.

1- Avrupa Topluluğuna üye ya da Avrupa Ekonomik Topluluğuna dahil bir ülkenin veya İspanya ile uluslararası şartlar dahilinde anlaşması olan bir ülkenin milliyetine dahil olmak ve uluslararası geçerliliği olan diplomalara sahip olmak,

2- 18 yaşını bitirmiş olmak,

3- Aşağıdaki yeterliklerden birisine sahip olmak,

- a- Turistik şirket veya kuruluşlarda teknik yeterlilik,
- b-Turistik ve Ticari konulardaki bilgilerde yeterlilik,
- c- Üniversite diploması yada eşdeğer bir belgeye sahip olmak.

Bu yeterlikler idari kurul tarafından kabul görmelidir,

4- Resmi kuruluşlar ya da saygın enstitüler tarafından yeterli derecede İspanyolca dilbilgisi ile en az bir yabancı dil bildiğini belgeleyen sertifika.

Bu şartları taşıyan kişiler Ekonomi ve Çalışma Müsteşarlığınca belirlenen ve Turizm Genel Müdürlüğünce gerçekleştirilen sınavlarda başarılı oldukları takdirde Madrid Otonom İdaresi tarafından verilen Turizm Rehberliği kokartını almaya hak kazanırlar.

Sınavlar İspanyol dilinde yazılı ve sözlü olarak aşağıdaki konuları kapsar.

- 1- Turistik konular,
- 2- İspanya hakkında kültürel, sosyal, tarihi, sanatsal, coğrafi, politik ve ekonomik bilgiler,
- 3- Yazılı ve sözlü yabancı dil veya dil bilgileri.

Kaynak: İspanya Türk Turizm Ataşeliği aracılığı ile elde edilen belge ve dokümanlar.

3.3.7. İtalya'da Turizm Rehberliği Eğitimi

İtalya'da turizm rehberliğine ilişkin düzenlemeler, Eyalet İdareleri tarafından yapılmaktadır (İtalya yönetim bağlamında çeşitli eyaletlere ayrılmış durumdadır). Turizm konusunda, merkezi yönetim tarafından belirlenen normlar çerçevesinde her eyalet kendi sınırları dahilinde geçerli olacak düzenlemeleri kendisi belirlemektedir.

Rehber adaylarının bir ya da daha fazla yabancı dil bildiklerini, mesleklerini icra edecekleri yörelerdeki sanat eserlerini, anıtları, arkeolojik eserleri, doğal güzellikleri ve çevredeki mevcut kaynakları yeterince tanıdıklarını saptama işi, Eyalet İdareleri'nin sorumluluğu altındadır. Söz konusu mesleği icra etme konusunda Avrupa Ekonomik Topluluğu vatandaşları, karşılıklılık ilkesi gereğince, İtalyan vatandaşlarıyla aynı haklara sahiptirler.

Teknik-profesyonel yeterliğin belirlenmesi akabinde verilen mesleki yeterlik belgesi, turizm rehberliği lisansı alabilmek için temel şart konumundadır.

Turizm rehberliği yapmak isteyenlerin teknik-profesyonel yetkinliklerini belirleme amacıyla Eyalet İdaresi, Eyalet Belediye Encümen Komisyonu ile birlikte kendi yönetimi altındaki bölgelerde; normalde her yıl; yazılı ve sözlü aşamalardan oluşan bir sınav düzenlemektedir. Turizm rehberi adayları, ülke çapında yaygın olan ve devlet okullarında okutulan yabancı dillerden birinden ve ayrıca adayın tercihinine bağlı ilave olarak ayrı bir dilden yabancı dil sınavını başarmakla yükümlüdürler. Turizm rehberliği sınavlarının

kamuoyuna duyurulması Resmi Eyalet Bülteni'nde ilan yoluyla gerçekleştirilmektedir. Sınava başvuru süresi, adaylarda hangi koşulların arandığı, sınav konularının programı ve yabancı dillerin neler olduğu da söz konusu duyuru çerçevesinde belirlenmektedir.

Sınava başvuru için adaylarda aranan şartlar aşağıdaki şekildedir:

- 1- 18 yaşından gün almış olmak,
- 2 - İtalyan vatandaşı ya da karşılıklılık ilkesinin geçerli olduğu Avrupa Ekonomik Topluluğu üyesi ülkelerden birinin vatandaşı olmak,
- 3 - En az lise mezunu olmak.

Sınav Konuları:

- 1 - İtalya, Avrupa ve Avrupa dışı turizm coğrafyası, turizm ve gümrük konularındaki yasalar ile iletişim ve ulaşım hizmetleri çerçevesinde yazılı sınav,
- 2 -Tarih ve sanat kültürü, turizm yasaları ve organizasyonuna ilişkin kavramlar, ayrıca yabancı dilde gerek konuşma gerek okuma bağlamında sözlü sınav.

Sınavı yapan komisyon daha sonra, her adayın toplam puanını esas alarak başarılı olup olmadığını belirler. Sınav sonuçları adaylara, Resmi Eyalet Bülteni'nde yayımlanarak duyurulmaktadır. Başarılı adaylara, ikamet ettiği bölgede turizm rehberliği yapma olanağı tanıyan yeterlik belgesi düzenlenir ve daha sonra kendilerine turizm rehberliği lisansı verilir.

Kaynak: İtalya Türk Turizm Ataşeliği aracılığı ile elde edilen belge ve dokümanlar.

3.3.8. Finlandiya'da Turizm Rehberliği Eğitimi

Turizm Rehberliği eğitimi,

a) Seyahat Acentaları,

b) Rehberler Birliği (Opasliito) tarafından gerçekleştirilmektedir.

a-Seyahat Acentaları Tarafından Düzenlenen Kurslar;
dış ülkelere paket turla seyahat edecek olan Finlilere rehberlik yapacak olanlara yöneliktir.

Aranan şartlar;

1 - 18-25 yaş arası,

2 - En az lise eğitimi,

3 - Sürücü eğitimi,

4 - Turizm konusunda eğitim görmüş olmak veya bu alanda çalışmış olmak tercih nedenidir,

5 - Duyuru gazete ilanı ile yapılır,

6 - Müracaat formları Fince ve İsveççe doldurulur,

7 - Kurs süresi Finlandiya'da 2 hafta, rehberlik yapılacak ülkede 2-3 hafta sürelidir,

8 - Kurs creti 3000-4000 FİM'dir,

9- Sınavı kazandıktan sonra rehberlik yapılacak ülkede 8 ay stajyer rehber olarak çalışma zorunluluğu vardır.

b-Rehberler Birliği Tarafından Düzenlenen Kurslar;

Söz konusu kurslar Finlandiya'da rehberlik yapacak olanlara yöneliktir.

1- Yaş sınırlaması yoktur,

2- Tarih ve coğrafya ile ilgilenmiş olmak tercih nedenidir,

- 3- Yılda iki kez düzenlenir,
- 4- Kurslar bir ay sürelidir,
- 5- Kurs ücreti 1000 FİM'dir,
- 6- Fince ve İsveççe'ye ilaveten en az bir yabancı dil daha bilmek gereklidir,
- 7- Ara sınavlar tarih ve güncel bilgiler üzerine olup, bitirme sınavlarında yabancı dilde rehberlik test edilir.

Kaynak: Finlandiya Türk Turizm Ataşeliği aracılığı ile elde edilen belge ve dokümanlar.

3.3.9. Fransa'da Turizm Rehberliği Eğitimi

Fransa'da Turizm Rehberi adayı olabilmek için; lise sonrası Sanat Tarihi, Arkeoloji, İletişim, Turizm, Animasyon gibi konularda eğitim veren bir yüksek okul mezunu olmak veya bu konularda mesleki deneyime sahip olmanın yanı sıra en az iki yabancı dili iyi seviyede bilmek gerekmektedir. Yabancı dil sınavını başaranlar, Antik kentler, müzeler ve ortak varlıklar gibi konuları kapsayan bir diğer sınava tabi tutulurlar.

Ön elemeleri başaran adaylar, oluşturulan jüri tarafından sözlü sınava tabi tutulurlar. Jüri üyeleri üniversite öğretim üyeleri, araştırmacılar ve meslek temsilcilerinden oluşur.

Rehberlik diploması Fransa'da lisans ve master eğitimi arasında yer almaktadır.

Eğitim Programı;

1. Dönem; Genel Kültür ve Tarih alanlarını kapsamaktadır;

- a. Uygarlıklar Tarihi,
- b. Turizm Varlıkları,
- c. Sanat Tarihi,
- d. Fransız ve Avrupa Edebiyatı,
- e. Ekoloji ve Çevre Koruma.

2. Dönem; Yabancı Dillerin Turizme uyarlanması;

- a. 1. Yabancı Dil,
- b. 2. Yabancı Dil.

3. Dönem: Edinilen disiplinleri aktarabilme, tarihi eserler, eser tanıtımı ve şehircilik alanlarını kapsamaktadır;

- a. Turizm psikolojisi,
- b. İletişim ve iletişim yöntemleri,
- c. Eser tanıtımı.

4. Dönem: Uygulama gezileri;

- a. Kültürel turizm alanlarının tanıtılması,
- b. Mesleki bilgi edinme sistemleri,
- c. Yöntembilim ve yönetim teknikleri,
- d. Fransa'da ve yurt dışında mesleki ortamda çalışmalar ve zorunlu staj.

Kaynak: Paris Türk Turizm Ataşeliği aracılığı ile elde edilen belge ve dokümanlar.

3.3.10 Yunanistan'da Turizm Rehberliği Eğitimi

Yunanistan'da turizm rehberliği eğitimi Yunan Turizm Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir.

1- Genel şartlar;

- a. Yunan veya AB vatandaşı olmak,
- b. En az lise veya dengi okul mezunu olmak,
- c. 35 yaşından gün almamış olmak,
- d. Ruhen ve fiziken sağlıklı olmak.

2- Sınav şekli;

a. Adayın sınava gireceği yabancı dillerde üç kişilik jüri kurulur. Jride ilgili dilin konuşulduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsolosluğunca görevlendirilen bir yetkili jüri başkanı olarak atanır,

b. Yunan Dışışleri Bakanlığınca görevlendirilen bir yetkili,

c. İlgili dili konuşan deneyimli bir rehber bu jüride görev alır,

d. Aday konuştuğu yabancı dili bildiğini belgelerse bu sınavdan muaf sayılır. Ancak bu belge dünyadaki saygın enstitüler tarafından verilmiş bir sertifika olmalıdır,

e. Sınavların %60'ı konuşma ağırlıklı, %40'ı yazılı ağırlıklıdır. Adaylar 20 üzerinden en az 16 (100/80) puan almak zorundadırlar.

3- Kültür sınavı;

- a. Kompozisyon,
- b. Yunan Tarihi,
- c. Coğrafya.

Sınavlarda jüri üyelerinin yanı sıra, Yunan Turizm Bakanlığı temsilcisi, Rehber Sendikaları temsilcisi, Seyahat Acentaları temsilcisi ile bir psikolog bulunur. Bu sınavlarda da adayın 20 üzerinden 16 alması gerekmektedir.

4- Sınavı kazanan adaylardan;

- a. Savcılık belgesi,
- b. Tam teşekküllü bir hastaneden alınmış sağlık belgesi,

5- Eğitimin süresi 30 aydır olup ücretsizdir. Ancak uygulama turu masrafları adaylar tarafından ödenir. Kursu başarıyla bitiren adaylar 6 ay staj yapmak zorundadırlar. Ayrıca 2 yıllık eğitimin 100 günü sit alanlarının ve müzelerin ziyaretine ayrılmıştır. Derslere devam zorunlu olup teorik derslerde %20, uygulamalı derslerde %10 devamsızlık hakkı vardır. Eğitimi yapılan ders konuları şunlardır.

6- Temel dersler;

1. Eskiçağ Arkeolojisi,
2. Klasik Arkeoloji,
3. Bizans Sanatı,
4. Sanat Tarihi,
5. Eski Yunan-Roma Tarihi,
6. Bizans Tarihi,
7. Modern Tarih.

7- Ek dersler;

1. Botanik,
2. Coğrafya,

3. Jeoloji,
4. Paleontoloji,
5. Sosyoloji,
6. Antik Yunan Tiyatroları Tarihi,
7. Etnoloji ve Halk Bilimi,
8. Modern Yunan Edebiyatı,
9. Mitoloji,
10. Dinler Tarihi,
11. Yunan Musikisi,
12. Yunan Dansları,
13. Ekoloji ve Çevre Koruma,
14. Hitabet,
15. İlk Yardım,
16. Turistik Bölgeler ve Sit Alanları,
17. Turizm Psikolojisi,
18. Eski Yunan Edebiyatı,
19. Bizans İkonografisi ve Hristiyanlık Kültü,
20. Latin İstilası.

Kaynak: Yunanistan'ın Paris Büyükelçiliği aracılığı ile elde edilen belge ve dokümanlar.

3.4. TÜRKİYE VE YUNANİSTAN'IN TURİZM REHBERLİĞİ PROGRAMLARININ DERSLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye ile birlikte Akdeniz çanağında yer alan Yunanistan, turizm alanında ülkemizin en büyük rakipleri arasında yer almakta olup tarihi, kültürel ve coğrafik anlamda Batı Anadolu ile büyük benzerlikler göstermektedir. Bu açıdan ele alındığında Yunanlı rehberler ile Türk rehberlerin bilgi

aktarımı konusunda çoğunlukla ortak konuları ve disiplinleri oluşmaktadır. Bu bakımdan diğer ülkelerin Turizm Rehberliği programları içerisinde Yunanistan'ın Turizm Rehberliği ders programı, Türk Turizm Bakanlığı rehberlik kursu ders programı ve Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulu Turizm Rehberliği ders programı ile karşılaştırılmıştır. Üniversitelerin ders programları içerisinde Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulu Turizm Rehberliği ders programının seçilmiş olmasında ölçü; bu programın dört yıla uyarlanmış ve diğer programlardan daha kapsamlı gözükmesidir. Tablo 13'te her üç program karşılaştırmalı olarak görülmektedir.

**Tablo 13. Türkiye ve Yunanistan'ın Turizm
Rehberliği Programlarının Ders Dökümleri**

Yunanistan Turizm Bakanlığı Ders Programı	Türk Turizm Bakanlığı Ders Programı	E.Ü. Nevşehir T.İ. ve O. M.Y.O. Turizm Rehberliği Ders Programı
Eski Çağ Arkeolojisi	Arkeolojik Bilgiler	Arkeoloji I
Klasik Arkeoloji	Arkeolojik Bilgiler (içerisinde)	Arkeoloji II
Bizans Sanatı	Sanat Tarihi (içerisinde)	Sanat Tarihi (içerisinde)
Sanat Tarihi	Sanat Tarihi	Sanat Tarihi
Eski Yunan-Roma Sanatı	Arkeolojik Bilgiler(içerisinde)	Arkeoloji III
Bizans Tarihi	--	Anadolu Tarihi
Modern Tarih	--	Batı Uygarlığı
Botanik	--	--
Coğrafya	Turizm Coğrafyası	Fiziki ve Turizm Coğrafyası
Jeoloji	--	--
Paleontoloji	--	--
Sosyoloji	Din-Folklor-Sosyoloji	Davranış Bilimleri
Antik Yunan Tiyatroları Tar.	Arkeolojik Bilgiler(içerisinde)	Arkeoloji (içerisinde)
Etnoloji ve Halk Bilimi	Türk Edebiyatı(içerisinde)	Anadolu Halk Kültürü
Modern Yunan Edebiyatı	Türk Edebiyatı	--
Mitoloji	Mitoloji	Mitoloji
Dinler Tarihi	Din-Folklor-Sosyoloji	Dinler Tarihi
Yunan Musikisi	--	Türk Müziği (seçmeli)
Yunan Halk Dansları	--	Türk Halk Oyunları (seç.)
Ekoloji ve Çevre Koruma	--	--
Hitabet	--	--
İlk Yardım	İlk Yardım	Sağ. Ted. ve İlk Yardım
Turistik Bölgeler ve Sit Alan.	--	--
Turizm Psikolojisi	--	--
Eski Yunan Edebiyatı	--	--
Bizans İkonografisi ve	--	--
Hristiyanlık Kültü	--	--
Latin İstilas	Genel Turizm ve Tur. Mevz.	Genel Turizm/Turizm Mev.
--	Turizm Rehberl. Mesl. Dersi	--
--	--	Turizmde İş Ahlakı
--	--	Sey. Ac. ve Tur Operatör.
--	--	Turizm İşl. Yönetimi
--	--	Sos.Bil. Araş.Tek.ve Yön.
--	--	Animasyon
--	--	Turizm Pazarlaması
--	--	Bilgisayar

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TURİZM BAKANLIĞI'NIN UYGULADIĞI TURİZM REHBERLİĞİ EĞİTİMİNİN YETERLİĞİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

4.1. Kapsam ve Yöntem

Turizm Rehberliği Eğitimi günümüzde önem kazanmış olup Turizm Bakanlığı'nın uyguladığı programın rehberlik eğitimindeki yeterliğin açıklığa kavuşturulabilmesi için bu araştırmanın yapılmasında yarar görülmüştür. Araştırma rehber meslek odaları ve derneklerinin bulunduğu İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerini kapsamaktadır. Araştırma kapsamına örneklem grubu olarak Türkiye'deki mevcut 7343 rehberden 1000 rehberin alınması hedeflenmiş ve söz konusu illerin Turizm Müdürlüklerine 250'şer adet anket formları gönderilmiştir. Ancak geriye dönen 311 anketten 23'ü verilen cevaplardaki tutarsızlıklar nedeniyle değerlendirme dışı bırakılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde toplam 288 adet anket kullanılmıştır. Anket örneği Ek-1'de verilmiştir. Değerlendirmesi yapılan anketlerden elde edilen sonuçların frekans ve yüzde dağılımları tablolar halinde verilmiştir. Ayrıca rehberlerin genel eğitim durumu ile rehberlik dışında bir diğer iş yapıp yapmama ve rehberlik kursunda alınan eğitimin yeterliği ile ilk kez gidilen bir müze ya da sit alanının güçlük çekilmeden anlatılabilmesi arasındaki ilişkilere χ^2 testi uygulanmıştır.

4.2. Araştırmanın Bulguları

Rehberlerin genel eğitim durumlarına ilişkin sorulara verilen cevapların dağılımı Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Rehberlerin Genel Eğitim Durumu

	N	%
Lise	39	13,5
Üniversite	218	75,7
Master/Doktora	25	8,7
Cevapsız	6	2,1
Toplam	288	100,0

Tablodan da anlaşılabacağı gibi lise mezunu olan rehberlerin oranı %13,5 iken üniversite mezunu olanların oranı %75,7'dir. Lisans üstü öğrenim görmüş rehberlerin oranı ise %8,7'dir. Lisans ve lisans üstü eğitim görmüş olanların oranı %84,4 gibi yüksek bir orana ulaşmaktadır. Cevapsızların oranı %2,1'de kalmaktadır.

Rehberlik kursunda alınan eğitimin yeterliliğine ilişkin bilgiler Tablo 15'de görülmektedir.

Tablo 15. Rehberlik Kursunda Alınan Eğitimin Yeterliği

	N	%
Yeterli	93	32,3
Yetersiz	120	62,5
Cevapsız	15	5,2
Toplam	288	100,0

Turizm Bakanlığı'nın düzenlediği kurslarda yeterli eğitimi aldıklarını söyleyenlerin oranı %32,3'te kalırken, yeterli eğitimi alamadıklarını söyleyenlerin oranı %62,5'tur. Bu soruya cevap vermeyenlerin oranı ise %5,2'dir.

Aynı kursta, verilen derslerin ihtiyaca cevap verip vermediği sorgulanmıştır. Alınan cevaplar Tablo 16'te verilmektedir.

Tablo 16. Rehberlik Kursunda Kapsanan Disiplinlerin Yeterliği

	N	%
Eksik	143	49,7
Yeterli	66	22,9
Cevapsız	79	27,4
Toplam	288	100,0

Kurs sırasında eksikliği hissedilen derslerin olduğunu söyleyenlerin oranı %49,7, olmadığını söyleyenlerin oranı ise %22,9'dur. Soruyu cevapsız bırakanların oranı ise %27,4 olup, soruya hayır diyenlerin oranından daha yüksek bir orana ulaşmaktadır.

Rehberlik kursunda eksikliği hissedilen derslerin neler olduğu ve önem sırası konusundaki görüşler Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17. Rehberlik Kursunda Eksikliği Hissedilen Dersler
Ve Önem Sıraları

DERS İSMİ	N	%
Flora-Fauna	63	21,9
Mimari	54	18,7
Türkiye'nin Uluslararası Sorunları	45	15,6
Güzel Sanatlar	43	14,9
Etnoloji	40	13,9
Rehber-Seyahat Acentası / Konaklama İşletmesi İlişkileri	37	12,7
Turizm Sektöründe Dış Tanıtım	36	12,5
Antropoloji	36	12,5
Rehberlikte Pazarlama ve Satış Geliştirme	32	11,1
Tur Yönetimi	32	11,1
Anadolu Türk El Sanatları	25	8,7
Turizmde Kültürel Değerler	24	8,3
Turizm Kaynakları ve Çevre Koruma	20	6,9
Protokol-Görgü Kuralları	14	4,9

Rehberlik mesleğinin icrasına kursu bitirdikten sonra tek rehber olarak mı; yoksa deneyimli bir rehberin yanında bir staj dönemi geçirdikten sonra mı başlandı sorusuna verilen cevaplar Tablo 18'de görülmektedir.

Tablo 18. Mesleğin İcrasından Önce Bir Staj Dönemi Geçirilip Geçirilmediği

	N	%
Evet	136	47,2
Hayır	135	46,9
Cevapsız	17	5,9
Toplam	288	100,0

Rehberlik mesleğine başlamadan önce deneyimli bir rehberin yanında bir staj dönemi geçirenlerin oranı %47,2 olurken, herhangi bir staja gerek görmeden doğrudan tur yönetmeye başlayanların oranı %46,9'dur. Cevapsızların oranı ise %5,9'da kalmaktadır. Kokart alındıktan sonra ayrıca bir staj dönemi geçirilip geçirilmemesi gerekliliğine ilişkin soruya verilen cevaplar Tablo 19'da görüldüğü gibidir.

Tablo 19. Staj Döneminin Gerekliği

	N	%
Gereklidir	235	81,6
Gerekmez	39	13,5
Cevapsız	14	4,9
Toplam	288	100,0

Tabloda görüldüğü gibi kokarta sahip olduktan sonra bir staj dönemi gereklidir diyenlerin oranı %81,6, gerekli değildir diyenlerin oranı %13,5'tur. Cevapsızların oranı ise %4,9'dur.

Geçirilmesi gereken staj döneminin süresinin ne kadar olması gerektiği konusuna verilen cevaplar Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. Öngörülen Staj Süresi

	N	%
1 ay	121	42,0
2 ay	47	16,3
3 ay	39	13,5
1 sezon	25	8,7
Daha fazla	2	0,7
Cevapsız	54	18,8
Toplam	288	100,0

Bir ay apranti dönemi geçirilmesi gerektiğini söyleyenlerin oranı %42,0 olurken, bu sürenin 2 ay olması gerektiğini söyleyenlerin oranı %16,3'tür. Bu sürenin 3 ay olması gerektiğini söyleyenlerin oranı %13,5, bir sezon boyunca apranti dönemi geçirilmesi gerektiğini söyleyenlerin oranı %8,7, bir sezondan daha fazla bir süreyi kapsayan apranti döneminin gerekliliğine inananların oranı ise %0,7'dir. Bu soruyu cevapsız bırakanların oranı ise %18,8'dir.

Çıkılan turlarda kurs uygulama gezisinde gezilmeyen müze ve sit alanlarının kapsamı kapsamadığı sorusuna verilen cevaplar Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. Fiili programlarda gezilerin sit alanı ve müzeleri kapsama durumu

	N	%
Kapsandı	173	60,1
Kapsanmadı	91	31,6
Cevapsız	24	8,3
Toplam	288	100,0

Turizm Bakanlığı'nın düzenlediği kurs uygulama gezilerinde gezilmeyen müze ve sit alanlarına grubuyla birlikte kendisinin de ilk kez gittiğini söyleyenlerin oranı %60,1 gibi yüksek bir orandır. Çıktığı turlarda uygulama gezisinde görülmeyen müze ve sit alanlarının kapsanmadığını söyleyenlerin oranı ise %31,6'dır. Cevapsızların oranı ise %8,3'te kalmaktadır.

İlk kez gidilen bir müze ya da sit alanının zorluk çekilmeden anlatılıp anlatılmadığı konusuna verilen cevaplar ise Tablo 22'da verilmiştir.

Tablo 22. İlk kez gidilen bir müze yada sit alanının zorluk çekilmeden anlatılma durumu

	N	%
Evet	152	52,8
Hayır	78	27,1
Cevapsız	58	20,1
Toplam	288	100,0

Tabloda görüldüğü gibi ilk kez gidilen bir müze ya da ören yerini zorluk çekmeden anlattığını ileri sürenlerin oranı %52,8 gibi yüksek bir orandır. İlk kez gittiği bir müze veya sit alanını anlatmada zorluk çektiğini ifade edenlerin oranı ise %27,1'dir. Bu soruya cevap vermeyenlerin oranı ise %20,1'dir.

İlk kez gidilen bir müze veya sit alanını zorluk çekmeden anlatılabilmesinin nedenleri sorusuna verilen cevaplar Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 23. İlk gidilen yerde kolay anlatımın nesnel nedenleri

	N	%
Kişisel deneyim	106	36,8
Kurs sonrası özel ilgi	102	35,4
Diğer rehberlerle bilgi alışverişi	88	30,6
Kursta alınan eğitim	69	24,0
Bir önceki akşam çalışıp ezberleme	65	22,6

Uygulama kursu sırasında gezilmeyen sit alanı veya müzelere gruplarıyla birlikte ilk kez giden rehberlerin, buraları güçlük çekmeden anlatabilmesinin nesnel nedenlerinin başında %36,8 oranıyla kişisel deneyim gelmektedir. Kurs sonrası özel ilgi duyup araştıranların, veya kişisel olarak buraları gezenlerin oranı ise %35,4'tür. Mesleki dayanışma örneği oluşturan daha deneyimli rehberlerle bilgi alışverişinde bulunup buraları güçlük çekmeden anlatanla bilenlerin oranı %30,6, kursta alınan eğitimle bunu başaranların oranı %24,0, bir önceki akşam ilgili dokümanlardan çalışarak anlatabilenlerin oranı ise %22,6'dır.

Rehberlerin eğitim durumu ile rehberlik dışında bir diğer iş yapıp yapmama ve rehberlik kursunda alınan eğitimin yeterliği ile ilk kez gidilen bir müze ya da sit alanını güçlük çekmeden anlatabilme arasındaki ilişkilere χ^2 testi uygulanmış olup elde edilen değerler Tablo 24-25'te verilmiştir.

Tablo 24. Genel eğitim durumu ile rehberlik dışında bir diğer iş yapıp yapmama arasındaki sayısal denge

	Evet	Hayır	Toplam
Lise mezunu	9	33	42
Üniversite mezunu	80	140	220
Master/Doktora	12	14	26
Toplam	101	187	288

$$\chi^2 = 4.997$$

Yapılan χ^2 testi sonucunda eğitim durumu ile rehberlik dışında bir diğer iş yapma arasında istatistiksel bir ilişki bulunmuştur ($\alpha = 0.10$).

Bu tabloda, lise mezunlarına oranla üniversite mezunu rehberlerin rehberlik dışı bir iş yapmada daha fazla orana sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuç, üniversitelerin meslek kazandırma olgusu açısından daha etkili konumda olmalarına bağlanabilir.

**Tablo 25. Rehberlik kursunda alınan eğitimin yeterliği
ile ilk kez gidilen bir müze yada sit alanını
güçlük çekmeden anlatabilme arasındaki
sayısal denge**

	Evet	Hayır	Toplam
Evet	66	68	184
Hayır	116	68	184
Toplam	182	106	288

$$\chi^2 = 0,005$$

Yapılan χ^2 testi sonucunda rehberlik kursunda alınan eğitim ile ilk kez gidilen bir sit alanı veya müzeyi güçlük çekmeden anlatabilme arasında istatistiksel bir ilişki bulunamamıştır ($\alpha= 0.10$).

Gerçekte literatür iyi bir eğitim alma ile konuları iyi anlama arasında bir ilişkinin varlığını söylemektedir. Fakat burada alınan sonuç rehberlerin cevaplarını verirken kendilerini ön plana çıkarma duygusundan kaynaklanmış olabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm rehberliği eğitimi, mesleğin kapsadığı bilim dalı sayısının fazlalığı nedeniyle verilmesi en zor olan meslek dallarından birisidir. Bu zorluğun temelini bilgilerin karmaşıklığı değil miktar olarak fazlalığına karşın belirli bir zaman dilimi içerisinde yığılması zorunluluğu oluşturmaktadır.

Turizm Bakanlığı rehberlik eğitimini günlük 2 saat ile sınırlı olarak 6 aylık bir süreç içerisinde yapmaya çalışmaktadır. Turizm Bakanlığının rehberlik eğitiminin üniversitelere göre tek avantajının, adaylarının yabancı dil sorununu bu eğitim öncesinde net ve kesin bir şekilde çözmüş olmalarındandır.

Rehberlik eğitiminin üniversiteler bünyesine yeni girmiş olması ve mesleğin kamu oyunda tanınmışlık düzeyinin düşüklüğü, genellikle üniversitelerin rehberlik eğitimini 4 yıllık eğitim programları kapsamında ele alma cesaretini kırmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak kısa zaman aralığına bir çok bilgiyi sığdırmak zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Üstelik düzeyleri bir hayli düşük olan yabancı dil bilgisini de bu süreç içerisinde neredeyse mükemmele yakın bir seviyeye kadar yükseltmek gerekmektedir.

Kimi üniversiteler bu soruna programlarının önüne bir yıllık yabancı dil hazırlık sınıfı koyarak çözüm aramakta; kimileri ise haftalık eğitim saatlerini yükselterek bunun önemli bir bölümünü yabancı dil eğitime ayırmaya yönelmektedirler.

1997 yılı itibari ile rehberlik eğitimini 4 yıl olarak planlamış tek okul Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu Turizm Rehberliği Bölümüdür. Ancak bu bölüm de ilk iki yılda haftalık 18 saat dolaylarında yabancı dil dersi koyarak bir anlamda gizli hazırlık sınıfı oluşturmuştur. Ancak, zorunlu YÖK derslerini kattığımızda bu eğitiminde fiilen 2 yıla düştüğü görülmektedir.

Bu gözlemler altında yapılabilecek ilk öneri rehberlik eğitiminin 4 yıllık olarak planlanmasıdır. Bu dört yılın içerisinde yabancı dil eğitimi ancak mesleki terminolojinin öğretilmesi ile sınırlı kalmalıdır.

Programların incelenmesi ile çıkarılan bir sonuç da turizm rehberliği eğitimi veren okulların çoğunda ikinci yabancı dilin yer aldığıdır. Rehberlik fiilen ya Türkiye'ye gelen yabancı turistlere, ya da Türkiye'den yurt dışına götürülen gruplara verilen bir hizmettir. Türk gruplarına yurt içerisinde verilen rehberlik hizmeti toplam içerisinde son derece küçük, en azından şimdilik ihmal edilebilir bir oranda kalmaktadır. Üstelik yabancı dil ile hizmet veren Türk rehberler elbette kendi ana dillerinde de aynı hizmeti aynı kalitede verebilirler. Bu nedenle Türkçe turizm rehberi yetiştirmenin bir anlamı yoktur. Aynı şekilde, yarım yamalak konuşulacak bir yabancı dilde de rehberlik yapılması çok zordur. Bu nedenle ikinci yabancı dil için ayrılmakta olan zamanların tasarruf edilerek mesleki konulara tahsis edilmesi önerilebilir.

Alan çalışması henüz pek fazla mezun veremediklerinden üniversiter eğitimi kapsamamaktadır. Rehberlik kurslarından

mezun olan aktif rehberlere uygulanmış olduğundan yalnızca Turizm Bakanlığı kurslarına ilişkin görüş ve sonuçlar elde edilmesine yardımcı olmaktadır. Ancak Turizm Bakanlığı kurs müfredatı ile üniversitelerin programları ana çatıları ile karşılaştırıldığında üniversite programlarının da büyük oranda Turizm Bakanlığı programının biraz geliştirilmiş ve ders saatlerinin artırılmış bir versiyonundan ibaret olduğu sonucu gözlenmektedir. Dolayısıyla alan çalışmasının sonuçlarının Turizm Bakanlığı kursları için olduğu kadar üniversitelerin mevcut programları için de geçerli olabileceğini söylemek mümkün görünmektedir.

Deneklerin %62,5'i bu eğitimin yeterli olmadığını, %49,7'si daha farklı disiplinlerin de kapsanması gerektiğini söylemektedirler. Bu tespitlere nispeten olumlu yaklaşım gösteren tek program Başkent Üniversitesi Yönetim Bilimleri Meslek Yüksek Okulu Turizm Rehberliği Programıdır. Turizm Rehberliği eğitiminin 4 yıla çıkarılması halinde bu programın ana çatısı itibariyle esas alınması ve bunun üzerine Uluslararası Tur Yöneticiliği, Çağdaş Teknik ve Teknolojilerin Kullanılması gibi konuların ilavesi ile kapsama alanının ve kapsadığı disiplin sayısının artırılması yerinde olacaktır.

Temel olarak rehberlik eğitiminin 4 yıla çıkartılması; bunun da ötesinde Su Sporları Rehberliği, Mağara Rehberliği, Doğa Rehberliği,Av Rehberliği gibi ihtisas dallarına ayrılması ya da bu tür eğitimlerin lisans üstü programlarda ele alınması yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

AĞAOĞLU, O. Kemal

- 1991 **Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkenliği**, Milli
Prodüktivite Merkezi Yayınları, No:439, Ankara.

AHİPAŞAOĞLU, Suavi

- 1997a **Seyahat İşletmelerinde Tur Planlaması-
Yönetimi ve Rehberliğin Meslek Olarak
Seçilmesinin Nedenleri Üzerine Bir Uygulama**,
Varol Matbaası, Ankara.

AHİPAŞAOĞLU, Suavi

- 1997b “Ülkesel Profesyonel Turizm Rehberi Gereksini-
minin Tahmini İçin Bir Model Önerisi”, Anatolia,
Turizm İşletmeciliği Dergisi, Yıl:8, Sayı:3,

AHİPAŞAOĞLU, Suavi

- 1997c “Turizm Rehberliği Eğitiminde Bakanlık Kursları
ile Üniversite Programlarının Analitik
İncelemesi”, 50. Yıl Sempozyumu, Oleyis Vakfı
Yayınları, Ankara.

AKMEL, Jale

- 1992 “Turist Rehberliğinde Üniversite Eğitimi”, Turizm
Eğitimi, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel
Müdürlüğü Yayınları.

AKOĞLU, Tunay

- 1965 **Turizm Eğitimi ve Öğretimi**, Turizm ve Tanıtma
Bakanlığı Yayınları, Ankara.

BARUTÇUGİL, İsmet

- 1982 **Turizm İşletmeciliği**, Uludağ Üniversitesi
Yayınları, Bursa.

BİLGİN, Özer

- 1989 "Profesyonel Turizm Rehberliği Eğitimi", Tebliğler ve Tartışmalar, Turizm Eğitimi Kongresi, İstanbul.

CHRIS, Contant

- 1994 **Occupations and Selected Job Descriptions**, MTEC, part 4, New York.

ÇİMRİN, Hüseyin

- 1995 **Turizm ve Turist Rehberliğinin ABC'si**, Akdeniz Kitabevi, Antalya.

DENİZER, Dündar

- 1992 **Turizm Pazarlaması**, Yıldız Matbaacılık Sanayi, Ankara.

FEİFER, Maxine

- 1986 **Tourisme in History**, Sterin and Day Publishers, New York.

GENÇ, Ömer

- 1992 "Rehberlik Eğitime Eleştirisel Bir Yaklaşım", Turizm Eğitimi, Konferans-Workshop, Ankara.

GÜLERSOY, Çelik

- 1996 "Turizm Elçilerimiz" Rehber Dünyası, İstanbul Turist Rehberleri Odası Yayın Organı, Kasım 1996 Sayısı, İstanbul.

HACIOĞLU, Necdet

- 1993 **Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa.

HAZAR, Atilla

- 1994 **Turizm**, Tutibay Yayınları, No:15, Ankara.

İÇÖZ, Orhan

- 1996 **Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi**, Anatolia Yayıncılık, Ankara.

International Tour Management Institute, Inc,

- 1986 **The Guide For Tour Director**, San Francisco.

Kültür ve Turizm Bakanlığı

- 1983 **Tur Yönetiminin İlke ve Süreçleri**, Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, No:52, Ankara.

OLALI, Hasan

- 1977 **Yabancı Tur Operatörlerinin Ülkemize Yönelik Tur Programlarının Değerlendirilmesi**, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Yayınları, No:12, Ankara.

OLALI, Hasan

- 1984 **Turizm Dersleri**, İstiklal Matbaası, İzmir.

PEKÖZ, Metehan

- 1984 "Profesyonel Turizm Rehberlik Eğitimi" Turizm Eğitimi Kongresi, Tebliğ ve Tartışmalar, Boğaziçi Üniversitesi M.Y.O Turizm İşletmeciliği Programı, İstanbul.

PIRİNÇCIOĞLU, Fethi

- 1996 "Tercüman Rehberlik", TÜRSAB Dergisi, Sayı:145, İstanbul.

PREZECLAWSKI, Krzysztof

- 1993 "Tourism As The Subject of Interdisciplinary Research", In Tourism Research, Critiques and Challenges Edited by PEARCE D.G.R. BUTLER, Routledge, London.

SARUHAN, Ş. Can

- 1989 **Tercüman Rehberlik Mesleği Ders Notları,**
TÜRSAB Yayınları, İstanbul.

SEZGİN, O. Mesut

- 1995 **Genel Turizm,** Tutibay Yayınları, Ankara.

TEKİN, A. ve F. KARAOSMANOĞLU

- 1991 **Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü,**
Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa.

TİMUR, Alp

- 1992 **"Türkiye'de Turizm Eğitimi Yapısı, Uygulanan
Politikalar ve Sonuçları",** Turizm Eğitimi, Ankara.

TOOD, G. Ve S. RICE

- 1991 **"A Guide To Becoming A Travel Agent"** Delmar
Publishers, London.

TOSKAY, Tunca

- 1983 **Turizm ve Turizm Olayına Genel Yaklaşım,** Der
Yayınları, İstanbul.

TUNA, Dilek

- 1987 **Seyahat Acentalarında ve Tur Operatörlü-
ğünde Pazarlama Anlayışı,** Uludağ Üniversitesi,
Balıkesir.

TUNCER, Doğan

- 1986 **Turizmde Dağıtım Sistemi ve Türkiye İçin Bir
Model Önerisi,** Hacettepe Üniversitesi, İktisadi
ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, No:14,
Ankara.

ÜNLÜÖNEN, Kurban

- 1993 Türkiye’de Yüksek Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi ve Öğretimi, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı:6, Diyarbakır.**

YARCAN, Şükrü

- 1993 Seyahat Yönetimi, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul.**

YARCAN, Ş. ve M. PEKÖZ

- 1997 Seyahat İşletmeleri, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.**

EK-1: ANKET FORMU ÖRNEĞİ

Sevgili Meslektaşım,

Gazi Üniversitesinde bir öğretim elemanı olarak turizm rehberliği eğitiminin yeniden düzenlenmesi ve önemi giderek daha çok vurgulanan kalite düzeyinin yükseltilmesi amacıyla başlatmış olduğum çalışmada sizlerin bilgi birikimi, deneyim ve fikirlerinizden yararlanmak istiyorum. Bu amaçla aşağıda sunulan anketi yanıtlamanız çok yararlı olacaktır. Kişisel bilgilerinizi yalnızca dosyalarda kalacağından ve kimseyle verilmeyeceğinden emin olabilirsiniz.

Peşin teşekkürlerim ve iyi bir sezon dilekleriyle.6.1.1997

Özdal Değirmencioğlu

DİLERSENİZ DOLDURUNUZ : Adınız/ Soy Adınız :
Adresiniz :

Tel No :

- 1) Rehberlik kokartını aldığınız il : Kodu Adı:
- 2) Rehberlik kokartını aldığınız yıl :
- 3) Kokartınızda yazılı olan dil(ler) : a) b)..... c).....
- 4) Bildiğiniz diğer yabancı diller : a) b) c)
- 5) Doğum yılınız : Cinsiyetiniz: () K () E
- 6) Eğitim durumunuz : () Lise () Üniversite () Master / Doktora
- 7) Rehberlik dışında başka bir işiniz var mı? () Evet var () Hayır yok
Evet ise nedir ?
- 8) Temel geçim kaynağınız nedir ? () Rehberlik () Diğer iş
- 9) Kokartınızı aldığınız zamandan bu yana rehberlik yapma sıklığınız nedir?
() Sürekli () Zaman zaman () Hiç çalışmadım
- 10) Hiç çalışmadıysanız yada son bir yıl içerisinde tura çıkmadı iseniz nedenleri nelerdir ?
⇒ İş bulamıyorum()
⇒ Başka işle uğraşıyorum()
⇒ Ücret yetersizliği()
⇒ Meslek artık ilgimi çekmiyor (mesleki yorgunluk)()
⇒ Sağlığım artık uygun değil()
⇒ Diğer (yazınız)
- 11) Rehberlik kursunda aldığınız eğitim yeterli oldu mu? () Evet () Hayır
- 12) Rehberlik kursunda eksikliğini hissettiğiniz dersler oldu mu? () Evet () Hayır
Evet ise hangileri. Öncelik vererek sıralayınız.
⇒ Mimari()
⇒ Etnoloji()
⇒ Flora-fauna()
⇒ Antropoloji()
⇒ Güzel sanatlar()
⇒ Turizm sektöründe dış tanıtım()
⇒ Türkiye'nin uluslararası sorunları()
⇒ Rehber - Seyahat Acentesi/Konaklama İşletmesi ilişkisi()
⇒ Rehberlikte pazarlama ve satış geliştirme()
⇒ Tur yönetimi()
⇒ Anadolu Türk El Sanatları()
⇒ Turizm Kaynakları ve çevre koruma()
⇒ Turizmde kültürel değerler()
⇒ Protokol - Görgü kuralları()
⇒ Diğer (yazınız)

- 13) Mesleğin icrasına kursu bitirir bitirmez tek rehber olarak mı başladınız, yoksa deneyimli bir rehberin yanında apranti (mesleği geliştirme) dönemi geçirdiniz mi? () Evet () Hayır
- 14) Kurs sonrası bir apranti dönemi geçirilmesi gereğine inanıyor musunuz? () Evet () Hayır
Evet ise süresi ne kadar olmalıdır ?
() 1 ay () 2 ay () 3 ay () 1 sezon () Daha fazla
- 15) Çıktığınız turlarda kurs uygulama gezisinde görmediğiniz müze ve öğren yerlerinin kapsandığı oldu mu? () Evet () Hayır
- 16) İlk kez gittiğiniz bir müze yada öğren yerini zorluk çekmeden anlatabiliyor musunuz?
() Evet () Hayır
Evet ise bunun sebepleri nelerdir ? Öncelik vererek sıralayınız.
⇒ Kursta almış olduğunuz eğitim()
⇒ Kişisel deneyiminiz()
⇒ Kurs sonrası özel ilgi çalışmalarınız()
⇒ Diğer rehberlerle bilgi alış-verişi()
⇒ Bir önceki akşam çalışıp ezberlemeniz()
⇒ Diğer (yazınız).....
- 17) Sizce bir rehberin bilgi dışında sahip olması gereken beceriler ve kişisel özellikler neler olmalıdır? Öncelik vererek sıralayınız.
⇒ Genel kültür düzeyinin yüksek olması()
⇒ Lider vasıflı olmalı()
⇒ Organizasyon yeteneğine sahip olmalı()
⇒ Sosyal ve girişken olmalı()
⇒ İnisiyatif sahibi olmalı()
⇒ Dürüst / güvenilir olmalı()
⇒ Evrensel görüşlü olmalı()
⇒ Sorumluluk sahibi olmalı()
⇒ Esnek olmalı()
⇒ Yaratıcı olmalı()
⇒ Diğer (yazınız)
- 18) Rehberlik mesleği ile ilgili yenilikleri izleyebiliyor musunuz? () Evet () Hayır
- 19) İzleyebiliyor iseniz nasıl ? Belirtiniz
.....
- 20) İzleyemiyor iseniz her yıl kısa süreli kursların düzenlenmesini onaylıyor musunuz?
() Evet () Hayır
- 21) İzleyemiyor iseniz her yıl kısa süreli eğitim gezilerinin düzenlenmesini onaylıyor musunuz? () Evet () Hayır
- 22) Bu kurs yada eğitim gezilerinin hangi kurum tarafından düzenlenmesi sizce uygun olur?
⇒ Üniversitelerin rehberlik bölümleri()
⇒ Turizm Bakanlığı()
⇒ Rehber demek / odaları()
- 23) Rehberlik eğitiminin üniversiter sistem içerisine alınmasını onaylıyor musunuz?
() Evet () Hayır
- 24) Rehberlik mesleğini ne kadar süre ile yapmayı düşünüyorsunuz ?
⇒ Ömür boyu sürekli()
⇒ Ömür boyu ara sıra()
⇒ 1 - 5 Yıl()
⇒ 6 - 10 Yıl()
⇒ 11 - 20 Yıl()
⇒ Evleninceye kadar()
⇒ Askerliğe kadar()
⇒ Fikrim yok()

EK-2: PROFESYONEL TURİST REHBERLİĞİ YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete : 19152
Resmi Gazete Tarihi : 2.7.1986

BİRİNCİ BÖLÜM**AMAÇ, KAPSAM, KANUNİ DAYANAK VE TANIMLAR****Amaç**

Madde 1. Bu yönetmeliğin amacı, Türkiye'yi yerli ve yabancı turistlere en iyi şekilde tanıtabilecek ve onlara gezileri süresince yardımcı olacak ve doğru bilgiler verebilecek profesyonel turist rehberlerinin seçimi, eğitimi, çalışma esasları ve denetlenmesini düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2. Bu yönetmelik profesyonel turist rehberlerinin seçimi, eğitimi amacıyla açılacak kursların yürütülmesi, rehberlerin çalışma esasları ve denetlenmesi ve meslek kuruluşları ile yapılacak işbirliği esasını kapsar.

Kanuni Dayanak

Madde 3. Bu yönetmelik 355 sayılı Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye 411 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen 11/A maddesinin (d) bendi gereğince hazırlanmıştır.

Kısaltmalar

Madde 4. Bu yönetmelikte geçen;

- a) “Bakanlık” Turizm Bakanlığını,
 - b) “İl Müdürlüğü” İl Turizm Müdürlüğünü,
 - c) “Genel Müdürlük” Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğünü,
 - d) “Aday” Profesyonel Turist Rehberliği giriş imtihanına katılan kişileri,
 - e) “Kurs” Profesyonel Turist Rehberliği Kursunu,
 - f) “Kursiyer” Profesyonel Turist Rehberlik Kursiyerini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

KURSLARIN UYGULANMASI

Kursların Özellikleri

Madde 5. “Ülke çapında” ve “Bölge çapında” olmak üzere iki türde açılır.

Ülke çapında ve Bölge çapında kurslar;

Madde 6. Ülke çapındaki kurslarda, Türkiye’nin tüm bölgelerinde rehberlik yapabilecek özellikte eleman yetiştirilir.

Bölge çapındaki kurslarda, kursun açıldığı İl Müdürlüğü Türkiye’nin 7 coğrafi bölgesinin hangisinin içine giriyorsa, o coğrafi bölge için rehber yetiştirilir.

Kursiyer Sayısı

Madde 7. Ülke çapında kurslar, kazanan aday sayısının en az 35, Bölge çapında kurslar ise kazanan aday sayısının en az 10 kişi olması halinde açılır.

Sayının yeterli olmaması halinde, kazananların hakları bir defaya mahsus olmak üzere daha sonra açılacak aynı özellikteki ilk kurs için saklı tutulur.

Kursların Süresi

Madde 8. Ülke çapındaki kursların süresi en az 6 ay, bölge çapındaki kursların süresi en az 3 aydır.

Ülke çapındaki kurslarda ders saati toplamı 240, bölge çapındaki kurslarda ise 120'den daha az olamaz.

Kurs süreleri gerektiği hallerde kurs saatlerinin yoğunlaştırılması kaydıyla, rehberleri gerek sezona yetiştirmek, gerekse sektörün ihtiyacını karşılamak amacıyla bundan böyle açılacak ülke çapındaki kurslarda 6 aydan, bölge çapındaki kurslarda ise 3 aydan önce tamamlanabilir.

Kurs Süreleri

Madde 9. Kurslar resmi tatil günleri dışında, o ilde uygulanan mesai saatlerinden sonra en az 45'er dakikalık iki ders saati olarak düzenlenir.

Devam Mecburiyeti

Madde 10. Kursiyerlerin derslere devam etmeleri mecburidir. Ülke çapındaki kurslarda, 24, bölge çapındaki kurslarda ise 12 ders saatinden fazla devamsızlığı görülen kursiyerlerin kursla ilgileri kesilir.

Ancak, sağlık nedeniyle tam teşekküllü Devlet Hastanelerinden alacakları belge ile belgelendirilmesi kaydı ile ülke çapındaki kurslarda 48, bölge çapındaki kurslarda ise 24 ders saati devamsızlık hakkı tanınır.

Tatbikat Gezisi

Madde 11. Kurs programındaki teorik derslerin bitiminden sonra veya kurs süresince yapılacak yurtiçi tatbikat

gezilerinin süresi, ülke çapındaki kurslarda en az 30 takvim günü, bölge çapındaki kurslarda ise en az 10 takvim günüdür.

Tatbikat gezisinin tarihleri, güzergahı ve programı açıldığı İl Müdürlüğünün Valilikçe uygun görülen teklifi ve Bakanlığın onayı ile belirlenir.

Tatbikat Gezisine Katılma Mecburiyeti

Madde 12. Hazırlanacak programda yer alan gezilerin tamamına katılmak şarttır. Mazeretlerinden dolayı gezilere katılmayan kursiyerler, bir defaya mahsus olmak üzere aynı özellikteki ilk kursun gezilerine katılmalarından sonra bitirme imtihanına kabul edilirler. Mazeretleri belgelerle tevsik edilir.

Sağlık raporu dışındaki belgelerin kabulüne veya reddine İl Müdürlüğü yetkilidir.

Adaylarda Aranacak Özellikler ve Müracaat

Madde 12. -1- Kurum giriş imtihanına katılabilmek için;

- a) İmtihan tarihi itibarıyla 18 yaşını doldurmuş olmak,
- b) Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olmak,
- c) En az lise ya da dengi bir okulu bitirmiş olmak,
- d) Bakanlıkça belirlenen yabancı dil veya dilleri bitmek gerekir.

Müracaat Dilekçesi

Madde 14. Müracaatlarda ilgilinin beyanı esas olup; Profesyonel turist rehberliği imtihanına girmek isteyenlerin, duyuruyu yapan İl Müdürlüğünden temin edecekleri imtihan giriş formunu, gerçeğe uygun olarak doldurup en son müracaat tarihi mesai bitimine kadar vesikalık 2 adet fotoğrafıyla birlikte imtihanın yapılacağı İl Müdürlüklerine vermeleri yeterlidir.

Madde 15. İmtihan talep formları, müracaat süresinin bitiminden itibaren 15 gün içinde gerekli şartların mevcut olup olmadığı açısından incelenir. Şartları taşıyanlara fotoğraflı imtihana giriş belgesi verilir. İmtihan talep formlarındaki soruların bir veya birkaçını cevapsız bırakanlar ile şartları taşımadığı tespit edilenlere durumları adreslerine bildirilir ve bunlara imtihana giriş belgesi verilmez.

Aykırı Beyanda Bulunduğu Anlaşılanlar

Madde 16. İmtihana giriş belgesi verilmek suretiyle imtihana alınan ve yapılan imtihanlar sonucunda kazananlardan; imtihan giriş formunda gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenlerin imtihanları geçersiz sayılır. Kursla ilişkileri kesilir. Bunlar hiçbir hak talebinde bulunamazlar.

Ayrıca gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenler hakkında Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanmak üzere ilgililerce o yer Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Seçme İmtihanları

Madde 17. “Seçme İmtihanları” kursun açılacağı İl Müdürlüklerinde yapılır. İmtihan günleri ve süreleri Bakanlıkça tespit edilerek, imtihanın yapılacağı tarihten en az 15 gün önce basın yolu ile ilan edilir.

Gerektiği hallerde seçme imtihanının yeri Bakanlıkça değiştirilebilir.

Seçme İmtihan Komisyonları

Madde 18. Seçme imtihanı komisyonları aşağıda belirtilen başkan ve üyelerden teşekkül eder.

a) Ön Seçim Komisyonu: Genel Müdürün veya görevlendireceğı bir yetkilinin başkanlığında, Genel Müdürlükten Genel Müdürün görevlendireceğı iki görevli, kursun açılacağı yerlerin İl Turizm Müdürleri, Türkiye Seyahat Acentası Birliğı temsilcisi, varsa kursun yapılacağı yerlerdeki turist rehber derneklerinden bir temsilci veya kurulmuş ise Turist Rehberleri Oda temsilcisinden teşekkül eder. Ön Seçim Komisyonunda kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması halinde Başkanın bulunduğu tarafın kararı geçerlidir. Karar, mülakat formlarının eşit olması halinde Başkanın bulunduğu tarafın kararı geçerlidir. Karar, mülakat formuna yazılır ve formun altı imzalanır. Ön seçim komisyonunun kararı kesin olup itiraz edilemez.

b) Genel Kültür İmtihan Komisyonu: Genel Müdürün veya görevlendireceğı bir yetkilinin başkanlığında, Genel

c) Müdürlükten Genel Müdürün görevlendireceğı iki görevli, kursun açılacağı yerlerin İl Turizm Müdürleri veya temsilcisinden teşekkül eder.

c) Yabancı Dil imtihan Komisyonu: Bakanlıkça her yabancı dil için bir komisyon kurulur. Bu komisyonlar en az iki üyeden teşekkül eder. Komisyon üyeleri Bakanlık ataşelik imtihanı veya Devlet lisan imtihanı verenler arasından seçilir. Yabancı dil imtihan komisyonunun teşekkülünde güçlükle karşılaşılan durumlarda, Bakanlıkça uygun görülecek kuruluşlardan alınacak üyelerle komisyon teşekkül ettirilebilir. Bütün Komisyonlar Bakanlık Onayı ile kurulur.

Seçme İmtihanları

Madde 19. Seçme imtihanları, sırasıyla; mülakat, genel kùltùr, yabancı dil yoklaması şeklinde üç grupta yapılır.

Herhangi bir grupta başarılı olamayanlar diğér grupların imtihanlarına alınmazlar. İmtihanlarda başarılı olabilmek için;

a) “Ön Seçim Komisyonu”nca Bakanlıkça hazırlanacak “Mùlakat Formu”na göre yapılacak mùlakatta; adayın, rehberlik yapıp yapamayacağı konusundaki yeterliliğine karar verilir. Yeterli olamayan adaylar diğér imtihanlara katılamazlar. Ön Seçim Komisyonunun kararı kesin olup itiraz edilemez.

b) Genel Kùltùr İmtihanı: Tarih, Coğrafya, Edebiyat ve Aktùel konular ağırlıklı olmak üzere test şeklinde yapılır. Genel Kùltùr İmtihanının toplam puanı 100 olup, en az 60 puan alan başarılı sayılır. Beher sorunun kaç puan olduğı 100 bölü soru sayısı esas alınarak hesap edilir.

c) Yabancı dil imtihanı önce sözlü, sonra yazılı olarak yapılır. Sözlü imtihandan 100 üzerinden 70 puan alan adaylar yazılı imtihana alınırlar. Yazılı imtihanda başarılı olabilmek için 100 üzerinden en az 60 puan almak gerekir.

d) Bakanlık organizasyonda karşılaşılan güçlükler ve sınavın daha sıhhatli olması açısından gerektiğinde seçme sınavlarını Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezine’de yaptırabilir.

Bu takdirde, bu yönetmeliğın 14. maddesinde yer alan müracaat dilekçesi, 15. maddede yer alan imtihan talep formlarının incelenmesi, 17. maddede yer alan Seçme imtihanlarının duyurusu, 18. maddede yer alan Seçme İmtihan Komisyonlarının oluşturulması ve 19. maddede yer alan Seçme İmtihanlarının Uygulama Esasları, Bakanlığımız ve Öğrenci

Seçme ve Yerleştirme Merkezi arasında yapılacak protokolle belirlenir.

Giriş İmtihanını Kazananlardan İstenen Belgeler

Madde 20. a) Nüfus hüviyet cüzdanı ve onaylı örneği (Nüfuz cüzdanında herhangi bir tashihi yapılmış ise tashihe ait mahkeme kararı),

b) Öğrenim belgesi veya onaylı örneği, diplomalarının düzenlenmemiş olması halinde, öğrenim durumlarını belirtmek üzere ilgili kurumlarca daha sonra diploma veya örnekleriyle değiştirilmek üzere verilen belgeler,

Öğrenimini yabancı ölkelerde yapmış olanların diplomaları veya örnekleriyle birlikte denkliğinin kabul edildiğine dair Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca verilecek belge,

c) Bakanlık doktoru veya ilgili İl Müdürlüğünün anlaşmalı olduğu doktordan alınacak sağlık raporu,

d) 2 adet vesikalık fotoğraf.

Kursiyer Sayısının Tespiti

Madde 21. İl Müdürlüklerince hangi dilden ne kadar rehberle ihtiyaç duyulduğu, meslekteki kuruluşlarla yapılan temas sonucu Valilikçe'de onaylanan teklif Bakanlığa iletilir. Bakanlık bu teklifler ışığında hangi dilden ne kadar kursiyerin alınacağını tespit eder.

Başarılı Olan Adayın Kursa Kabulü

Madde 22. Seçme imtihanını başaran aday, kursa alınacağı önceden belirlenen kursiyer sayısından fazla ise, puan sıralamasına göre kursa kabul edilirler. Puan

sıralamasında yabancı dil puanı (sözlü-yazılı) esas alınarak belirlenir. Yabancı dil puanı eşit olması halinde genel kültür puanı esas alınır.

Kursta Okutulacak Dersler

Madde 23. Kurslarda okutulacak ders grupları şunlardır:

- I. Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı,
- II. Turist Rehberliği Meslek Dersi,
- III. Türkiye'nin Turizm Coğrafyası,
- IV. Arkeolojik Bilgiler,
- V. Sanat Tarihi,
- VI. Mitoloji,
- VII. Din, Folklor, Sosyoloji,
- VIII. Türk Tarihi,
- IX. Edebiyat,
- X. İlk Yardım.

Ülke çapında ve Bölge çapındaki kurslarda ders grupları aynıdır. Bu derslerin ülke çapında ve bölge çapındaki kurslarda kaçar saat okutulacağı, hangi konuları kapsayacağı ve hangi konularda (bu derslere ek olarak) kaçar saat konferans verileceği bir talimat ile tespit edilir.

Bitirme İmtihan Komisyonu ve Bitirme İmtihanları

Madde 24. a) Bitirme İmtihanı Komisyonu: 18. maddenin (b) fıkrasında belirtilen Genel Kültür İmtihan Komisyonu ile aynı maddenin (c) fıkrasında belirtilen Yabancı Dil İmtihan Komisyonu Üyelerinden Bakanlık Onayı ile teşekkül eder.

b) Bitirme İmtihanları: Bitirme İmtihanları Yönetmeliğinin 23. maddesinde belirtilen ders gruplarından ayrı ayrı test şeklinde yazılı olarak yapılır. Yazılı imtihan soruları

Bakanlıkça teşekkül ettirilen bir komisyonca hazırlanır. Her ders grubundan 100 üzerinden en az 70 puan alan kursiyer geçerli not almış sayılır.

Yabancı dil bitirme imtihanı sözlü ve yazılı olarak yapılır. Sözlü imtihan 23. madde de belirtilen ders gruplarından, yazılı imtihan ise tatbikat gezisinde gezi programında bulunan yerler hakkında kompozisyon şeklinde yapılır. (Yazılı imtihanda kursiyerlere aynı konular verilebilir.)

Yazılı ve sözlü imtihan notları ayrı ayrı 100 üzerinden hesaplanır.

Yazılı ve sözlü imtihan notlarının toplamının ortalaması 100 üzerinden en az 70 olan kursiyer başarılı sayılır.

Bütünleme İmtihanları

Madde 25. Bitirme imtihanlarında başarılı olamayanlar Bakanlıkça belirlenecek tarih ve yerde başarısız oldukları derslerden bütünleme imtihanına alınırlar. (İmtihanın yer ve tarihi ilgili İl Müdürlüğünce ilan edilir.) Bunda da başarılı olamayanlara başarısız oldukları derslerden son bir imtihan hakkı tanınır. Bu haklarını aynı özellikteki açılacak ilk kursun bitirme imtihanına katılarak kullanırlar.

Rehberlik Kartı

Madde 26. Rehberlik kartı alabilmek için;

- a) Bitirme ve bütünleme imtihanlarında başarılı olmak,
- b) Güvenlik soruşturmasının tamamlanmış olması (Kurs süresince ilgili, İl Müdürlüğünce yaptırılır.)

Rehberlik Kartına Yeni Bir Dil Eklenmesi

Madde 27. Rehber olupta rehberlik kartına yeni bir ekletmek isteyenler, istedikleri yabancı dilden bu yönetmeliğin 19. maddesinin (c) fıkrasında belirtilen imtihana girerler. Başarılı olmaları halinde bu dil kimlik kartlarına ve sicillerine işlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KURSLARIN YÖNETİMİ

Kurs Yöneticisi ve Görevleri

Madde 28. Kurs yöneticisi Valiliğin olumlu görüşüne dayalı İl Müdürünün teklifi ve Bakanlığın onayı ile görevlendirilir.

Görevleri

- a) Kurs öncesinde;
 - Kurs yerini sağlamak,
 - Kurs için gerekli eğitim araç ve gereçlerini sağlamak,
 - Öğretim görevlilerini sağlamak ve İl Müdürlüğü aracılığı ile Bakanlığa teklif etmek,
 - Ders dağılım çizelgesini yapmak,
 - Kursiyer ve öğretmen devam cetvellerini hazırlamak.
- b) Kurs süresince;
 - Kursiyer ve öğretmen devam cetvellerini tutmak,
 - Kurs giderleri ile ilgili işlemleri yürütmek,
 - Tatbikat gezisi programını ve gezi için gerekli hazırlıkları yapmak.

c) Kurs bitiminden sonra;

- Bitirme imtihanının yer ve tarihini kursiyerlere duyurmak,

- Bitirme imtihanına girmeye hak kazananların dil gruplarına göre listesini Bakanlığa bildirmek üzere hazırlamak,

d) Bitirme imtihanlarından sonra;

- İmtihan sonuçlarını duyurmak,

- Bitirme imtihanında başarılı olanlara ait sicil fişleri, kimlik kartlarını düzenleyip imtihan tutanağı ile birlikte imtihanlarından sonra en geç 15 gün içinde Bakanlığa göndermek üzere hazırlamak,

- Kurs süresindeki müspet veya menfi kanaatlerini belirleyen ve tekliflerini kapsayan kurs raporunu Bakanlığa sunulmak üzere İl Müdürlüğüne göndermek.

İl Müdürünün Görev ve Yetkisi

Madde 29. İl Müdürleri, kursların bu yönetmelik ve Bakanlık talimatları çerçevesinde yürütülmesinde Valiliğe karşı sorumludur. İl Müdürleri kursu en az 2 ayda bir denetler ve neticeyi bir raporla Bakanlığa bildirmek üzere Valiliğe verir. Gerektiğinde Bakanlıkça görevlendirilecek yetkililerce de kurslar denetlenebilir.

İl Müdürlerinin Ceza Verme Yetkisi

Madde 30. Kurs süresince kursun genel havasını bozan, aksatan, kesintiye uğratan ya da engelleyen kursiyer ihtar cezası ile cezalandırılır. İhtar cezası kurs yöneticisinin teklifi üzerine İl Müdürünce verilir. Verilen ceza kursiyere yazı ile duyurulur. Kurs süresince toplam iki ihtar cezası alan kursiyerin kursla ilgisi kesilir.

Ders Verecek Kişilerin Seçimi

Madde 31. Kurs öğretmenleri ders verecekleri konuda ihtisası bulunan veya en az lise ve dengi okullarda ders verebilecek özellikleri taşıyan kişiler arasından İl Müdürlüğünün Valilikçe uygun görülen teklifiyle ve Bakanlığın onayı ile seçilir.

Meslek Dersi Öğretmeninin Seçimi

Madde 32. Turist Rehberliği Meslek Dersi Öğretmeni rehberlik belgesine sahip ve en az 5 yıl tecrübesi olanlar arasından seçilir.

Konferans Verecek Kişilerin Seçimi

Madde 33. Bu yönetmeliğin 23. maddesinde belirtilen ders grupları dışında kurslar müfredatın takviyesi amacıyla ve yine 23. maddede sözü edilen talimatta belirtilen konularda, konularında ihtisas sahibi kişiler konferansçı olarak İl Müdürlüğünün Valilikçe uygun görülen teklifi ve Bakanlık Onayı ile seçilirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MALİ HÜKÜMLER

Ders ve Konferans Ücretleri

Madde 34. Kurslarda konferans vermek üzere görevlendirilecekler Bütçe Kanununda belirtilen esas ve miktarlar üzerinden ödeme yapılır.

Ek Ders Ücreti

Madde 35. Kurslarda görevlendirilen kurs öğretmenleri ile seçme ve bitirme imtihan komisyonlarında üye olarak görevlendirilenlere ek ders ücreti olarak saat başına Bütçe Kanunlarında kurs ve seminerler için öngörülen miktarlar üzerinden ödeme yapılır.

Yeme-İçme ve Konaklama Giderleri

Madde 36. Gezilerde Bakanlıkça sağlanacak araç ücretleri ile yeme- içme ve konaklama giderleri kursiyerler tarafından ödenir.

Tatbikat Gezisinde Rehber Görevlendirme

Madde 37. Yönetmeliğin 11. maddesinde belirtilen tatbikat gezisi yine bu yönetmeliğin 32. maddesinde belirtilen özelliklere sahip rehber öğretmen refakatinde yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM**PROFESYONEL TURİST REHBERLİĞİ ÇALIŞMALARI****Rehberlik Belgesi Almak Mecburiyeti**

Madde 38. Bakanlıkça kendilerine rehberlik belgesi verilmemiş kişiler Turist Rehberliğini yapamazlar. Yapanlar hakkında genel hükümlere göre Savcılıklarca kovuşturma açılır. Belgesiz turist rehberi çalıştıran Bakanlık denetimindeki kuruluşlar hakkında Bakanlıkça idari işlem yapılır.

Vize Mecburiyeti

Madde 39. Turist rehberleri her yıl 1 Ocak - 1 Nisan tarihleri arasında kimlik kartlarını bağlı bulundukları İl Müdürlüklerine vize ettirmek mecburiyetindedirler. Vize için yapılan müracaatlarda vize talebinde bulunan rehberler; Savcılıktan alınmış o yılın tarihini taşıyan sabıka kaydı belgesi ile birlikte örneği Bakanlıkça hazırlanmış olan tur formlarını çalıştıkları Seyahat Acentalarından temin edip her tur için doldurarak İşveren Seyahat Acentasına tasdik ettirip İl Müdürlüklerine ibraz etmek mecburiyetindedirler. İl Müdürlükleri her yıl en geç Nisan ayı sonuna kadar vize işlemleri yapılan rehberlerin isim, adres, dili, sicil nosu, bitirdiği kursun dönemini kapsayan listeleri Bakanlığa bildirirler. Ayrıca vize işlemleri yapılan rehberlerin isim ve adreslerini bildirir listeler İl Müdürlüklerince ilgili kuruluşlara da bildirilir.

Belge İptali

Madde 40. 4 yıl üst üste vizesini yaptırmayan rehberlerin 5. yıl belgeleri iptal edilir. Bunlar tekrar rehberlik mesleğini yapmak istediklerinde Bölge çapındaki rehberler bölge çapındaki bir kursun, ülke çapındaki rehberler ise ülke çapındaki bir kursun sonunda yapılacak olan bitirme imtihanlarına doğrudan katılarak başarılı oldukları takdirde mesleklerine dönebilirler.

Lisan Kullanımı

Madde 41. Turist rehberleri kimlik kartlarında belirtilen yabancı dil ya da dillerden başka bir dilde rehberlik yapamazlar.

Kimlik Kartı ve Kokart Takma Mecburiyeti

Madde 42. Turist rehberleri, Bakanlıktan aldıkları kimlik kartlarını görev sırasında üzerinde bulundurmak ve kokartlarını göğüslerine takmak mecburiyetindedirler.

Seyahat Acentalarının Rehber Çalıştırması

Madde 43. Seyahat Acentaları ancak bu yönetmeliğin 38. madde esaslarına uygun rehberleri çalıştırabilirler.

Rehber Ücretleri

Madde 44. İl Müdürlükleri, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği ve turist rehberliği meslek kuruluşları; rehber taban ve tavan ücretleri konusundaki tekliflerini en geç Haziran ayı sonuna kadar Bakanlığa bildirirler.

Bakanlık, bir sonraki yıl Ocak ayından itibaren uygulanacak rehber taban ve tavan ücretlerini veya ücretlerle ilgili politikasını en geç Temmuz ayı sonuna kadar tespit ederek ilgili kuruluşlara duyurur.

ALTINCI BÖLÜM**PROFESYONEL TURİST REHBERLERİN DENETİMİ
VE DİSİPLİN CEZALARI****Rehberlerin Denetimi**

Madde 45. Valilik, Bakanlık kontrolörleri, Turizm Eğitim Genel Müdürü, İl Turizm Müdürleri ve yardımcıları ile turizm

danışma müdürleri rehberleri denetleme yetkisine sahiptir. Ayrıca Bakanlıkça görevlendirilen yetkililer de bu denetlemeleri yapabilirler.

Disiplin Kurulunun Teşekkülü ve Çalışması

Madde 46. Bakanlık, bir Hukuk Müşavirinin Başkanlığında, İşletmeler Genel Müdür Yardımcısı, Turizm Eğitimi Genel Müdürü veya görevlendireceği bir Genel Müdür Yardımcısı ve bir müfettişten teşekkül eden Disiplin Kurulu, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğünce rehberler hakkında kurula intikal ettirilen şikayet ve denetim raporlarını inceler ve gerekli kararı alır. Kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşit olması halinde Başkanın bulunduğu tarafın kararı geçerlidir.

Disiplin Kurulu tarafından verilen ceza makam onayı ile kesinleşir. Kesilen ceza, rehberin bağlı bulunduğu İl Turizm Müdürlüğünce, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği ve öteki mesleki kuruluşlara bildirilir. Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, Disiplin Kurulunun raportörlüğünü yürütür ve verilen ceza rehberin sicil fişine işlenir.

İhtar Cezası

Madde 47. Görev sırasında rehberlik kimlik kartı ve kokartını üzerinde bulundurmayan turist rehberlerine, denetleme görevlisinin verdiği rapor üzerine rehberin bağlı bulunduğu bölgenin İl Müdürünce ihtar cezası verilir. Bu ceza Bakanlığa bildirilir.

Disiplin Cezaları

Madde 48. a) Aşağıda belirtilen suçlardan herhangi birini işleyen rehberin, Disiplin kurulu kararıyla rehberlik belgesi, kimlik kartı ve kokartı bir aydan bir yıla kadar geri alınır.

- Turistlere karşı gösterilmesi gereken saygı ve nezaketi göstermemek,

- Turistlerin, hareket ya da benzeri davranışlarla karşılaşmalarına ya da gülünç durumlara düşmelerine ilgisiz kalmak,

- Vizesiz kimlik kartı ile çalışmak,

- Kendisi ya da üçüncü kişiler yararına gezinin daha önceden belirlenen süre ve güzergahını bir mecburiyet olmadıkça değiştirmek,

- Mesleğin güven ve itibarını zedeleyici davranışlarda bulunmak,

- Turistlere ve turistik kuruluşlara kasıtlı olarak zarar vermek,

- Yetkililerce yapılan denetimlerde onlara bilgi vermekten kaçınmak, gerçeği gizlemek ve saygısızca davranmak,

- Bir yıl içinde 2 ihtar cezası almak,

- Turizme zarar verecek söz ve davranışlarda bulunmak,

- Turistlerin yaptıkları alış verişten komisyon almak veya diğer yollardan kendisine veya üçüncü kişilere haksız yere yarar sağlamak,

- Bölge çapındaki bir kurstan mezun olan Turist Rehberlerinin bölgeleri dışında çalışmaları,

b) Aşağıda belirtilen suçlardan birini işleyen rehberin Disiplin Kurulu kararıyla belgesi iptal edilir. Kimlik kartı ve kokartı geri alınır. Suçun özelliğine göre Adli Makamlara suç duyurusunda bulunulur;

- Ülke yararına ve milli onura aykırı hareket, söz ve davranışlarda bulunmak,
- Eski eser özelliğindeki eşyanın yurtdışına kaçırılmasına yardımcı olmak,
- Yüz kızartıcı bir suçtan hüküm giymek,
- Rehberlik belgesinin geri alınması cezasından sonra, 2 yıl içinde ikinci defa "Rehberlik belgesinin geri alınması" cezasını işlemek.

YEDİNCİ BÖLÜM

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Rehberlik Kursu Açma Yetkisi

Madde 49. Bakanlık dışında hiçbir kuruluş, hangi isim altında olursa olsun turist rehberlik kursları açamaz, belge ve kimlik kartı veremez, 45. maddede belirtilen kişiler dışında kimse turist rehberlerini denetleyemez.

Rehberlik Belgesi

Madde 50. Bakanlığın yurtdışı teşkilatında görev almak için açılan yabancı dil imtihanında başarılı olup da Bakanlıkta en az 10 yıl çalışmış olanlara, açılan kursların uygulama gezilerine katılmak kaydıyla rehberlik belgesi verilir.

Ülke Çapında Rehberlik

Madde 51. Bölge çapında turist rehberliği kartına sahip olup da ülke çapında rehber olmak isteyenler, 2 yıl bölge çapında rehber olarak çalıştıklarına dair bağlı bulunduğu İl Müdürlüğünden alacakları belge ile, ülke çapındaki kursların tatbikat gezisi programında yer alan bölgeleri gezdiklerini

belirtir, belgeleri bizzat müracaat ederek ilgili İl Müdürlüklerinden alıp Bakanlığa verecekleri dilekçeye eklemek suretiyle ülke çapındaki kursun bitirme imtihanlarına katılabilirler. Başardıkları takdirde kendilerine ülke çapında turist rehberliği kimlik kartı verilir. Bunlar yabancı dil imtihanına tabi tutulmazlar.

Ek Madde 1. Fakülte ve yüksekokullar bünyesinde açılan rehberlik bölümlerinden mezun olanlara Bakanlıkça yapılacak yabancı dil sözlü ve yazılı sınavında başarılı olmaları veya ÖSYM’ce yapılacak yabancı dil bilgisi seviye tespit sınavına katılarak en az (c) düzeyinde başarı sağlamaları halinde, tatbikat gezilerine katıldıklarını da belgelendirmeleri koşulu ile Bakanlıkça belge ve kimlik kartı verilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM GEÇİCİ HÜKÜMLER

Geçici Madde 1. Rehberlik belgesine sahip olup, vizesini yaptırmama sebebiyle meslekle alakaları kesilen rehberler, bu yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren en geç 2 yıl içinde bağlı bulundukları Valilik İl Müdürlüklerine müracaat ederek vizelerini yaptırmaları halinde mesleklerine dönebilirler.

Geçici Madde 2. 5-9 Mart 1984 tarihlerinde Ankara’da ve 27-30 Mart 1984 tarihlerinde İstanbul’da açılan ülke çapında Profesyonel Turist rehberliği kurslarının bütünleme imtihanlarında başarılı olamayan kursiyerlere ve 8 Eylül 1983 gün ve 18159 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmeliğin

39. maddesi gereğince imtihanlara girmiş olan kişilere de bu yönetmeliğin 25. maddesi uygulanır.

Geçici Madde 3. Daha önce yayımlanan Turist Rehberliği kursları ve turist rehberliği yönetmeliklerinin ilgili hükümlerine göre bölge çapında ve ülke çapında kimlik kartı ve kokartı verilmiş olanlar ile Bakanlık Onayıyla rehberlik kartı almış kişiler bu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 2 yıl içinde bağlı bulundukları Valilik, İl Müdürlüklerine müracaat ederek mevcut kimlik kartlarını ve kokartlarını yeni kimlik kartları ve kokartları ile değiştirmek mecburiyetindedirler.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Yürürlük ve Yürütme Hükümleri

Madde 52. Bu yönetmelikle 8 Eylül 1983 gün ve 18159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Profesyonel Tercüman-Rehberlik Yönetmeliği" yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 53. Bu yönetmelik yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Madde 54. Yönetmelik hükümlerini Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

EK-3: 29 EKİM 1890 TARİHLİ VE 190 SAYILI NİZAMNAME

MADDE 1. Seyahat maksadıyla ve sair suretle Memaliki Devleti Aliyeye gelenlere ücretle tercümanlık etmek isteyenler ile otel ve misafirhane gibi sakin oldukları mahal müdürleri tarafından seyyahine tercümanlık etmek üzere irade olunan kimseler evvelemirde tevrikaü şahadetname almaya mecburdurlar.

MADDE 2. Tercümanlık şahadetnamesini almak isteyenler cünha ve cinayetle mahkum olmamış, ehli ırz ve namus takımından olduklarına dair mahalli veya mensup oldukları millet muhtarları tarafından birer ilmühaber alıp dahilinde sakin oldukları deva iri belediyeye ita edeceklerdir.

MADDE 3. Maddei sabıkada beyan olunduğu veçhile ita olunan ilmühaberler münderecatı hakkında deva iri belediyece sureti mükemmelede tahkikat icrasıyla muvafıkı hakikat olduğu anlaşılanları tasdik ettikten sonra ashabı tarafından iş bu musaddak ilmühaberler Der saadette Şehremanetine ibraz olunarak müstedidin Türkçe ile beraber diğer bir lisanı dahil hüsnü tefhim ve tefekhüme muktedir ve mevakii memlekete vakıf olduğu Meclisi Emanetçe bit tahkik tebeyyün eyledikten sonra tercümanlık şahadetnamesi verilecektir.

MADDE 4. Taşralarda bu yolda tercümanlık etmek isteyenler hakkında işbu nizamname hükmünce tahkikat ve tetkikatı lazıme icra olunup şahadetname itası mahalleleri deva iri Belediyesine ait olacaktır.

MADDE 5. Şahadetnameli tercümanlardan tercümanlık ettikleri kimseyi ızzar ve iğfal eyledikleri şikayet veyahut zabıta veya belediye memurlarının teftişleri üzerine indettahkik tebeyyün edenlerin şahadetnameleri yedlerinden alınmakla beraber fiillerin nevi ve derecesine göre haklarında Kanunu Cezaya tevfiikan muamele olunacaktır.

MADDE 6. Dahiliye nezareti işbu Nizamnamenin icrasına memurdur.

EK-4. 1925 TARİH VE 2730 SAYILI KARARNAME

MADDE 1. Seyahat maksadıyla veya sair suretle Türkiye Cumhuriyeti memalikine gelen ecnebilere rehberlik ve tercümanlık etmek isteyenler işbu talimatname ahkamına tevfikân Belediyelerden vesika almaya mecburdurlar. Belediyelerin vesikalarına haiz olmayan hiç kimse rehberlik ve tercümanlık edemez.

MADDE 2. Tercümanlık vesikası almak isteyenler Ankara ve İstanbul'da şehremanetlerine, diğer mahallerde Vilayet Belediye Riyasetlerine bu istida müracaat edeceklerdir.

MADDE 3. Müstedilerin cünla ve cinayetle mahkum olmamış ve hiçbir suretle lekelenmemiş erbabı namus ve istikametden oldukları polis ve belediyelerce tahkik olunduktan ve ahvali maziyeleri itibariyle de tercümanlık mesleğine kabullerine mani bir sebep olmadığı tebeyyün ettikten sonra malumat lazimiye haiz olup olmadıkları bil imtihan tayin olunur.

MADDE 4. Rehberlik ve tercümanlık etmek isteyenlerin Türkçe ye mükemmelen vakıf ve tahrir ve kıraate muktedir olmakla beraber diğer bir lisanı ecnebiyi ve memleketin tarihini ve abidatı tarihiye yi ve mevkilerini iyi bilmeleri ve bunları seyyahın önünde tarif ve tavzihe kadir olmaları lazımdır.

MADDE 5. İmtihanlar şehremanetlerince veya Belediye Meclislerince müntehap bir heyeti imtihaniye tarafından icra olunur ve ispatı ehliyet edenlere Tercümanlık vesikası verilir.

MADDE 6. Vesikalar ancak verilmiş oldukları belediyelerin hudutları dahilinde geçerlidir.

MADDE 7. Bilumum rehber ve tercümanların müracaat mercileri şehremanetleri ve Belediyelerdir.

MADDE 8. Vapur acentaları mensup oldukları kumpanya vapurları seyyahine tahsis edildiği halde lakal sekiz gün evvel seyyah geleceğini takriben şehremanetlerine ve Belediyelere ihbar edeceklerdir. Gelecek seyyahlar yüz kişiden az olduğu takdirde acentalar evvelce ihbara mecbur olmayıp, vapurun hini kontrolünde evvelce ihbara mecbur olmayıp, vapurun hini kontrolünde memurini müteallıkkasına seyyah olduklarını beyan ile mükelleftirler.

MADDE 9. Rehber ve tercümanların ücreti yevmiyesi şehremaneti ve Belediyeler tarafından tayin olunur ve rehber ve tercümanların bu suretle tayin olunacak ücretlerinin miktarı yolcu salonlarına asılır.

MADDE 10. Mevadde sabıka ahkamına riayet etmeyen ve turizm acente ve müteahhitleri ile şipşandırlar ve tercümanlık ettikleri kimseleri ızzar eden talimat ve mukerrarat ve ev amiri Belediyeye riayet etmeyen veya menafi ve haysiyeti milliye ye menafi hareketleri tebeyyün eden tercümanlar tahkikat

fezlekesine veya zabıt varakasına müsteniden umuru Belediye müteallik ahkamı cezaiye kanununa tevfi kan mücazat olunurlar ve fiillerinin derecesine göre tercümanların vesikaları muvakkaten veya kat'iyen istirdat olunarak faaliyetten men edilir.

MADDE 11. Kararnamenin yayın tarihinden itibaren 29 Ekim 1890 tarihli "Tercümanlar Nizamnamesi" yürürlükten kaldırılmıştır.

EK-5: GÖZETİMLİ TURLARDA GÜNÜBİRLİK GEZİLERE BİR ÖRNEK

Pazartesi Köy Turu

Hareket Saati 14.00.

Otele 50 km. uzaklıkta, tipik özellikler taşıyan iki köy ziyareti. Yaklaşık 45 dakika süren yolculuk esnasında profesyonel rehberlerce Türkiye ve Türkiye coğrafyası hakkında genel bilgiler verilmektedir. Ziyaret sonrası 2 km. uzaklıktaki diğer köyde, bir ilkokul, zeytinyağı atölyesi, köy evi ve köyde yaya olarak bir tur yaptıktan sonra, köy kahvesine geçilmektedir. Burada köy sakinleri siz konuklara köy ekmeği, yerel zeytin, peynir, domates, salatalık ile birlikte yine yöre ürünlerinden üretilen beyaz ve kırmızı şarap ikram etmektedirler. İlkokulda eğitim sistemiyle Atatürk devrimleri, zeytinyağı atölyesinde zeytin ve zeytinyağı üretimi ile yöre tarımı ve hayvancılık üzerine açıklamalar, köy evinde Türk aile yapısı ve Türk kültürünün özellikleri anlatılmaktadır. Bu gezi 80 Fransız Frankı karşılığı yarım günlük olup akşam saat 20.00 sularında otele geri dönülmektedir.

Salı Bergama Turu

Hareket Saati 08.00.

Otelimize 60 km. uzaklıkta bulunan Helenistik dönemin ünlü Bergama krallığının başkenti Bergama Akropolü ile yine o dönemin hastane kentlerinin en ilginçlerinden birisi olan Asklepion ziyareti. Yaklaşık bir saat sürecek olan yol esnasında rehberlerimiz tarafından Anadolu ve kent tarihi hakkında bilgiler verilecektir. Antik kentte Zeus mabedi, %32'lik eğimi ile dünyanın en dik antik tiyatrosu unvanını

Salı Balık Gecesi

Hareket Saati 19.00.

Ege denizinin en güzel kıyılarından birisi olan, balığı ve deniz ürünleriyle ünlü Cunda adasında, deniz kıyısında, Çigan müziği eşliğinde soğuk ve sıcak çeşitli deniz ürünlerinin ünlü Türk rakısı ve şarabıyla sunulduğu bu restoran da günlük balıktan başka, meyve veya tatlı, gecenin sonuna doğru ünlü Türk kahvesi sizi beklemektedir.

Saat 24.00 civarında otele dönülecek olan bu coşku dolu geceye 110 Fransız Frankı karşılığı katılabilirsiniz.

Çarşamba Efes Antik Kenti

Hareket Saati 7.30.

Roma döneminin en iyi korunmuş ve en büyük kenti. M.Ö. 3. yy.da Büyük İskender'in komutanlarından Lysimakhos tarafından bu günkü yerinde kurulan kent M.S. II. yy.da 250.000 kişilik nüfusa sahipti. Antik kentte 25.000 kişilik kapasitesiyle Anadolu'nun turizme açık en büyük tiyatrosu, ticaret ve devlet agorası, ön kısmı tamamen restore edilmiş olan iki katlı Celsus kütüphanesi, aşk evi, yüzölçümü 600 m², den 1000 m² ye değişen Romalı zenginlere ve yöneticilere ait yamaç evler ve hemen önlerinde butikler, Latrin'ler, Roma hamamları, Hadrian, Trajan ve Domitian tapınakları, abidevi büyüklükteki kent çeşmeleri, roma döneminin belediyesi ile senato binası ziyaret edildikten sonra, Efes'e uzaklığı yaklaşık 15 dakika olan Meryem Ana Evi ziyareti. 1967 yılından beri Vatikan tarafından hac merkezi olarak ilan edilmiş olan bu yerde İsa peygamberin annesi Meryem ananın son yıllarını

geçirdiğine inanılmaktadır. Antik İonya bölgesinin bu ünlü kenti Efes'i ve Meryem ana evini hayranlıkla ziyaret edeceksiniz.

Efes gezisi yaklaşık 2,5 saat, Meryem ana evi gezisi ise 1 saat sürmektedir. Konaklama bölgesine yaklaşık 3 saat mesafede bulunan Efes ve Meryemana evi gezisinde öğlen yemeği fiyata dahil olup 250 Fransız Frankıdır. Akşam saat 8.30 civarında otele dönüşmektedir. Yolculuk esnasında konusunun uzmanları olan profesyonel rehberlerce, Genel Türkiye, Anadolu Tarihi ve Coğrafyası, antik bölge ve kentin tarihçeleri, mitolojileri hakkında bilgiler verilmektedir.

Çarşamba-Perşembe Efes+Pamukkale

Hareket Saati 7.30.

Gün içerisinde yalnızca Efes ve Meryem Ana evi ziyaretini seçmiş olanlar, ziyaretleri bitirdikten sonra otele geri döneceklerdir. İki günlük Efes- Meryem Ana - Pamukkale ziyaretini seçenler, ilk gün akşamı Pamukkale'ye varıp, bu bölgedeki termal otellerden birisinde konaklayacaklardır. Efes-Pamukkale arası yaklaşık 3 saat sürmektedir. Bu süre içerisinde antik Karia bölgesi ve kent tarihi hakkında rehberlerce konferanslar verilmektedir.

Ertesi gün 1 saat süreyle Pamukkale'nin yanı başında bulunan antik Hierapolis kenti ziyaretine dünyanın en büyük nekropollerinden birisi olan kent mezarlığıyla başlamaktadır. Tümüls, Roma evi, antik yunan tapınağı ve lahitten oluşan dört ayrı tipteki ilginç mezar çeşitlerini görüp ve bilgi aldıktan sonra tüm bölümlerinin en iyi şekilde görülebileceği, iki katlı bir roma hamamı, kentin Domitian ve Bizans kapıları ile

sütunlu cadde, kent çeşmeleri, Kleopatra hamamı, Apollon tapınağı, cin deliği, 15000 kişilik antik tiyatro, Aziz Filip şehitliği ve yerel müze ziyaret edilmektedir.

Bu ziyaretin ardından yaklaşık 2 saat süreyle dünyada bir benzeri daha olmayan travertenlerde termal suyla duş alıp üzerinde çıplak ayakla yürünebilmektedir. Kalsiyum ve kalker içeren bir yeraltı suyu sayesinde doğanın milyonlarca yılda oluşturduğu bu ilginç mekan, Helenistik dönemden beri önemli bir sağlık merkezi olma özelliğini korumaktadır. Pamukkale suları, mide, bağırsak, kan dolaşımı, çeşitli deri hastalıkları, böbrek taşları, romatizma, siyatik, jinekolojik rahatsızlıklar ve çeşitli deri hastalıklarına iyi gelmektedir. Öğle yemeğinden sonra yola çıkış ve akşam saat 21.00 sularında otele varış. İki günlük bu eşsiz ziyaretin ücreti yalnızca 500 Fransız Frankıdır.

Cuma Tam Gün Tekne Turu **Hareket Saati 9.00.**

Maviyle yeşilin iç içe girdiği, büyüklü-küçüklü çeşitli odaların bulunduğu, batı Anadolu kıyılarının en güzel koylarında güneşlenip, balıklarla birlikte yüzüp, teknede veya güzel bir koyda balık, salata ve şaraptan oluşan öğlen münüsünün yanı sıra rüzgar sörfü ve su kayağı yapma imkanı da mevcuttur. 110 Fransız Frankı karşılığı katılınabilecek bu geziden akşam 20.00 sularında otele dönüşmektedir.

Kaynak: Güzel Ege Tic. ve Tur. A.Ş. arşivinden alınmıştır

EK-6: REHBERLİ TURLARA BİR ÖRNEK**T.G.R.****1. gün: Fransa/İzmir**

İzmir'e hareket. Uçuş saatine göre yemek uçakta verilebilir. Karşılama ve otele transfer.

2. gün: Selçuk veya Kuşadası/Efes/Pamukkale/Denizli

Sabahleyin Efes gezisi. Antik kent ziyaretini takiben Meryem Ana Evi ve Pamukkale'ye varış. Roma döneminin ünlü kaplıca kenti Hierapolis ziyareti. Akşam yemeği ve geceleme Denizli'de.

3. gün: Denizli/Afrodisias/Fethiye veya Dalaman

Afrodisias antik kenti için hareket. Öğle yemeği sonrası Fethiye istikametine devam. Akşam yemeği ve geceleme Fethiye veya Dalamanda.

4. gün: Fethiye veya Dalaman/Xanthos/Antalya

Küçük bir tatil yöresi Fethiye'de şehir turu. Antik Xanthos kenti için yola devam. Öğle yemeği sonrası Antalya'ya hareket. Akşam yemeği ve geceleme Antalya'da.

5. gün: Antalya

Tam gün Perge ve Aspendos antik kentlerinin ziyaretine ayrılmıştır. Öğle yemeği ziyaret esnasında. Akşam yemeği ve geceleme Antalya'da.

6. gün: Antalya/Konya/Kapadokya

Selçuklu döneminin dini ve olağanüstü anıtsal yapılarıyla süslü Konya'ya hareket. Dönen Dervişler Dergahı, Mevlevi tarikatının kurucusu Mevlana müzesini ziyaret. Öğle yemeğini takiben Kapadokya'ya hareket. Akşam yemeği ve geceleme Kapadokya'da.

7. ve 8. gün: Kapadokya

İki tam gün, dünyada eşi bulunmayan bu bölgenin keşfi için ayrılmıştır. Göreme vadisinin kayaya oygu olağanüstü kiliselerini ziyaret. Elmalı kilise, Çarıklı kilise, Barbara kilise... Kaymaklı yeraltı kenti gezisi. Avcılar kasabasında mola. Zelve ve Soğanlı vadilerini ziyaret. Doğal kayalardan oluşmuş, mağaramsı Uçhisar kalesi ve Avanos kasabası. Akşam yemeği ve geceleme bölgede.

9. gün: Kapadokya/Ankara/Bolu

Türkiye'nin başkenti Ankara'ya hareket. Öğle yemeği sonrası Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Atatürk'ün mozolesini ziyaret. Bolu'ya varış. Akşam yemeği ve geceleme Bolu'da.

10. gün: Bolu/İstanbul

İstanbul'a hareket. İstanbul'a varış ve öğle yemeği sonrası Osmanlı Sultanlarının Malikanesi Topkapı Sarayı ziyareti. Binlerce dükkandan oluşan Kapalı Çarşı gezisi. Akşam yemeği ve geceleme İstanbul'da.

11. gün: İstanbul

Tüm gün şehrin başlıca anıtlarını keşfe ayrılmıştır. Hipodrom, Mavi Cami, Ayasofya, öğle yemeği sonrası Kanuni Camii, Haliç'i takiben Eyüp türbesi ve camii. Akşam yemeği ve geceleme İstanbul'da.

12. gün: İstanbul/Bursa

Marmara denizini Feribotla geçerek, Yalova üzerinden yeşil kent olarak bilinen Bursa'ya hareket. Öğle yemeği yol güzergahında. Akşam yemeği ve geceleme Bursa'da.

13. gün: Bursa/Ayvalık veya Bergama

Sabahtan Yeşil camii, Yeşil türbe ve Muradiye Külliyesini ziyaret. Öğle yemeğinden sonra Ayvalık veya Bergama'ya doğru yola devam. Akşam yemeği ve geceleme Ayvalık veya Bergama'da.

14. gün: Ayvalık veya Bergama/Selçuk veya Kuşadası

Bergama antik kenti ziyareti. Akropol ve Asklepion'u ziyaret. Akşam yemeği ve geceleme Selçuk veya Kuşadası.

15. gün: İzmir/Fransa

Uçuş saatine göre İzmir havaalanına transfer ve Fransa'ya dönüş.

Tip programdır. Ziyaretlerin sırası değiştirilebilir.

İsteğe Bağlı Geziler

İstanbul'da:

- Programlı bir akşam yemeği (yaklaşık 200 Fransız Frankı),

- Boğazda bir deniz gezisi (yaklaşık 90 Fransız Frankı),

Kapadokya'da:

- Bir folklor gecesi (yaklaşık 200 Fransız Frankı).

Kaynak: (Marmara Turquie Borg-Borg SFCP:81).

